

שלח ערוך

**TRANSLATED
& EXPLAINED**

ה'ל' עדות

מכון
סמיכה

שלחן
ערוך

TRANSLATED
& EXPLAINED

ה'ל' עדות

Copyright © 2021 by
Machon Smicha LLC
Online Rabbinical Ordination
Program
onlinemachon.com
info@onlinemachon.com

מכון
סמיכה

Project led by:

Rabbi Shlomo Chaim Kesselman

Compiled by:

Rabbi Eliyahu Schulman

Shulchan Aruch translated by:

Rabbi Menachem Mendel Kalmanson

Edited by:

Rabbi Shmuel Kesselman

Content edited by:

Rabbi Nechemia Gurevitz

Templates layout & covers by:

ytmvdesign@gmail.com

All rights reserved. This publication, or any part thereof, may not be reproduced in any form, or by any means, including electronic, photographic, or mechanical, or by any sound recording system, or by any device for storage or retrieval of information, without the written permission of the publisher.

לג בא וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולי' אלא מדרבנן. משמע מדבר' הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן ונ"מ ג"כ לענין עדי קדושין ולפע"ד זה אינו דהא ע"כ טעמו של הרמב"ם כמ"ש בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא מדבריהם כו' ע"ש בכ"מ שהאר"ק קצת בזה וכ"כ הריב"ש סי' י"ד והביא שם ג"כ תשובו' הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שהולך לשטתו שאמ' בעיקר השני של ספר

לג א (א) חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד כו'. הטעם דבעדות המעשה כאשר הי' לפניו הוא מעיד ולא חשדינן ליה שישנה בכוון בשביל אהבתו או שנאתו משא"כ דין שתולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כוונת רשע וכמ"ש לעיל סי' ז' ע"ש.

אלו הן הפסולי' מהן מחמת קורבה ומהן מחמת עבירהומהן מחמת שאינן מתנהגין בדרך ישוב העול' ומהן מחמת קטטות ומהן מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולי' מחמת קורבה האב פסול לבנו כו' ע"ש: **ב** (ב) האחים זה עם זה. המחבר נמשך בזה הסי' אחר ל' הרמב"ם שכ"כ פי"ג דהלכות עדות והתחילו באח ובניהן משום דהן הן הפסולי' המפורשי' בהדיא בתורה דכתיב לא יומתו אבות על בני' ולא אצטריך לגופה שהרי כבר כ' איש בחטאו יומת דרשו רז"ל לא יומתו האבות בעדות בניס קאמר וכן איפכא ומדכתיב אבות על בני' ל' רבי' דרשו חז"ל דמיירי בשני אחין עם בניהן דבניו של אח זה הוא פסול להאח השני ולבניו דאל"כ לא יומת האב

סימן לג

פסולי' עדות מחמת קורבה ואשה ועבד.
ובו יח סעיפים:

א * כל הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ * מאוהב ב* ושונא שכשרים להעיד אע"פ שפסולין לדון:

ב ג' אלו הם הפסולין (ב) האחים זה עם זה בין מן האם בין מן האב ד' הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ו' ולעולם שלישי בראשון כשר (ג) ואצ"ל שלישי בשני ו' אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ו' ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או ו' אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי (טור סי' ר' בשם ר"ח) (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול:

הגה וכן ראוי להורות (א) וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולים מדאורייתא (י) ונ"מ לענין עידי קדושין כמו שנתבאר בא"ה סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורה) (א) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא (ב) מדרבנן (מ"י פי"ג מהל' עדות):

על הבן מבעי ל' ועוד דרשו מיתורא דהאי קרא עדות שאר קרובי' שמונה המחבר והולך וכמ"ש ל' הגמ' בפרישה ר"ס זה ע"ש ודוק: (ג) ואצ"ל שלישי בשני. אע"ג דאצ"ל הוא מ"מ כתבו דל"ת שאני שלישי בראשון דאתפליג ג' דרא בינייהו משא"כ שלישי בשני דאתקרבא בחד דרא ובזה מיושב ג"כ האצ"ל שני בראשון דכ' המחבר אחר זה משום דהוא אתפליג דרא יותר משני בשני וק"ל: (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו כו'. עד מפני שהאב ובנו כו' נראה דצ"ל מהופך וה"ג לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ועם בן בן בנו כו' והשתא א"ש ל' לפיכך וה"ק כיון דפסלינן קורבה ראשון בשני לפיכך גם אב ובן בנו פסולים מפני שיש בבן ג"כ קורבת שני בראשון וגם לגירסא זו ה"ל מלתא טעמא בצדו ועד"ז איתא ג"כ ברמב"ם ע"ש וק"ל: (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול. גם בגמ' יש פלוגתא בזה דמאן דפסליה יליף לה ג"כ מיתור הוי"ו דובנים לא יומתו כו' אלא שהפוסקים מחולקים אליביה דאותו מ"ד אם פסולו מדאוריית' או מדרבנן ויתורא דו' דרש לאסמכתא משא"כ בשאר כל הפסולי' דנלמדו מיתורי' דתיבות שלימות וז"ש מור"ה בהג"ה דיי"א דאינו פסול רק מדרבנן פי' אפילו למאן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ד בגמרא דג' בראשון הוא כשר כשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן וע' בדרישה שם כתבתי כלל הדברים וטעמם והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א הנ"ל והוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעה קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם כשרים ועמ"ש מזה עוד בסמוך סקט"ז: (ו) ונ"מ לענין עדי קדושין. פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך קבלה קדושין מאחר דצריכא גט מראשון ומהשני: (ז) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים רק מדרבנן. כצ"ל ואפשר דה"ט כיון דבקרא כתיב בהדיא אבות ש"מ דדקדק הקרא דוקא אקורבה דהאב ואף ע"ג דבגמרא קאמר בהדיא דמדכתיב אבות תרי

באר הגולה

אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם: ה כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם: ו משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ויש דף כ"ח: ז מסקנת הגמרא בב"ב שם: ח כפירושו שם וכע"ש והב"ח פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מהרש"ל סי' פ': ט משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא:

לג א משנה נדה דף מ"ט ע"ב: ב משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכרבנן: ב* (הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנאה סמ"ע): ג ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות: ד ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב

באר היטב

לג ב [א] וי"א. גם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א פסולים המה זה לזה ולדע' קמייתא הם כשרים. סמ"ע: [ב] מדרבנן. הנה

סימן לג | SIMAN 33

פסולי עדות מחמת קורבה ואשה ועבד

Those Disqualified From Testifying Due to
Familial Connection, a Woman, or a Slave

Close friends and enemies \ P'ssulei Kurvah \ Ba'al K'ishto \ Brothers who became geirim \ Kashrus at the time of
witnessing and testifying \ Sh'chiv M'ra \ Communal Eidim

סעיף א

מקורות: נדה מט:ב | סנהדרין כ"ז:ב | סנהדרין כ"ט:א | פתחי תשובה חו"מ לג:ב

Introduction:

May a close friend or enemy be an eid? The Mishnah¹ states: “Any person who is fit to be a judge, is fit to be a witness.” This implies that the opposite is true as well—any person who is unfit to be a judge, is unfit to be a witness. However, the Tana’aim disagree if this is true in all scenarios:²

(1) Chachamim: A close friend or enemy may not serve as a judge, but may serve as a witness. We do not suspect that a close friend or enemy would testify falsely. (2) Rabbi Yehudah: There are no exceptions. A close friend or enemy is disqualified both from judging and testifying. The *halachah* follows the *Chachamim*.

Who is considered a close friend or enemy? The *Mishnah*³ states in the context of *Rabbi Yehudah’s* ruling: “A close friend—this refers to a groomsman.⁴ An enemy—this refers to anyone with whom he has not spoken to in three days because of anger.”⁵

Sources & Notes

Note: This siman does not specifically deal with the topic of witnesses for chuppah v'kiddushin. Rather, it discusses the laws of witnesses in general. [For this reason, this siman is found in Choshen Mishpat and not Even Ha'ezer.] Nevertheless, most of the laws do also apply to chuppah v'kiddushin. In certain instances, however, there are differences between the laws of witnesses by marriage and the laws of witnesses in other cases. These will be noted when applicable.

1. Mishnah Nidah 49b.
2. Mishnah Sanhedrin 27b.
3. Sanhedrin 27b.
4. A *chassan’s* good friend who sends him gifts and helps

with preparing the wedding meal [see *Bava Basra* 144b]. He is *passul* throughout the week of *Sheva Brachos* [*Rashi* to *Sanhedrin* 27b s.v. *Shushvino*].

5. The *Rishonim* discuss the *Chachamim’s* opinion regarding who is considered a friend or enemy to be disqualified as a judge:

Rosh [*Sanhedrin* chapter 3, *Siman* 23]: The *Chachamim* agree with *Rabbi Yehudah’s* definition of a close friend and enemy, and only these types are disqualified even *b'dieved*. However, *l'chatchilah*, even if he is not such a close friend or serious enemy, he should not serve as a judge.

לג בא וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולי' אלא מדרבנן. משמע מדבר' הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן ונ"מ ג"כ לענין עדי קדושין ולפע"ד זה אינו דהא ע"כ טעמו של הרמב"ם כמ"ש בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא מדבריהם כו' ע"ש בכ"מ שהאר"ק קצת בזה וכ"כ הריב"ש סי' י"ד והביא שם ג"כ תשובו' הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שהולך לשטתו שאמ' בעיקר השני של ספר

לג א (א) חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד כו'. הטעם דבעדות המעשה כאשר הי' לפניו הוא מעיד ולא חשדינן ליה שישנה בכוון בשביל אהבתו או שנאתו משא"כ דין שתולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כוונת רשע וכמ"ש לעיל סי' ז' ע"ש.

אלו הן הפסולי' מהן מחמת קורבה ומהן מחמת עבירהומהן מחמת שאינן מתנהגין בדרך ישוב העול' ומהן מחמת קטטות ומהן מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולי' מחמת קורבה האב פסול לבנו כו' ע"ש: ב (ב) האחים זה עם זה. המחבר נמשך בזה הסי' אחר ל' הרמב"ם שכ"כ פי"ג דהלכות עדות והתחילו באח ובניהן משום דהן הן הפסולי' המפורשי' בהדיא בתורה דכתיב לא יומתו אבות על בני' ולא אצטריך לגופה שהרי כבר כ' איש בחטאו יומת דרשו רז"ל לא יומתו האבות בעדות בניס קאמר וכן איפכא ומדכתיב אבות על בני' ל' רבי' דרשו חז"ל דמיירי בשני אחין עם בניהן דבניו של אח זה הוא פסול להאח השני ולבניו דאל"כ לא יומת האב

סימן לג

פסולי' עדות מחמת קורבה ואשה ועבד.

ובו יח סעיפים:

א * כל הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ ב מאוהב ב* ושונא שכשרים להעיד אע"פ שפסולין לדון:

ב ג אלו הם הפסולין (ב) האחים זה עם זה בין מן האם בין מן האב ד הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ו' ולעולם שלישי בראשון כשר (ג) ואצ"ל שלישי בשני ו' אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ו' ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או ו' אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי (טור סי' ר' בשם ר"ח) (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול:

הגה וכן ראוי להורות (א) וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולים מדאורייתא (י) ונ"מ לענין עידי קדושין כמו שנתבאר בא"ה סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורה) (א) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא (ב) מדרבנן (מ"י פי"ג מהל' עדות):

על הבן מבעי ל' ועוד דרשו מיתורא דהאי קרא עדות שאר קרובי' שמונה המחבר והולך וכמ"ש ל' הגמ' בפרישה ר"ס זה ע"ש ודוק: (ג) ואצ"ל שלישי בשני. אע"ג דאצ"ל הוא מ"מ כתבו דל"ת שאני שלישי בראשון דאתפליג ג' דרא בינייהו משא"כ שלישי בשני דאתקרבא בחד דרא ובזה מיושב ג"כ האצ"ל שני בראשון דכ' המחבר אחר זה משום דהוא אתפליג דרא יותר משני בשני וק"ל: (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו כו'. עד מפני שהאב ובנו כו' נראה דצ"ל מהופך וה"ג לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ועם בן בן בנו כו' והשתא א"ש ל' לפיכך וה"ק כיון דפסלינן קורבה ראשון בשני לפיכך גם אב ובן בנו פסולים מפני שיש בבן ג"כ קורבת שני בראשון וגם לגירסא זו ה"ל מלתא טעמא בצדו ועד"ז איתא ג"כ ברמב"ם ע"ש וק"ל: (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול. גם בגמ' יש פלוגתא בזה דמאן דפסליה יליף לה ג"כ מיתור הוי"ו דובנים לא יומתו כו' אלא שהפוסקים מחולקים אליביה דאותו מ"ד אם פסולו מדאוריית' או מדרבנן ויתורא דו' דרש לאסמכתא משא"כ בשאר כל הפסולי' דנלמדו מיתורי' דתיבות שלימות וז"ש מור"ה בהג"ה דיי"א דאינו פסול רק מדרבנן פי' אפילו למאן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ד בגמרא דג' בראשון הוא כשר כשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן וע' בדרישה שם כתבתי כלל הדברים וטעמם והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א הנ"ל והוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעה קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם כשרים ועמ"ש מזה עוד בסמוך סקט"ז: (ו) ונ"מ לענין עדי קדושין. פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך קבלה קדושין מאחר דצריכא גט מראשון ומהשני: (ז) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים רק מדרבנן. כצ"ל ואפשר דה"ט כיון דבקרא כתיב בהדיא אבות ש"מ דדקדק הקרא דוקא אקורבה דהאב ואף ע"ג דבגמרא קאמר בהדיא דמדכתיב אבות תרי

באר הגולה

אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם: ה כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם: ו משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ויש דף כ"ח: ז מסקנת הגמרא בב"ב שם: ח כפירושו שם וכע"ש והב"ח פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מהרש"ל סי' פ': ט משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא:

לג א משנה נדה דף מ"ט ע"ב: ב משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכרבנן: ב* (הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנאה סמ"ע): ג ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות: ד ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב

באר היטב

המה זה לזה ולדע' קמייתא הם כשרים. סמ"ע: [ב] מדרבנן. הנה

לג ב [א] וי"א. גם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א פסולים

Mechaber begins with a principle equating those who are unfit to judge with those who are unfit to testify.

כָּל הַפְּסוּלִים לְדוֹן – All people who are unfit to judge, i.e., to serve as a court judge; פְּסוּלִים לְהָעִיד

– are also unfit to give testimony. הוֹיץ מְאוּהָב וְשׂוֹנֵא – Except for a close friend or enemy of a litigant, שְׂכָנָיִם לְהָעִיד – who are fit to give testimony, אָף עַל פִּי שְׂפָסוּלֵיךְ לְדוֹן – even though they are unfit to judge.

Discussions and Explanations

Why is a close friend or enemy fit to testify but not to judge?

*Smeh*⁶ explains that a witness relays what he saw happen without interjecting his own thoughts or opinions. Thus, we do not suspect that he will lie or distort the facts that he saw. A judge, on the other hand, must use his own intellect in deciding the ruling. And although we do not suspect him of intentionally ruling improperly, we are concerned that his love or hatred towards the litigant may

(subconsciously) pervert his reasoning.⁷

Is an archenemy *kosher*?

*Pischei Teshuvah*⁸ quotes *Poskim* who debate whether someone who is a real enemy, and looks to cause harm, is *passul* as an *eid*:

(1) *Knesses Hagdolah*: Someone who hates to this extent is *passul*. (2) *Knesses Yechezkel*: Even such a person is *kosher*.

סעיף ב

מקורות: סנהדרין כ"ז:ב-כה: ותוס' שם ד"ה רב | בבא בתרא קכ"ה: | ירושלמי סנהדרין גו | משנה תורה הל' עדות י"ג:א וכסף משנה שם ד"ה הקרובים | רי"ף בבא בתרא נ"ה:ב

Introduction:

The source for *p'ssulei kurvah* (disqualified due to familial connection): The *passuk* states:⁹ “Fathers should not be put to death because of sons, and sons should not be put to death because of fathers.” The *Chachamim* explained that this teaches that a father should not be put to death based on the testimony of his son, or vice versa. We also learn from this *passuk* that other close relatives are disqualified from testifying.¹⁰

This teaching invalidates the testimony, whether the witness is related to the defendant, or whether the two witnesses are related to each other.¹¹

Understanding the terms: *rishon*, *sheini*, and *sblishi*: The closest relation (aside from husband

---

Sources & Notes

Rambam [*Hilchos Sanhedrin* 23:6. See also *Kesef Mishnah* there]: The *Chachamim* disqualify a friend, even if he is not a groomsman or a very close friend. Similarly, the *Chachamim* disqualify an enemy even if he does not hate him or seeks to harm him (He dislikes him, just that not badly.) The point is that the judge needs to view the litigants equally, and that even one who is not a particularly close friend or strong enemy may not do that.

See *Choshen Mishpat* 7:7 for *Mechaber* and *Rama* on this topic.

6. 33:1. See also *Rashi* to *Sanhedrin* 29a s.v. *Chad L'dayan*.

7. See *se'if yud* of this *siman* for another basis for the *halachah* that close friends or enemies may serve as witnesses.

8. *Choshen Mishpat* 33:2.

9. *Dvorim* 24:16.

10. See *Smeh* 33:2 who explains how the *Chachamim* expounded this *passuk* to also teach that brothers, nephews, cousins, etc. are disqualified as witnesses.

11. *Choshen Mishpat* 33:17

לג בא וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולי' אלא מדרבנן. משמע מדבר' הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן ונ"מ ג"כ לענין עדי קדושין ולפע"ד זה אינו דהא ע"כ טעמו של הרמב"ם כמ"ש בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא מדבריהם כו' ע"ש בכ"מ שהאר"ק קצת בזה וכ"כ הריב"ש סי' י"ד והביא שם ג"כ תשובו' הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שהולך לשטתו שאמ' בעיקר השני של ספר

לג א (א) חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד כו'. הטעם דבעדות המעשה כאשר הי' לפניו הוא מעיד ולא חשדינן ליה שישנה בכוון בשביל אהבתו או שנאתו משא"כ דין שתולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כוונת רשע וכמ"ש לעיל סי' ז' ע"ש.

אלו הן הפסולי' מהן מחמת קורבה ומהן מחמת עבירהומהן מחמת שאינן מתנהגין בדרך ישוב העול' ומהן מחמת קטטות ומהן מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולי' מחמת קורבה האב פסול לבנו כו' ע"ש: **ב (ב) האחים** זה עם זה. המחבר נמשך בזה הסי' אחר ל' הרמב"ם שכ"כ פי"ג דהלכות עדות והתחילו באח ובניהן משום דהן הן הפסולי' המפורשי' בהדיא בתורה דכתיב לא יומתו אבות על בני' ולא אצטריך לגופה שהרי כבר כ' איש בחטאו יומת דרשו רז"ל לא יומתו האבות בעדות בניס קאמר וכן איפכא ומדכתיב אבות על בני' ל' רבי' דרשו חז"ל דמיירי בשני אחין עם בניהן דבניו של אח זה הוא פסול להאח השני ולבניו דאל"כ לא יומת האב

סימן לג

פסולי' עדות מחמת קורבה ואשה ועבד. וכו' יח סעיפים:

א * כל הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ * מאוהב *^ב ושונא שכשרים להעיד אע"פ שפסולין לדון:

ב * אלו הם הפסולין (ב) האחים זה עם זה בין מן האם בין מן האב * הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ו' ולעולם שלישי בראשון כשר (ג) ואצ"ל שלישי בשני * אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו * ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או * אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי (טור סי' ר' בשם ר"ח) (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול:

הגה וכן ראוי להורות [א] וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולים מדאורייתא (י) ונ"מ לענין עידי קדושין כמו שנתבאר בא"ה סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורה) (א) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא [ב] מדרבנן (מ"י פי"ג מהל' עדות):

על הבן מבעי ל' ועוד דרשו מיתורא דהאי קרא עדות שאר קרובי' שמונה המחבר והולך וכמ"ש ל' הגמ' בפרישה ר"ס זה ע"ש ודוק: **(ג) ואצ"ל שלישי בשני.** אע"ג דאצ"ל הוא מ"מ כתבו דל"ת שאני שלישי בראשון דאתפליג ג' דרא בינייהו משא"כ שלישי בשני דאתקרבא בחד דרא ובזה מיושב ג"כ האצ"ל שני בראשון דכ' המחבר אחר זה משום דהוא אתפליג דרא יותר משני בשני וק"ל: **(ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו כו'.** עד מפני שהאב ובנו כו' נראה דצ"ל מהופך וה"ג לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ועם בן בן בנו כו' והשתא א"ש ל' לפיכך וה"ק כיון דפסלינן קורבה ראשון בשני לפיכך גם אב ובן בנו פסולים מפני שיש בבן ג"כ קורבת שני בראשון וגם לגירסא זו ה"ל מלתא טעמא בצדו ועד"ז איתא ג"כ ברמב"ם ע"ש וק"ל: **(ה) וי"א דשלישי בראשון פסול.** גם בגמ' יש פלוגתא בזה דמאן דפסליה יליף לה ג"כ מיתור הוי"ו דובנים לא יומתו כו' אלא שהפוסקים מחולקים אליביה דאותו מ"ד אם פסולו מדאוריית' או מדרבנן ויתורא דו' דרש לאסמכתא משא"כ בשאר כל הפסולי' דנלמדו מיתורי' דתיבות שלימות וז"ש מור"ה בהג"ה דיי"א דאינו פסול רק מדרבנן פי' אפילו למאן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ד בגמרא דג' בראשון הוא כשר כשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן וע' בדרישה שם כתבתי כלל הדברים וטעמם והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א הנ"ל והוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעה קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם כשרים ועמ"ש מזה עוד בסמוך סקט"ז: **(ז) ונ"מ לענין עדי קדושין.** פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך קבלה קדושין מאחר דצריכא גט מראשון ומהשני: **(ז) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים רק מדרבנן.** כצ"ל ואפשר דה"ט כיון דבקרא כתיב בהדיא אבות ש"מ דדקדק הקרא דוקא אקורבה דהאב ואף ע"ג דבגמרא קאמר בהדיא דמדכתיב אבות תרי

באר הגולה

אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם: ה כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם: ו משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ויש דף כ"ח: ז מסקנת הגמרא בב"ב שם: ח כפירושו שם וכע"ש והב"ח * פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מהרש"ל סי' פ': ט משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא:

לג א משנה נדה דף מ"ט ע"ב: ב משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכתבנן: ב* (הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנאה סמ"ע): ג ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות: ד ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב

באר היטב

לג ב [א] וי"א. גם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א פסולים המה זה לזה ולדע' קמייתא הם כשרים. סמ"ע: [ב] מדרבנן. הנה

and wife, which will be discussed in *se'if gimmel*) is between two brothers. This is called “*rishon b'rishon*,” (lit. “first by first”), meaning two people who are on the same generation level and just one step away from each other.

In *halachah*, all relationships are looked at in the context of the brother-to-brother-*rishon-b'rishon* relationship, and referred to as such. For example, the children of brothers (i.e. first cousins,) are called “*sheini b'sheini*”—because each child is one step down from that prototypical brother-to-brother-*rishon-b'rishon* relationship; so each one is called a “*sheini*.” Therefore, in relation to each other, they are called “*sheini b'sheini*.”

It follows that two brothers' grandchildren (i.e. second cousins) are called “*shlishi b'shlishi*.”

As a general rule,—the order in which the two people are mentioned makes no difference. Any relationship and the reverse (e.g. *rishon b'sheini* or *sheini b'rishon*) are exactly the same—it's just a question of which side of the relationship we are starting with.

Some more examples: (1) An uncle to a nephew is called *rishon b'sheini*. (Or *sheini b'rishon*—if looked at from the nephew-to-uncle perspective.) The reason is because, as mentioned, we look at the relationship in the context of the brother-to-brother-*rishon-b'rishon*-relationship. Therefore, the uncle is a *rishon*, and the nephew, his brother's son, is a *sheini*. (2) A great-uncle to his great-nephew is called *rishon b'shlishi*. (Or *shlishi b'rishon*—if looked at from the great-nephew-to-great-uncle perspective.)

Are *rishon b'shlishi* kosher? The *Rishonim* discuss whether *rishon b'shlishi* are *kosher* to testify about each other. This discussion is based on the *Gemara*. The *Gemara*¹² writes: “*Rabbi Abba* holds *sheini b'shlishi* (e.g., first cousins once removed) are *kosher*. *Rava* holds that even *rishon b'shlishi* are *kosher*.”¹³ The *Gemara* concludes that the *halachah* follows *Rabbi Abba* in all of his rulings.

Elsewhere, the *Gemara* implies that *rishon b'shlishi* are *passul*. (1) (The *Gemara*¹⁴ records a *machlokes*;) “*Rabbi Elazar* says: Just as my father's brother [i.e., uncle], my father's brother's son [i.e., first cousin], and my father's brother's son-in-law, [i.e., first cousin through marriage] may not testify for me; so too, my first cousin, my first cousin's son, and my first cousin's son-in-law, also may not testify for me. (Clearly stating that *sheini b'shlishi* are *passul*.) *Rav* permits *sheini b'shlishi*.” (This *machlokes* over whether *sheini b'shlishi* is *passul* or not seems to imply that, according to all opinions, *rishon b'shlishi* is *passul*.) (2) The *Gemara*¹⁵ says: “Would Moshe (Rabbeinu) be a *kosher* witness regarding the wife of Pinchas (his brother Aharon's grandson)?¹⁶ *Rabbi Yochanan* says: He is qualified.” (This implies that *Moshe* to *Pinchas* himself (*rishon b'shlishi*) would be *passul*.)

The *Rishonim* disagree how we rule: (1) *Rif*¹⁷ and *Rambam*¹⁸ rule in accordance with *Rava* that *rishon b'shlishi* are *kosher*, because *Rava* is the last of the opinions (*basra'i*). (2) *Rabbeinu Tam*¹⁹ and *Babag*²⁰ rule that *rishon b'shlishi* are *passul*, as implied from the above-mentioned two sources

---

Sources & Notes

---

12. <i>Bava Basra</i> 128a-b.	may testify about the other?
13. <i>Rava</i> is not arguing with <i>Rabbi Abba</i> ; he is adding that in his opinion even <i>rishon b'shlishi</i> are <i>kosher</i> .	17. <i>Bava Basra</i> 56b.
14. <i>Sanhedrin</i> 28a.	18. <i>Hilchos Eidus</i> 13:4.
15. <i>Talmud Yerushalmi, Sanhedrin</i> 3:6.	19. <i>Sanhedrin</i> 28a s.v. <i>Rav. Bava Basra</i> 129a s.v. <i>Ee</i> .
16. Meaning, is their relationship far enough that one	20. <i>Siman</i> 51 <i>Hilchos Eidus</i> 114a.

לג בא וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולי' אלא מדרבנן. משמע מדבר' הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן ונ"מ ג"כ לענין עדי קדושין ולפע"ד זה אינו דהא ע"כ טעמו של הרמב"ם כמ"ש בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא מדבריהם כו' ע"ש בכ"מ שהאר"ק קצת בזה וכ"כ הריב"ש סי' י"ד והביא שם ג"כ תשובו' הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שהולך לשטתו שאמ' בעיקר השני של ספר

לג א (א) חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד כו'. הטעם דבעדות המעשה כאשר הי' לפניו הוא מעיד ולא חשדינן ליה שישנה בכוון בשביל אהבתו או שנאתו משא"כ דין שתולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כוונת רשע וכמ"ש לעיל סי' ז' ע"ש.

אלו הן הפסולי' מהן מחמת קורבה ומהן מחמת עבירהומהן מחמת שאינן מתנהגין בדרך ישוב העול' ומהן מחמת קטטות ומהן מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולי' מחמת קורבה האב פסול לבנו כו' ע"ש: **ב** (ב) האחים זה עם זה. המחבר נמשך בזה הסי' אחר ל' הרמב"ם שכ"כ פי"ג דהלכות עדות והתחילו באח ובניהן משום דהן הן הפסולי' המפורשי' בהדיא בתורה דכתיב לא יומתו אבות על בני' ולא אצטריך לגופה שהרי כבר כ' איש בחטאו יומת דרשו רז"ל לא יומתו האבות בעדות בניס קאמר וכן איפכא ומדכתיב אבות על בני' ל' רבי' דרשו חז"ל דמיירי בשני אחין עם בניהן דבניו של אח זה הוא פסול להאח השני ולבניו דאל"כ לא יומת האב

סימן לג

פסולי' עדות מחמת קורבה ואשה ועבד.

ובו יח סעיפים:

א * כל הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ * מאוהב *^ב ושונא שכשרים להעיד אע"פ שפסולין לדון:

ב * אלו הם הפסולין (ב) האחים זה עם זה בין מן האם בין מן האב * הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי * ולעולם שלישי בראשון כשר (ג) ואצ"ל שלישי בשני * אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו * ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או * אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי (טור סי' ר' בשם ר"ח) (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול:

הגה וכן ראוי להורות [א] וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולים מדאורייתא (י) ונ"מ לענין עידי קדושין כמו שנתבאר בא"ה סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורה) (א) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא [ב] מדרבנן (מ"י פי"ג מהל' עדות):

על הבן מבעי ל' ועוד דרשו מיתורא דהאי קרא עדות שאר קרובי' שמונה המחבר והולך וכמ"ש ל' הגמ' בפרישה ר"ס זה ע"ש ודוק: **ג** ואצ"ל שלישי בשני. אע"ג דאצ"ל הוא מ"מ כתבו דל"ת שאני שלישי בראשון דאתפליג ג' דרא בינייהו משא"כ שלישי בשני דאתקרבא בחד דרא ובזה מיושב ג"כ האצ"ל שני בראשון דכ' המחבר אחר זה משום דהוא אתפליג דרא יותר משני בשני וק"ל: **ד** לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו כו'. עד מפני שהאב ובנו כו' נראה דצ"ל מהופך וה"ג לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ועם בן בן בנו כו' והשתא א"ש ל' לפיכך וה"ק כיון דפסלינן קורבה ראשון בשני לפיכך גם אב ובן בנו פסולים מפני שיש בבן ג"כ קורבת שני בראשון וגם לגירסא זו ה"ל מלתא טעמא בצדו ועד"ז איתא ג"כ ברמב"ם ע"ש וק"ל: **ה** וי"א דשלישי בראשון פסול. גם בגמ' יש פלוגתא בזה דמאן דפסליה יליף לה ג"כ מיתור הוי"ו דובנים לא יומתו כו' אלא שהפוסקים מחולקים אליביה דאותו מ"ד אם פסולו מדאוריית' או מדרבנן ויתורא דו' דרש לאסמכתא משא"כ בשאר כל הפסולי' דנלמדו מיתורי' דתיבות שלימות וז"ש מור"ה בהג"ה דיי"א דאינו פסול רק מדרבנן פי' אפילו למאן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ד בגמרא דג' בראשון הוא כשר כשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן וע' בדרישה שם כתבתי כלל הדברים וטעמם והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א הנ"ל והוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעה קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם כשרים ועמ"ש מזה עוד בסמוך סקט"ז: (ז) ונ"מ לענין עדי קדושין. פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך קבלה קדושין מאחר דצריכא גט מראשון ומהשני: (ז) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים רק מדרבנן. כצ"ל ואפשר דה"ט כיון דבקרא כתיב בהדיא אבות ש"מ דדקדק הקרא דוקא אקורבה דהאב ואף ע"ג דבגמרא קאמר בהדיא דמדכתיב אבות תרי

באר הגולה

אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם: ה כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם: ו משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ויש דף כ"ח: ז מסקנת הגמרא בב"ב שם: ח כפירושו שם וכע"ש והב"ח * פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מהרש"ל סי' פ': ט משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא:

לג א משנה נדה דף מ"ט ע"ב: ב משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכתבנן: ב* (הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנאה סמ"ע): ג ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות: ד ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב

באר היטב

המה זה לזה ולדע' קמייתא הם כשרים. סמ"ע: [ב] מדרבנן. הנה

לג ב [א] וי"א. גם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א פסולים

in *Gemara*, and the opinion of *Rabbi Abba*. However, *Bahag* holds that they are *passul* only *mid'rabannan*.²¹

The unique halachah of a father to son relationship: The *Gemara* relates:²² “*Mar bar Rav Ashi* permitted a grandson to testify regarding his grandfather. The *halachah* does not follow *Mar bar Rav Ashi*.”

*Rif*²³ explains that *Mar bar Rav Ashi* thought that a grandson to his grandfather are *kosher*, because they are *rishon b'shlishi*, and he agrees with *Rava* that *rishon b'shlishi* are *kosher*. Nevertheless, the *Gemara* rules that a grandson is not *kosher*, because a father to son, who have a close relationship like two brothers, are actually *rishon b'rishon*. Therefore, grandfather to grandson are *rishon b'sheini* and still *passul*.²⁴ *Mar bar Rav Ashi* thought father to son are considered *rishon b'sheini*.

Mechaber begins by spelling out the principles of which relatives may not testify about each other.

אלו הם הפסולין – These are the rules regarding which people are disqualified from giving testimony about each other: האחים זה עם זה – brothers to each other, בין מן האם בין מן האב – whether they share only a mother or only a father, והרי הם ראשון בראשון – are *rishon b'rishon*. ובניהם – Their children, i.e., first cousins, זה עם זה – are *sheini b'sheini*. ובני בניהם זה עם זה – Their grandchildren, i.e., second cousins, שלישי בשלישי – are considered *shlishi b'shlishi*.

Mechaber rules like the *Rif* and *Rambam* that *shlishi b'rishon* are *kosher*:

ולעולם שלישי בראשון קשר – *Shlishi b'rishon* is

always valid, ואין צריך לומר שלישי בשני – and certainly *shlishi b'sheini* are valid. אבל שני – However, *sheini b'sheini*, ואין צריך לומר שני בראשון – and certainly *sheini b'rishon*, שניהם – are both invalid.²⁵

Mechaber defines the relationship of a father and his son, and the subsequent generations.

האב עם בן בנו – a father that testifies about his grandson – פסול – is invalid, מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו – because a father and son are *rishon b'rishon* just like two brothers. ועם בן בנו – However, a great-grandfather who testifies about his great-grandson, שהוא רביעי ממונו – who is the fourth generation from him [1. great-grandfather

---

Sources & Notes

---

21. *Rabbi Moshe* of Coucy writes: *Bahag* agrees with *Rabbeinu Tam* that *rishon b'shlishi* are *passul mid'oraisa*. He wrote that they are *passul* “מדרב” (*mid'rav*). The person who copied his words understood that the word was short for “מדרבנן” (*mid'rabannan*). However, that was a mistake, and the *Bahag* meant that *rishon b'shlishi* are *passul* based on *Rav's* statement in *Sanhedrin* 28a. The *Beis Yosef* argues, and proves from other sources that the *Bahag* actually holds that they are *passul* only *mid'rabannan*. [See *Beis Yosef* 33:2 s.v. *U'b'inyan*.]

22. *Bava Basra* 128a.

23. *Bava Basra* 56b.

24. *Tosfos* [s.v. *Mar*] asks: How could *Mar bar Rav Ashi* rule that a grandson could testify about his grandfather? The *Mishnah* [*Sanhedrin* 28a] states clearly that *sheini b'sheini* (first cousins) are *passul*, and a grandson is certainly closer than a first cousin!

Tosfos answers that in a way, the *rishon* and *shlishi* are further apart because of the generation gap, whereas the

sheini b'sheini share the same generation level.

25. *Smeh* [33:3] asks: *Mechaber* writes that it is unnecessary to say that *shlishi b'sheini* are *kosher*, or that *sheini b'rishon* are *passul*. If so, why did he say it?

He answers that there is still a novelty in these ruling, as follows: Although logically, they are self-understood, based on the rulings that come before them; however, in a certain aspect, *shlishi b'rishon* are further apart than *shlishi b'sheini*, because of the generation gap. Since *shlishi b'sheini* are closer in generation, we may have thought that they are closer to each other than *shlishi b'rishon*, and therefore *passul*.

The same applies to the flip side that *sheini b'rishon* (just two steps away from each other) are closer than *sheini b'sheini* (three steps away) and seem to be obviously *passul*. However, when considering the difference of generation level, one may have thought that *sheini b'rishon* are *kosher*. Therefore, *Mechaber* spells out these rulings clearly.

לג בא וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולי' אלא מדרבנן. משמע מדבר' הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן ונ"מ ג"כ לענין עדי קדושין ולפע"ד זה אינו דהא ע"כ טעמו של הרמב"ם כמ"ש בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא מדבריהם כו' ע"ש בכ"מ שהאר"ק קצת בזה וכ"כ הריב"ש סי' י"ד והביא שם ג"כ תשובו' הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שהולך לשטתו שאמ' בעיקר השני של ספר

לג א (א) חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד כו'. הטעם דבעדות המעשה כאשר הי' לפניו הוא מעיד ולא חשדינן ליה שישנה בכוון בשביל אהבתו או שנאתו משא"כ דין שתולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כוונת רשע וכמ"ש לעיל סי' ז' ע"ש.

אלו הן הפסולי' מהן מחמת קורבה ומהן מחמת עבירהומהן מחמת שאינן מתנהגין בדרך ישוב העול' ומהן מחמת קטטות ומהן מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולי' מחמת קורבה האב פסול לבנו כו' ע"ש: **ב** (ב) האחים זה עם זה. המחבר נמשך בזה הסי' אחר ל' הרמב"ם שכ"כ פי"ג דהלכות עדות והתחילו באח ובניהן משום דהן הן הפסולי' המפורשי' בהדיא בתורה דכתיב לא יומתו אבות על בני' ולא אצטריך לגופה שהרי כבר כ' איש בחטאו יומת דרשו רז"ל לא יומתו האבות בעדות בניס קאמר וכן איפכא ומדכתיב אבות על בני' ל' רבי' דרשו חז"ל דמיירי בשני אחין עם בניהן דבניו של אח זה הוא פסול להאח השני ולבניו דאל"כ לא יומת האב

סימן לג

פסולי' עדות מחמת קורבה ואשה ועבד.

ובו יח סעיפים:

א * כל הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ * מאוהב * ושונא שכשרים להעיד אע"פ

שפסולין לדון:

ב * אלו הם הפסולין (ב) האחים זה עם זה בין מן האם בין מן האב * הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ו' ולעולם שלישי בראשון כשר (ג) ואצ"ל שלישי בשני * אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו * ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או * אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי (טור סי' ר' בשם ר"ח) (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול:

הגה וכן ראוי להורות [א] וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולים מדאורייתא (י) ונ"מ לענין עידי קדושין כמו שנתבאר בא"ה סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורה) (א) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא [ב] מדרבנן (מ"י פי"ג מהל' עדות):

על הבן מבעי ל' ועוד דרשו מיתורא דהאי קרא עדות שאר קרובי' שמונה המחבר והולך וכמ"ש ל' הגמ' בפרישה ר"ס זה ע"ש ודוק: **ג** ואצ"ל שלישי בשני. אע"ג דאצ"ל הוא מ"מ כתבו דל"ת שאני שלישי בראשון דאתפליג ג' דרא בינייהו משא"כ שלישי בשני דאתקרבא בחד דרא ובזה מיושב ג"כ האצ"ל שני בראשון דכ' המחבר אחר זה משום דהוא אתפליג דרא יותר משני בשני וק"ל: **ד** לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו כו'. עד מפני שהאב ובנו כו' נראה דצ"ל מהופך וה"ג לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ועם בן בן בנו כו' והשתא א"ש ל' לפיכך וה"ק כיון דפסלינן קורבה ראשון בשני לפיכך גם אב ובן בנו פסולים מפני שיש בבן ג"כ קורבת שני בראשון וגם לגירסא זו ה"ל מלתא טעמא בצדו ועד"ז איתא ג"כ ברמב"ם ע"ש וק"ל: **ה** וי"א דשלישי בראשון פסול. גם בגמ' יש פלוגתא בזה דמאן דפסליה יליף לה ג"כ מיתור הוי"ו דובנים לא יומתו כו' אלא שהפוסקים מחולקים אליביה דאותו מ"ד אם פסולו מדאוריית' או מדרבנן ויתורא דו' דרש לאסמכתא משא"כ בשאר כל הפסולי' דנלמדו מיתורי' דתיבות שלימות וז"ש מור"ה בהג"ה דיי"א דאינו פסול רק מדרבנן פי' אפילו למאן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ד בגמרא דג' בראשון הוא כשר כשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן וע' בדרישה שם כתבתי כלל הדברים וטעמם והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א הנ"ל והוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעה קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם כשרים ועמ"ש מזה עוד בסמוך סקט"ז: **ו** ונ"מ לענין עדי קדושין. פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך קבלה קדושין מאחר דצריכא גט מראשון ומהשני: **ז** וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים רק מדרבנן. כצ"ל ואפשר דה"ט כיון דבקרא כתיב בהדיא אבות ש"מ דדקדק הקרא דוקא אקורבה דהאב ואף ע"ג דבגמרא קאמר בהדיא דמדכתיב אבות תרי

באר הגולה

אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם: ה כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם: ו משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ויש דף כ"ח: ז מסקנת הגמרא בב"ב שם: ח כפירושו שם וכע"ש והב"ח * פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מהרש"ל סי' פ': ט משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא:

לג א משנה נדה דף מ"ט ע"ב: ב משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכרבנן: ב* (הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנאה סמ"ע): ג ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות: ד ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב

באר היטב

המה זה לזה ולדע' קמייתא הם כשרים. סמ"ע: [ב] מדרבנן. הנה

לג ב [א] וי"א. גם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א פסולים

2. grandfather 3. father 4. son], כָּשֵׁר – is valid, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי בְּרֵאשׁוֹן – because this is a rishon testifying about a shlishi.

Mechaber applies all the same principles to females.

וְכֵן הֵדְרָךְ בְּנִקְבוֹת – The same applies with females. אוֹ אָח – Two sisters, בְּיָצֵר – How so? וְאֶחָתוֹ – or a brother and sister, הֵאֵם – whether they share only a mother or only a father,²⁶ הֵרִי הֵם רֵאשׁוֹן בְּרֵאשׁוֹן – are considered rishon b'rishon. בְּנֵי זְכָרִים – Their children, בְּיֵין נְקֻבוֹת – whether males or females, שְׁנֵי בְּשָׁנֵי – are sheini b'sheini. בְּנֵי בְּנֵיהֶם – Their sons' sons or their daughters' daughters, שְׁלִישִׁי בְּשָׁלִישִׁי – are considered shlishi b'shlishi.

Mechaber brings the opinion of *Rabbeinu Tam* who rules strictly regarding rishon b'shlishi.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים – Some authorities maintain, דְּשָׁלִישִׁי בְּרֵאשׁוֹן – that a shlishi who testifies about

a rishon, פְּסוּל – is invalid.

Rama rules in accordance with this stringent view.

וְכֵן רְאוּי לְהוֹרוֹת – And so it is proper to rule.

Rama brings the opinion of *Bahag* who invalidates this testimony only *mid'rabannan*.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים – Some authorities maintain, דְּאִינוּ מְדַרְבְּנֵן פְּסוּל רַק מְדַרְבְּנֵן מִדְּרַבָּנָן – that shlishi b'rishon are only invalid mid'rabbanan, אֲף עַל גַּב דְּשָׂאָר פְּסוּלִים מְדֻאֲרִיתָא – even though the other invalid relations mentioned are mid'oraisa. וְנִפְקָא מְנַה לְעִנְיֵן עֲדֵי קְדוּשִׁין – The halachic ramification of this law being only mid'rabbanan is relevant regarding witnesses of kiddushin, כְּמוֹ שֶׁנֶּחְבָּר בְּאֶבֶן הָעֶזְרָה סִימָן מ"ב – as explained in *Even Ha'ezer siman 42*.²⁷

Rama concludes with an opinion regarding a mother's relatives.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים – Some authorities maintain, דְּקְרוּבֵי נְמֵי אֵינָם – that a person's mother's relatives, הֵאֵם – are also only invalid mid'rabbanan.

Discussions and Explanations

Great-grandparents to great-grandchild relationship

Mechaber rules that rishon b'shlishi are kosher; *Rama* rules *passul*. An example of this is a great-grandfather to his great-grandson.²⁸

Distant relatives

Mechaber rules that sheini b'shlishi, and certainly all further relatives, are kosher. Elsewhere, *Rama*²⁹ writes that *l'chatchilah* even *r'vi'i b'rvi'i* (third

cousins) should not testify together on a *get*. However, *Rama* does not clarify if this stringency applies to *kiddushin* also.³⁰

Some people refrain (as much as possible) from using relatives to any degree as *eidim*, even if they are completely kosher, in order to not mistakenly come to use a relative who is a *passul eid*.³¹

Krovim from the mother's side

Mechaber writes that brothers, paternal or

Sources & Notes

---

26. And certainly if they share both a father and mother.

27. *Smeh* [33:6] explains that the halachic ramification of these witnesses being invalid only *mid'rabbanan* is as follows: If a man was *m'kaddeish* a woman in front of these witnesses, *mid'oirasa* they are kosher witnesses and the couple is married, but *mid'rabbanan* they are not, and the couple is not married. If that woman subsequently went and received *kiddushin* from another man, this time with fully kosher witnesses, she would need a *get* from both men. The reason is that there is now a doubt who she is truly married to, since *mid'oirasa* the witnesses to the first *kiddushin* were kosher.

28. *Rashbam* [*Bava Basra* 128a s.v. *V'leis Hilichisa*] writes that the *halachah* does not follow *Mar bar Rav Ashi* who permitted a grandson to testify about his grandfather, because a son is an extension of his father—even for 1,000 generations. However, *Tosfos* [*ibid.* s.v. *V'leis*] argue with *Rashbam*, and most *Rishonim* explain the *Gemara* as *Rif* does (that a grandfather and grandson are rishon b'sheini).

29. *Even Ha'ezer, siman 154, Seder Ha'get se'if beis*.

30. See *Hanisu'in K'hilchasam* chapter 8 fn. 51.

31. *Hanisu'in K'hilchasam* 8:24. A similar concept will be discussed in *se'if daled*.

לג בא וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולי' אלא מדרבנן. משמע מדבר' הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן ונ"מ ג"כ לענין עדי קדושין ולפע"ד זה אינו דהא ע"כ טעמו של הרמב"ם כמ"ש בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא מדבריהם כו' ע"ש בכ"מ שהאר"ק קצת בזה וכ"כ הריב"ש סי' י"ד והביא שם ג"כ תשובו' הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שהולך לשטתו שאמ' בעיקר השני של ספר

לג א (א) חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד כו'. הטעם דבעדות המעשה כאשר הי' לפניו הוא מעיד ולא חשדינן ליה שישנה בכוון בשביל אהבתו או שנאתו משא"כ דין שתולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כוונת רשע וכמ"ש לעיל סי' ז' ע"ש.

אלו הן הפסולי' מהן מחמת קורבה ומהן מחמת עבירהומהן מחמת שאינן מתנהגין בדרך ישוב העול' ומהן מחמת קטטות ומהן מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת שיש להם צד הנאה בדבר ואלו הן הפסולי' מחמת קורבה האב פסול לבנו כו' ע"ש: **ב** (ב) האחים זה עם זה. המחבר נמשך בזה הסי' אחר ל' הרמב"ם שכ"כ פי"ג דהלכות עדות והתחילו באח ובניהן משום דהן הן הפסולי' המפורשי' בהדיא בתורה דכתיב לא יומתו אבות על בני' ולא אצטריך לגופה שהרי כבר כ' איש בחטאו יומת דרשו רז"ל לא יומתו האבות בעדות בניס קאמר וכן איפכא ומדכתיב אבות על בני' ל' רבי' דרשו חז"ל דמיירי בשני אחין עם בניהן דבניו של אח זה הוא פסול להאח השני ולבניו דאל"כ לא יומת האב

סימן לג

פסולי' עדות מחמת קורבה ואשה ועבד. וכו' יח סעיפים:

א * כל הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ * מאוהב *^ב ושונא שכשרים להעיד אע"פ שפסולין לדון:

ב * אלו הם הפסולין (ב) האחים זה עם זה בין מן האם בין מן האב * הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ו'לעולם שלישי בראשון כשר (ג) ואצ"ל שלישי בשני * אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים (ד) לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו * ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או * אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי (טור סי' ר' בשם ר"ח) (ה) וי"א דשלישי בראשון פסול:

הגה וכן ראוי להורות [א] וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולים מדאורייתא (י) ונ"מ לענין עידי קדושין כמו שנתבאר בא"ה סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורה) (א) וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא [ב] מדרבנן (מ"י פי"ג מהל' עדות):

על הבן מבעי ל' ועוד דרשו מיתורא דהאי קרא עדות שאר קרובי' שמונה המחבר והולך וכמ"ש ל' הגמ' בפרישה ר"ס זה ע"ש ודוק: **ג** ואצ"ל שלישי בשני. אע"ג דאצ"ל הוא מ"מ כתבו דל"ת שאני שלישי בראשון דאתפליג ג' דרא בינייהו משא"כ שלישי בשני דאתקרבא בחד דרא ובזה מיושב ג"כ האצ"ל שני בראשון דכ' המחבר אחר זה משום דהוא אתפליג דרא יותר משני בשני וק"ל: **ד** לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו כו'. עד מפני שהאב ובנו כו' נראה דצ"ל מהופך וה"ג לפיכך האב עם בן בנו פסול מפני שהאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו ועם בן בן בנו כו' והשתא א"ש ל' לפיכך וה"ק כיון דפסלינן קורבה ראשון בשני לפיכך גם אב ובן בנו פסולים מפני שיש בבן ג"כ קורבת שני בראשון וגם לגירסא זו ה"ל מלתא טעמא בצדו ועד"ז איתא ג"כ ברמב"ם ע"ש וק"ל: **ה** וי"א דשלישי בראשון פסול. גם בגמ' יש פלוגתא בזה דמאן דפסליה יליף לה ג"כ מיתור הוי"ו דובנים לא יומתו כו' אלא שהפוסקים מחולקים אליביה דאותו מ"ד אם פסולו מדאוריית' או מדרבנן ויתורא דו' דרש לאסמכתא משא"כ בשאר כל הפסולי' דנלמדו מיתורי' דתיבות שלימות וז"ש מור"ה בהג"ה דיי"א דאינו פסול רק מדרבנן פי' אפילו למאן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ד בגמרא דג' בראשון הוא כשר כשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן וע' בדרישה שם כתבתי כלל הדברים וטעמם והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א הנ"ל והוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעה קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם כשרים ועמ"ש מזה עוד בסמוך סקט"ז: **ו** ונ"מ לענין עדי קדושין. פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך קבלה קדושין מאחר דצרכא גט מראשון ומהשני: **ז** וי"א דקרובי האם נמי אינם פסולים רק מדרבנן. כצ"ל ואפשר דה"ט כיון דבקרא כתיב בהדיא אבות ש"מ דדקדק הקרא דוקא אקורבה דהאב ואף ע"ג דבגמרא קאמר בהדיא דמדכתיב אבות תרי

באר הגולה

אשי ב"ב דף קנ"ח ע"א וכמ"ש גם הרי"ף והרא"ש שם: ה כרבא שם וכ"פ הרי"ף והרמב"ם: ו משנה סנה' שם ויליף לה מקראי שם ויש דף כ"ח: ז מסקנת הגמרא בב"ב שם: ח כפירושו שם וכע"ש והב"ח * פוסל בזה וע' שם וע' בתשובות מהרש"ל סי' פ': ט משנה שם בסנהדרין ושם בגמרא יליף לה מקרא:

לג א משנה נדה דף מ"ט ע"ב: ב משנה סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכתבנן: ב* (הטעם דבעדות מעידים המעשה שראו ולא חשדינן שבשביל אהבה או שנאה ישנו מה שראו מה שא"כ בדין שתולה בסבר' והמחשבה נשתנית מחמת אהבה או שנאה סמ"ע): ג ל' הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות עדות: ד ממסקנת הגמרא דלית הלכתא כמר בר רב

באר היטב

המה זה לזה ולדע' קמייתא הם כשרים. סמ"ע: [ב] מדרבנן. הנה

לג ב [א] וי"א. גם באבי אבי אשתו או אבי אמה פליגי דלהי"א פסולים

maternal, are *passul*. *Rama* concludes that some authorities maintain that maternal relatives are *passul* only *mid'rabannan*. *Rama's* source is *Rambam Hilchos Eidus*.³²

There, *Rambam* writes: “Only relatives from the father’s family are *passul* from *Torah* law. However, other relatives from the mother or through marriage are all *passul* ”*midivreiheim*” (“from [the rabbis] words”), implying that they are *mid'rabannan*.

*Smeh*³³ explains: Although the disqualification of both maternal and paternal relatives is derived from the *passuk* “Fathers should not be put to death because of sons, and sons should not be put to death because of fathers,” they are learned differently. The *passuk* clearly talks about sons and their fathers. Even paternal nephews and cousins, although not explicitly mentioned in the verse, are nevertheless “close” to the simple meaning of the words. Maternal relatives, however, are not implied

whatsoever, and are only learnt from an extra word in the *passuk*. *Rambam* holds that since *Torah* does not implicitly include maternal relatives, they are not disqualified *mid'oraisa*. Rather the *din* is *mid'rabannan* and the *Chachamim* found a basis for their law in the *Torah's* words.³⁴

*Shach*³⁵ strongly argues on *Rama's* (and *Smeh's*) understanding of *Rambam*. *Shach* holds that although *Rambam* does write that maternal relatives are disqualified “*midivreiheim*,” “from their words,” in contrast to paternal relatives who are ‘from *Torah* law,’ that does not mean that the latter are *mid'oraisa* and the former *mid'rabannan*. Rather, both are *passul mid'oraisa*. It’s just that on principle, *Rambam* refers to any law inferred from a *passuk* by exposition as “*midivreiheim*,” because the rules with which to learn out laws from the *p'ssukim* were given over to the *Chachamim*, and this is how we know that it is a *Torah* law.^{36, 37}

Partial summary of *se'if beis*

	<i>Rishon</i>	<i>Sheini</i>	<i>Shlishi</i>
<i>Rishon</i>	<i>Passul</i>	<i>Passul</i>	<i>Mechaber: Kosher Rama: Passul (mid'oraisa/mid'rabannan)</i>
<i>Sheini</i>		<i>Passul</i>	<i>Kosher</i>
<i>Shlishi</i>			<i>Kosher</i>

Sources & Notes

32. 13:1

33. *Choshen Mishpat* 33:7.

34. Known as an “*asmachta*.”

35. *Choshen Mishpat* 33:1. See also *Kesef Mishnah Hilchos Eidus* 13:1 s.v. *Hakrovim*.

36. *Shach* brings another example where *Rambam* writes a *Torah* law and refers to it as from the *Chachamim*. In *Hilchos Ishus* [3:20], *Rambam* writes that there are three ways to *mekadesh* a woman. The first two are *min hatorah*, and the third, through money, is “*midivrei sofrim*” (“from the words of the sages.”) The same commentators who maintain that *Rambam* only disqualifies maternal relatives *mid'rabannan* hold that *Rambam* regards *kiddushin* through money to be *mid'oraisa!* Why the difference?

Shach then quotes *Rashbatz* [*Shaylos Utshuvos Rashbatz* vol. 1 *siman* 151]: *Rambam* refers to these laws as *mid'rabannan*

because they are learnt out from the *p'ssukim* using a *g'zeirah shavah* (one of the 13 principles of Scriptural exegesis). Such commandments may not be included in the count of 613 *mitzvos*, even though they are *mid'oraisa*. *Shach* also points out that *Rama* himself [*Darchei Moshe Even Ha'ezzer* 42:5] quotes *Rashbatz* who maintains that *Rambam* holds that maternal relatives are disqualified *mid'oraisa!*

[However, see there. *Rama* first brings the opinions (including the straightforward meaning of *Rambam*) that maternal relatives are *mid'rabannan*, then brings the opinions that hold they are *passul min hatorah*, and ends off by saying that the *Beis Yosef* quotes *Rashbatz* saying that *Rambam* also holds they are *passul min hatorah*. *Rama* does not state clearly that we follow *Rashbatz's* understanding of *Rambam*.]

37. The later *Poskim* take different sides in this argument between *Rama* and *Shach*. See *Pischei Teshuvah* [*Even Ha'ezzer*

זימני אם אינו ענין לקרובי האב תנהו לקרובי האם ס"ל דזהו אסמכתא: ג (ח) כל אשה שאתה פסול לה כו'. כללות הללו קאי אמ"ש לפני זה דלא כתב שם אלא קורבה ראשון בראשון או ראשון בשני או שני בשני והן פסולים לכ"ע ולא איירי עד הנה בפסול חיתון הבא מחמת

אשתו ומש"ה כתב כל אשה שאתה פסול לה מחמת א' מהקורבה הנ"ל אתה פסול גם

לבעל דה"ל חד בעל כאשתו ופסולי לה אפילו שני בשני וכן איפכא ואם אתה פסול לבעל בכל הני קורבה הנ"ל אתה פסול גם כן לאשתו דלא הוה ג"כ בזה אלא חד אשה כבעלה בקורבה

בס' זוה' הרקיע שחבר הרשב"ץ על מנין המצות האריך בזה והוכיח שדעת הרמב"ם שקדושי כסף וכן כל דבר שנלמד בא' מ"ג מדות דינו דין תורה לכל דבר רק שאין להכניסו בכלל מנין התרי"ג מצות כיון שאינו מפורש בתורה וכן בס' מגלת אסתר שחבר מה"ר יצחק ליאון על מנין המצות האריך בזה וכתב ככל דברי הרשב"ץ ודבריה' נכונים ומוכרחים וכ"כ בכסף משנה ריש הלכות אישות וז"ל ולדרך הרמב"ם לק"מ דהא דבר הנלמד ב"ג מדות דבר תורה ממש הוא וסוקלין על ידו ומביאין קרבן על שגגתו ככל דברים המפורשים בתורה ולא קרי להו דרבנן אלא לו' שאלמלא שהם קבלוהו מסיני לא היינו מפרשים אותו כך כו' עכ"ל וכן ראיתי שכתב הרמב"ם גופיה בפ"ג מהלכות אישות וז"ל המקדש בביאה הרי אלו קדושי תורה וכן מתקדשת בשטר מן התורה אבל הכסף מדברי סופרים וכן דין הכסף דין תורה ופירושו מדברי סופרי' שנאמר כי יקח איש אשה ואמרו חכמים לקוח' אלו יהיו בכסף שנאמר נתתי כסף השדה קח ממני עכ"ל ובכ"מ שם כתב דנוסחא זו אינה נכונה דמאי וכן הרי הכסף מוחלק משטר וביאה שאלו ד"ת וזה ד"ס ונוסחא אחרת מצאתי שכתוב בה אבל הכסף מדבריהם שנאמר כי יקח איש אשה ואמרו חכמי' כו' עכ"ל ולפע"ד נוסחא זו נכונה (והיא נדפסת בספרי המיימונות הגדולי' שנדפסו בשנת ש"י ובספרי מיימוני שנדפסו בשנת של"ד וכן בשאר דפוסים) וה"ק וכן דין הכסף דין תורה כלומר בדינו הוא שוה לביאה ושטר לכל דבר מדין תורה רק שפירושו מד"ס א"כ לפ"ז פשיטא דאף להרמב"ם גם בקרובי האם דינן כקרובי האב וכ"כ הבי"ו וד"מ גופיה בא"ע ס"ס מ"ב בשם תשובות רשב"ץ דמ"ש הרמב"ם דקרובי האם הם מדברי סופרים אינו אלא לענין שאינם נכללים בדברי רבי שמלאי לענין מנין המצות אבל מ"מ דין תורה הם וא"כ המקדש בפניה' אינה מקודשת עכ"ל ומתיהני על ה' המגיד שכתב בפ"ד מה' אישות וז"ל י"מ שכל אותן הנלמדי' מן המדרש כקרובי האם הם מדברי סופרי' וכ"כ הרמב"ם פי"ג מה' עדות והוא ג"כ מהשורש השני שהניח בספר המצות וכבר חלקו עליהם ז"ל ואמרו שכל הבאי' מן המדרש הם מן התורה בין קרובי האם ובין קרובי האב וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל עכ"ל והרי הוא עצמו כתב בריש הל' אישות לדעת הרמב"ם גבי קידושי כסף שהם דין תורה לכל דבר א"כ גם גבי קרובי האם הל"ל כן הא שניהם הם הנלמדי' באחד מ"ג מדות וכן נ"ל עיקר שגם הרמב"ם סובר בקרובי האם שדינן דין תורה לכל דבר ולא נ"מ ביניהם לענין דינא ואפי' תימא שדעת הרמב"ם דקדושי כסף הם מדברי סופרים ממש כיון שאינו מפורש בתורה רק ללמד באחד מ"ג מדות מ"מ הרי הרמב"ן בהשגות שם וכל הפוסקי' הוכיחו בהרבה ראיות חזקות ובצורות דקדושי כסף וכן כל דבר הנלמד בא' מ"ג מדות הם מן התורה ממש וכן המחבר כתב בא"ע ס"ס כ"ו האשה מתקדשת בג' דרכים בכסף או בשטר או בביאה כו' ולא הביא שום סברא אחרת כלל וגם הר"ב בהגהה סתם כותיה וא"כ מלבד מ"ש לעיל ק' על הר"ב היאך הביא כאן הי"א שקרובי האם פסולי' רק מדרבנן ואפשר דס"ל כמ"ש ה' המגיד שהבאתי לעיל אבל כבר כתבתי בדברי ה"ה תמוהים בעיני ומ"מ יהיה איך שיהיה העיקר דפסולים דאורייתא כמו שפסק הריב"ש שם והביא תשובת הרשב"א נמי שפסק הכי ושכ"כ הרי"ף בתשובה וכן הוא בקצרה בתשובת רשב"א סי' אלף קפ"ה וכן העתיק בשלטי הגבורים פ' ז"ב תשובה ארוכה ונראה שהיא תשובת הרשב"א ע"ש וכ"כ הרא"ה בספר החנוך פרשת כי תצא מצוה תקצ"ו שגדולי חכמי' ונבונים פסקו אף בכל קרובי אחוה מן האם דפסולי' דאורייתא כו' וכן הוא בתשובת רמב"ן סי' קי"א וכ"פ להדי' בתשובת דברי ריבות סי' רס"ד וכן נרא' מדעת שאר כל הפוסקי' שכתבו סתם שכשם שקרובי האם פסולים קרובי האב פסולי' וגם מהסמ"ג לארין רט"ו ושאר פוסקים מוכח כן בביאור יותר ע"ש וכן נראה דעת הב"ח והר"ב והע"ש שהביאו דעת הי"א לא כיוונו יפה: ג (ב) כל אשה שאתה פסול לה. ע' בתשובת רמ"א סי' צ"ה שאלה ר' סי' קל"א:

באר הגולה

י שם מהנהני תרי לישנא דאמרי בסורא ובנהרדעא שם ריש ע"ב דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וכ"כ הנ"י וכן משמע בירושלמי:

באר היטב

בפי"ד מאיסורי ביא' דין י"ד דשני אחים תאומים שהי' הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה חייבין משום אשת אח והא גבי גר לא שייך קורבה דאב רק מן האם ואפי"ה כתב שחייבין כרת וזהו שלא כדברי הרמ"א שכתב שאין קורבת האם אלא מדרבנן וע"כ צ"ל דס"ל דעדות יש לו דין חליצ' ויבום דהוי דוקא מן האב דילפינן מאחוה דבני יעקב וגבי עדים ג"כ כתיב לא יומתו אבות כו' דהקפידה התור' דוקא אחר

הש"ך חולק על דברי הרמ"א וכתב שמעולם לא עלה על דעת הרמב"ם לומר דקרובי האם לא יהיו פסולי' לענין קידושי' מן התור' ואדרב' הוא סובר דגם גבי קידושי' אם קידש בפניהם אינה מקודשת כלל וא"צ גט אלא דכל דבר שאינו מפורש בתור' רק שנלמד מ"ג מדות קרי הרמב"ם מדבריהם ע"ש שהאריך הרב' בזה (* ואני הוכחתי שכל ראיותי אינם כלום ודברי רמ"א נכונים) אך זה קשה לי דהרמב"ם פסק

סעיף ג

מקורות: סנהדרין כ"ח:א-ב | נימוקי יוסף סנהדרין ו:ב ד"ה בסורא | מרדכי סנהדרין רמז תרצ"ז | תוס' סנהדרין כ"ח:א ד"ה רב

Introduction:

Husband and wife: The *Gemara* relates:³⁸ *Rav* came to a city to buy parchment. The people there asked him, "Is a man allowed to testify about his step-son's wife?" *Rav* replied, "In *Sura* they say that a husband is like his wife (*ba'al k'ishto*). In *Pumbedisa* they say that a wife is like her husband (*ishah k'ba'alalah*)." The *Rishonim* debate whether *Sura* and *Pumbedisa* disagreed or not:

(1) The *Nimukei Yosef*³⁹ writes that they do not disagree. The two statements simply address two different scenarios. In *Pumbedisa*, the question was if a man can testify about his step-son's wife, so they said "*ishah k'ba'alalah*:" and in *Sura*, the question was if a man can testify about his step-daughter's husband, so they said "*ba'al k'ishto*." *Rambam*⁴⁰ rules this way. (2) *Mordechai*⁴¹ quotes *Rivan* who maintains that *Sura* and *Pumbedisa* disagree. *Pumbedisa* maintains *ishah k'ba'alalah* because whatever she acquires belongs to him, but this does not apply vice versa. *Sura* maintains that the idea holds true both ways.⁴²

Husband and wife in a case of *rishon b'shlishi*: The *Gemara* asks:⁴³ "Can *Moshe* be a witness for *Pinchas*'⁴⁴ wife? *Rabbi Yochanan* said: It is *mutar l'chatchilah*."

We see from here that although *Pinchas* and *Moshe* were *rishon b'shlishi* and may not testify about each other, *Moshe* may be an *eid* about *Pinchas*'s wife. Meaning, here, everyone agrees that the husband and wife are not considered as one.

*Tosfos*⁴⁵ clarifies that although we hold *rishon b'shlishi* are *passul*, the rule of a husband and wife being one does not apply in this case, because of the generation gap.

Mechaber rules like *Rambam* that a husband and wife are considered one unit with regards to relationship status, and brings examples to

demonstrate as such.

שְׁאֵתָהּ פְּסוּלָהּ – כל אִשָּׁה – that you are disqualified from testifying about, אֵתָהּ פְּסוּלָהּ

Sources & Notes

42:9] who quotes the *Noda B'yehudah* [*Tinyana, siman* 76] at length who argued sharply with *Shach* and ruled like *Rama*. Other *Poskim* side with *Shach* [See *Nesivos Hamishpat Choshen Mishpat* 33:4 and *Pischei Teshuvah* 33:3.]

38. *Sanhedrin* 28a-b.

39. *Sanhedrin* 6b s.v. *B'sura*. He brings a different story regarding *Rav* from the *Yerushalmi* [*Sanhedrin* 3:6] to prove his ruling.

40. *Hilchos Eidus* 13:6.

41. *Sanhedrin, Remez* 697.

42. See *Meiri* [*Sanhedrin* 28b s.v. *Chorgo*] for other ways to understand the *machlokes* between *Sura* and *Pumbedisa*.

43. *Talmud Yerushalmi, Sanhedrin* 3:6.

44. *Pinchas* was *Moshe*'s brother's grandson.

45. *Sanhedrin* 28a s.v. *Rav*.

דג) ומיהו לכתחלה לא יחתמו. מוכח בת"ה שם דה"ה להיות דיינים ביחד או לאחד מבעלי דינין אסור לכתחל' ב' בב' תרי בעל גבי חליצה ע"ש וכ"כ הר"ב בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצה ע"ש וא"כ ה"ה דעד שהוא ב' בב' ב' בעל עם הבעל דבר לא יחתום לכתחלה על השטר

הנ"ל והוא פסול לכ"ע משא"כ בפסול חיתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל כאשתו וק"ל: (ט) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון כו'. כלומר דוקא בקורבה הנ"ל דאין בקורב' אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן חד בעל כאשתו אבל

ודו"ק: ד) כך הוא פסול להעיד. עיין בתשובת מבי"ט ח"ב סי' שיי"ג: (וה) אסורי' לדון. עיין בתשובת מלובלין סימן ס"ג: (ו) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין מ"ש בסמ"ע:

לבעלה שהבעל כאשתו וכל בעל שאת' פסול לו כך אתה פסול לאשתו שהאשה כבעלה (ט) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון י"ב מכשירים באשתו מפני שהוא מופלג (י) ומ"מ אם דנין על ממון שיש לבעלה הנאה ממנו פסול להעיד

לה דמה שקנתה אשה קנה בעלה (מרדכי פרק זה בורה):

ד י" כל שתי נשים שהם זו עם זו שני בשני בעליהם מעידים זה לזה דתרי בעל כאשתו דשני בשני לא אמרינן (י) ומיהו לכתחלה (כ) לא יחתמו עצמן על שטר (ל) ביחד (ת"ה סימן רכ"ו) אבל אם היו ראשון בראשון כגון שלקח זה אשה וזה בתה וכן בעלי אחיות פסולים זה לזה דאמרינן בהו תרי בעל כאשתו י" ואף בראשון בשני אמרינן בהו תרי בעל כאשתו שכשם שהוא פסול להעיד לבן אחות אשתו (י) כך הוא פסול להעיד לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת י"ו י"א דבראשון בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו (וכן נ"ל להורות):

ה י" כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי (י) אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה:

ו י" אבי חתן ואבי כלה מעידים זה לזה:

הגה וי"א אע"ג דלעדות כשרים (י) אסורין לדון דה"ל כאוהב ושונא ואפי' הוא דיין קבוע יכול לומר אינו מקובל לי (הגהת מרדכי בשם עיטור) (י) (י) ונ"ל (י) דבדיעבד דינו דין (מהרי"ק שורש כ"א):

לדון זה את זה אבל הן רשאין להצטרף יחד עם שלישי לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים ודוקא בשני דיינים ששונאים זה את זה קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר כמ"ש הטור והמחבר בסימן ז' ס"ח ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שביניהן אדרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה:

באר הגולה

דפליגי אגמרא דידן וכ' בתשו' כלל נ"ח שהכרעה שהכריעו נגד הרי"ף הוא הכרע' מוכרעת שאין לה להשיב עליה ושכן דנין כל חכמי אשכנז וצרפת: טז ג"ז ל' הרמב"ם שם ולמד מהא דאכשר רב חסדא באחי האח וק"ל כוותיה: יז ג"ז מימרא דרב חסדא שם: יח ׀ ולהצטרף יחד עם הג' לדון אחרים ע"ל סי' ו' סעיף ח': יט ולכ"ע יכול ׀ לברר דיינין וכן הוא שם במהרי"ק והביאו ג"כ הרמ"א לעיל סי' ז' מעוברא דרב

יא תוס' שם ע"א בשם ר"ת שפוסק כרב שם ושכן משמע בירושלמי וכ"פ בה"ג: יב שם בתו' וכו' יוחנן שם בירושלמי: יג גם זה שם מהא דתני רבי יוסי גיסו לברו ואיפסקא הלכתא כוותיה שם ע"ב וכ"כ התו' שם שהוא כ"ש וכ"פ הרא"ש: יד ממה שפירשו בירושל' אהא דתנן גיסו: טו הרא"ש שם בפסקיו מהא דאיפסקא בבבלי הלכתא שם כרבי יוסי והירושלמי הביא הרי"ף לרא' דאמרי' בשני בשני תרי בעל כאשתו אפשר

באר היטב

לענין עדות התירו א"כ מכ"ש כאן בראשון בשני בתרי בעל פשיטא שפסולים זה לזה לכתחלה) ומה שהקילו בעדות יותר מבדיינים נ"ל הטעם כמ"ש בסמ"ע בריש הסי' ע"ש: ה[ה] דבדיעבד. ע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ומעתי מחלקים דכאן איירי לדון זא"ז הוא דאסורין אבל רשאין להצטרף יחד עם ג' לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים דדוקא ב' דיינים השונאים זא"ז אסורין לדון יחד לאחר. לא בשני אוהבים דאדרב' מחמת אהב' שביניהן יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה. סמ"ע:

קורבה דאב והשאר אסמכתא בעלמא וכן משמע קצת מדברי הסמ"ע ס"ק ז' ע"ש ודו"ק: אג[ג] ביחד. כתב הסמ"ע דבת"ה מסיים בטעמא דחיישינן לב"ד טועין שיסברו דפסולין הם פי' ויבאו לפסול השטר חנם גם מוכח שם דה"ה שלא יהיו דיינים ביחד או אם הוא לא' מבע"ד שני בשני בתרי בעל אסור לכתחל' וכ"כ הרמ"א בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצ' וא"כ ה"ה עד שהוא שני בשני בתרי בעל עם הבע"ד לא יחתום לכתחלה על השטר. ש"ך: [ד] להורות. (י) נ"ל דלסברת הר"ן דדיינים ביחד או לא' מבע"ד אסור לכתחל' שני בשני בתרי בעל רק

לְבַעֲלָהּ – you are also disqualified from testifying about her husband. שֶׁהַבַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ – For a husband is like his wife, i.e., they are considered one unit in regards to relationships with other family members. וְכֵן כָּל בַּעַל – And any husband, שֶׁאֵתָהּ פָּסוּל לִּי – that you are disqualified from testifying about, כִּי אֵתָהּ פָּסוּל לְאִשְׁתּוֹ – you are also disqualified from testifying about his wife. שֶׁהָאִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ – For a wife is like her husband.

Mechaber shows how nonetheless a husband and wife are considered separate entities where there is a big enough generation gap.

וְלִדְרַעַת הַפּוֹסְלִים שְׁלִישֵׁי בְּרֵאשׁוֹן – And those authorities⁴⁶ who invalidate a *shlishi* from testifying about a *rishon*, מְכַשְׁרִים בְּאִשְׁתּוֹ – would allow a *shlishi* to testify about the *rishon*'s

wife; מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְפֻלָּג – because he, i.e., the *shlishi* is separated from the *rishon* by a big enough generation gap.

Rama notes that since we are dealing with the wife of a *p'ssul kurvah*, we need to take extra care that the testimony does not relate to the woman's husband, regarding whom the *eid* is *passul* to testify.

אִם דָּנִין עַל מְמוֹן שֵׁשׁ – Nevertheless, וּמְכַל מְקוֹם – if they, i.e., the *Beis Din*, are judging a monetary case of the wife where the husband will benefit or lose from the outcome of the case, פָּסוּל לָהּ – this person is disqualified from testifying for this woman, דְּמַה שֶׁקָּנְתָה אִשָּׁה קָנָה בְּעָלָהּ – since whatever a woman acquires automatically belongs to her husband.

Discussions and Explanations

One step husband and wife

*Smeh*⁴⁷ clarifies that although *Mechaber* establishes that we say a husband and wife are one unit—*baal k'ishoto*; in certain instances where we would have to apply the *baal k'ishto* principle twice to establish a relationship between two individuals, we do not go that far. This will be discussed in *seif daled*.

When are we not concerned about monetary benefit to the husband?

Rama concludes that if the *eid* is a *p'ssul kurvah*

only to a husband, he still may not testify regarding the husband's wife's money, because it belongs to the husband.

*Smeh*⁴⁸ clarifies that we must therefore explain *Mechaber*'s case to be where the wife had personal property that her husband had no rights to. [For example, if someone gave her money explicitly on condition that her husband would have no rights to it.]⁴⁹

סעיף ד

מקורות: סנהדרין כ"ב: ותוס' שם גיסו | רי"ף סנהדרין ו"ב-ז"א | משנה תורה הל' עדות י"ג-ז-ט | רא"ש סנהדרין גכ | באר היטב חו"מ ל"ג

Introduction:

Trei ba'al k'ishto by *rishon b'rishon*: The *Rishonim*⁵⁰ write that in cases of *rishon b'rishon*, we apply

---

Sources & Notes

---

46. *Rabbeinu Tam*, brought in *se'if beis*.

47. *Choshen Mishpat* 33:8.

48. *Choshen Mishpat* 33:10.

49. Alternatively, *Mechaber*'s case could be where the

eidus does not involve money whatsoever. For example: if she transgressed a sin and may deserve lashes.

50. *Rambam Hilchos Eidus* 13:7.

דג) ומיהו לכתחלה לא יחתמו. מוכח בת"ה שם דה"ה להיות דיינים ביחד או לאחד מבעלי דינין אסור לכתחל' ב' בב' תרי בעל גבי חליצה ע"ש וכ"כ הר"ב בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצה ע"ש וא"כ ה"ה דעד שהוא ב' בב' ב' בעל עם הבעל דבר לא יחתום לכתחלה על השטר ודו"ק: ד) כך הוא פסול להעיד. עיין בתשובת מבי"ט ח"ב סי' שיי"ג: ו) אסורי' לדון. עיין בתשובת מלובלין סימן ס"ג: ו) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין מ"ש בסמ"ע:

הנ"ל והוא פסול לכ"ע משא"כ בפסול חיתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל כאשתו וק"ל: ז) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון כו'. כלומר דוקא בקורבה הנ"ל דאין בקורב' אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן חד בעל כאשתו אבל

לבעלה שהבעל כאשתו וכל בעל שאת' פסול לו כך אתה פסול לאשתו שהאשה כבעלה
 ז) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון י"מכשירים באשתו מפני שהוא מופלג (י) ומ"מ אם דנין על ממון שיש לבעלה הנאה ממנו פסול להעיד

בזה דאיתפליג דרא אפי' חד בעל כאשתו לא אמרינן וק"ל כ"כ הרא"ש בתשובה כלל נ"ז סימן ג' ועד"ר: (י) ומ"מ אם דנין כו'. ור"ל דמ"ש המחבר מכשירים באשתו היינו ביש לה נכסי' שאין לבעלה רשות בהן: ד (יא) לא יחתמו עצמן כו'. שם בת"ה מסיים בטעמא משום דחיישינן לב"ד טועים שיסברו שפסולין הן פ"י ויבואו לפסול השטר חנם ומש"ה נקט ב"ד טועין: ה (יב) אתה מעיד לשאר קרוביו. כצ"ל וכן הוא במיימוני ור"ל קרוב שיש לו מאשה אחרת וק"ל: ו (יג) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין ד"מ שם סימן ז' שהביא לדברי מהרי"ק שורש כ"א דמכשיר לדון והכריע שם דבדיעבד אף בעל העיטור מודה דדינו דין (כמ"ש כאן בהג"ה) והיינו משום דאינו אוהב ממש וע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי שיש מחלקים ומפרשי' מ"ש מור"ם כאן דאסורין לדון היינו דוקא לדון זה את זה אבל הן רשאין להצטרף יחד עם שלישי לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים ודוקא בשני דיינים ששונאים זה את זה קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר כמ"ש הטור והמחבר בסימן ז' ס"ח ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שביניהן אדרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה:

לה דמה שקנתה אשה קנה בעלה (מרדכי פרק זה בורה):

ד י" כל שתי נשים שהם זו עם זו שני בשני בעליהם מעידים זה לזה דתרי בעל כאשתו דשני בשני לא אמרינן (י) ומיהו לכתחלה (יא) לא יחתמו עצמן על שטר (יב) ביחד (ת"ה סימן רכ"ו) אבל אם היו ראשון בראשון כגון שלקח זה אשה וזה בתה וכן בעלי אחיות פסולים זה לזה דאמרינן בהו תרי בעל כאשתו י"ואף בראשון בשני אמרינן בהו תרי בעל כאשתו שכשם שהוא פסול להעיד לבן אחות אשתו (י) כך הוא פסול להעיד לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת י"וי"א דבראשון בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו (וכן נ"ל להורות):

ה י" כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי (י) אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה:

ו י" אבי חתן ואבי כלה מעידים זה לזה:

הגה וי"א אע"ג דלעדות כשרים (י) אסורין לדון דה"ל כאוהב ושונא ואפי' הוא דיין קבוע יכול לומר אינו מקובל לי (הגהת מרדכי בשם עיטור) (י) (י) וג"ל (י) דבדיעבד דינו דין (מהרי"ק שורש כ"א):

באר הגולה

דפליגי אגמרא דידן וכ' בתשו' כלל נ"ח שהכרעה שהכריעו נגד הרי"ף הוא הכרע' מוכרעת שאין לה להשיב עליה ושכן דנין כל חכמי אשכנז וצרפת: טז ג"ז ל' הרמב"ם שם ולמד מהא דאכשר רב חסדא באחי האח וק"ל כוותיה: יז ג"ז מימרא דרב חסדא שם: יח ׀ ולהצטרף יחד עם הג' לדון אחרים ע"ל סי' ו' סעיף ח': יט ולכ"ע יכול ׀ לברר דיינין וכן הוא שם במהרי"ק והביאו ג"כ הרמ"א לעיל סי' ז' מעוברא דרב

יא תוס' שם ע"א בשם ר"ת שפוסק כרב שם ושכן משמע בירושלמי וכ"פ בה"ג: יב שם בתו' וכו' יוחנן שם בירושלמי: יג גם זה שם מהא דתני רבי יוסי גיסו לברו ואיפסקא הלכתא כוותיה שם ע"ב וכ"כ התו' שם שהוא כ"ש וכ"פ הרא"ש: יד ממה שפירשו בירושל' אהא דתנן גיסו: טו הרא"ש שם בפסקיו מהא דאיפסקא בבבלי הלכתא שם כרבי יוסי והירושלמי הביא הרי"ף דרא"י דאמרי' בשני בשני תרי בעל כאשתו אפשר

באר היטב

לענין עדות התירו א"כ מכ"ש כאן בראשון בשני בתרי בעל פשיטא שפסולים זה לזה לכתחלה) ומה שהקילו בעדות יותר מבדיינים נ"ל הטעם כמ"ש בסמ"ע בריש הסי' ע"ש: ה) ה] דבדיעבד. ע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי מחלקים דכאן איירי לדון זא"ז הוא דאסורין אבל רשאין להצטרף יחד עם ג' לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים דדוקא ב' דיינים השונאים זא"ז אסורין לדון יחד לאחר. לא בשני אוהבים דאדרב' מחמת אהב' שביניהן יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה. סמ"ע:

קורבה דאב והשאר אסמכתא בעלמא וכן משמע קצת מדברי הסמ"ע ס"ק ז' ע"ש ודו"ק: ג] ביחד. כתב הסמ"ע דבת"ה מסיים בטעמא דחיישינן לב"ד טועין שיסברו דפסולין הם פ"י ויבאו לפסול השטר חנם גם מוכח שם דה"ה שלא יהיו דיינים ביחד או אם הוא לא' מבע"ד שני בשני בתרי בעל אסור לכתחל' וכ"כ הרמ"א בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצ' וא"כ ה"ה עד שהוא שני בשני בתרי בעל עם הבע"ד לא יחתום לכתחלה על השטר. ש"ך: [ד] להורות. (י) נ"ל דלסברת הר"ן דדיינים ביחד או לא' מבע"ד אסור לכתחל' שני בשני בתרי בעל רק

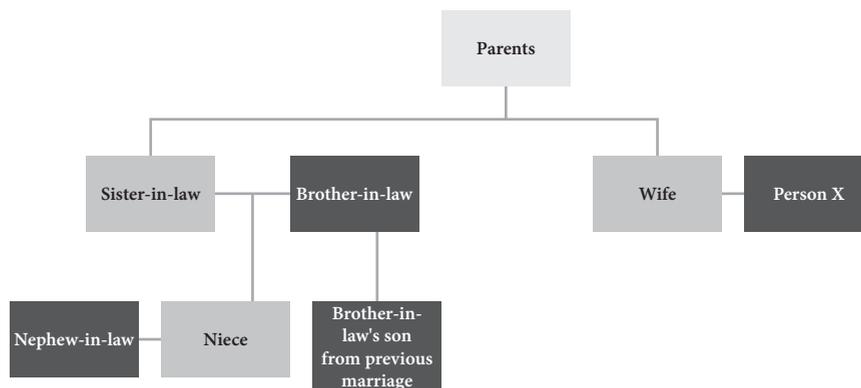
the rule of *ba'al k'ishto* twice. E.g., brother-in-laws married to two sisters; or one's step-daughter's husband. These individuals are forbidden from testifying about each other.

Does *trei ba'al k'ishto* apply to *rishon b'sheini*? The *Gemara*⁵¹ discusses whether one may testify about one's brother-in-law or step-son. *Rabbi Yose*⁵² maintains that although by regular *p'ssulei kurvah*, we forbid a person to testify about theme, their sons, and their sons-in-law; nonetheless, we rule “*giso l'vado* (a person's brother-in-law only is forbidden), and certainly *chorgo l'vado* (a person's step-son only is forbidden).”

The *Rishonim* debate the meaning of the words “*giso l'vado*.” This disagreement serves as the basis for whether we apply the rule of *ba'al k'ishto* twice by *rishon b'sheini*.

(1) *Tosfos*⁵³ and *Rosh*:⁵⁴ *Giso l'vado* simply means that although a person may not testify about their brother-in-law, they may still testify about their nephew-in-law.⁵⁵ (see family tree.) Thus, we do not apply the rule of *ba'al k'ishto* twice by *rishon b'sheini*. Because had that been the case, the nephew-in-law would be forbidden.

(2) *Rif*⁵⁶ and *Rambam*:⁵⁷ *Giso l'vado* does not allow a person to testify about their nephew-in-law, as posited by *Tosfos* and *Rosh*. Rather, it permits a further relation; the person's brother-in-law's son from a different marriage. (I.e., a person's wife's sister's step son.) Thus, we do apply the rule of *ba'al k'ishto* twice by *rishon b'sheini*, and therefore *giso l'vado* only permits a further relation.

***Sheini b'sheini*:** All opinions agree that *trei ba'al k'ishto* does not apply to *sheini b'sheini*,⁵⁸ e.g., the husbands of two first cousins; for these people are permitted to testify about each other.

The *Terumas Hadeshen*⁵⁹ writes that nevertheless, *trei ba'al k'ishto sheini b'sheini* should not sign on a document together, for perhaps a *beis din* will mistakenly conclude that they are *passul*, and render the document invalid.⁶⁰

Sources & Notes

---

51. *Sanhedrin* 28b.

52. Like whom the *halachah* follows.

53. *Sanhedrin* 28b s.v. *Giso*.

54. *Sanhedrin* chapter 3 *siman* 20.

55. Obviously a person may still not testify about a son from the marriage with his wife's sister, as that would be *rishon b'sheini* plus one *baal k'ishto*.

56. *Sanhedrin* 6b-7a.

57. *Hilchos Eidus* 13:9.

58. See **Rambam** *Hilchos Eidus* 13:7 and *Radbaz* s.v. *Kol*. According to **Tosfos** and **Rosh** this law is logically inferred from the law by *rishon b'sheini*.

59. *Siman* 226.

60. See *Chochmas Shlomo* [*Choshen Mishpat* 33:4] and

דג) ומיהו לכתחלה לא יחתמו. מוכח בת"ה שם דה"ה להיות דיינים ביחד או לאחד מבעלי דינין אסור לכתחל' ב' בב' תרי בעל גבי חליצה ע"ש וכ"כ הר"ב בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצה ע"ש וא"כ ה"ה דעד שהוא ב' בב' ב' בעל עם הבעל דבר לא יחתום לכתחלה על השטר ודו"ק: ד) כך הוא פסול להעיד. עיין בתשובת מבי"ט ח"ב סי' שיי"ג: ו) אסורי' לדון. עיין בתשובת מלובלין סימן ס"ג: ו) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין מ"ש בסמ"ע:

הנ"ל והוא פסול לכ"ע משא"כ בפסול חיתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל כאשתו וק"ל: ז) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון כו'. כלומר דוקא בקורבה הנ"ל דאין בקורב' אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן חד בעל כאשתו אבל

לבעלה שהבעל כאשתו וכל בעל שאת' פסול לו כך אתה פסול לאשתו שהאשה כבעלה^(ט) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון^(ט) י"מכשירים באשתו מפני שהוא מופלג^(י) ומ"מ אם דנין על ממון שיש לבעלה הנאה ממנו פסול להעיד

בזה דאיתפליג דרא אפי' חד בעל כאשתו לא אמרינן וק"ל כ"כ הרא"ש בתשובה כלל נ"ז סימן ג' ועד"ר: י) ומ"מ אם דנין כו'. ור"ל דמ"ש המחבר מכשירים באשתו היינו ביש לה נכסי' שאין לבעלה רשות בהן: ד) (יא) לא יחתמו עצמן כו'. שם בת"ה מסיים בטעמא משום דחיישינן לב"ד טועים שיסברו שפסולין הן פ"י ויבואו לפסול השטר חנם ומש"ה נקט ב"ד טועין: ה) (יב) אתה מעיד לשאר קרוביו. כצ"ל וכן הוא במיימוני ור"ל קרוב שיש לו מאשה אחרת וק"ל: ו) (יג) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין ד"מ שם סימן ז' שהביא לדברי מהרי"ק שורש כ"א דמכשיר לדון והכריע שם דבדיעבד אף בעל העיטור מודה דדינו דין (כמ"ש כאן בהג"ה) והיינו משום דאינו אוהב ממש וע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי שיש מחלקים ומפרשי' מ"ש מור"ם כאן דאסורין לדון היינו דוקא לדון זה את זה אבל הן רשאין להצטרף יחד עם שלישי לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים ודוקא בשני דיינים ששונאים זה את זה קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר כמ"ש הטור והמחבר בסימן ז' ס"ח ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שביניהן אדרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה:

לה דמה שקנתה אשה קנה בעלה (מרדכי פרק זה בורה):

ד) **כל שתי נשים שהם זו עם זו שני בשני בעליהם מעידים זה לזה דתרי בעל כאשתו בשני לא אמרינן**^(ט) ומיהו לכתחלה^(ט) לא יחתמו עצמן על שטר^(ז) ביחד (ת"ה סימן רכ"ו) אבל אם היו ראשון בראשון כגון שלקח זה אשה וזה בתה וכן בעלי אחיות פסולים זה לזה דאמרינן בהו תרי בעל כאשתו וראף בראשון בשני אמרינן בהו תרי בעל כאשתו שכשם שהוא פסול להעיד לבן אחות אשתו^(ז) כך הוא פסול להעיד לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת^{טו} וי"א דבראשון בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו (וכן נ"ל להורות):

ה) **כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי**^(ט) אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה:

ו) **אבי חתן ואבי כלה מעידים זה לזה:**

הגה וי"א אע"ג דלעדות כשרים^(ח) אסורין לדון דה"ל כאוהב ושונא ואפי' הוא דיין קבוע יכול לומר אינו מקובל לי (הגהת מרדכי בשם עיטור)^(י) (י) וג"ל^(י) דבדיעבד דינו דין (מהרי"ק שורש כ"א):

באר הגולה

דפליגי אגמרא דידן וכ' בתשו' כלל נ"ח שהכרעה שהכריעו נגד הרי"ף הוא הכרע' מוכרעת שאין לה להשיב עליה ושכן דנין כל חכמי אשכנז וצרפת: טז ג"ז ל' הרמב"ם שם ולמד מהא דאכשר רב חסדא באחי האח וק"ל כוותיה: יז ג"ז מימרא דרב חסדא שם: יח ׀ ולהצטרף יחד עם הג' לדון אחרים ע"ל סי' ו' סעיף ח': יט ולכ"ע יכול ׀ לברר דיינין וכן הוא שם במהרי"ק והביאו ג"כ הרמ"א לעיל סי' ז' מעוברא דרב

יא תוס' שם ע"א בשם ר"ת שפוסק כרב שם ושכן משמע בירושלמי וכ"פ בה"ג: יב שם בתו' וכו' יוחנן שם בירושלמי: יג גם זה שם מהא דתני רבי יוסי גיסו לברו ואיפסקא הלכתא כוותיה שם ע"ב וכ"כ התו' שם שהוא כ"ש וכ"פ הרא"ש: יד ממה שפירשו בירושל' אהא דתנן גיסו: טו הרא"ש שם בפסקיו מהא דאיפסקא בבבלי הלכתא שם כרבי יוסי והירושלמי הביא הרי"ף לרא' דאמרי' בשני בשני תרי בעל כאשתו אפשר

באר היטב

לענין עדות התירו א"כ מכ"ש כאן בראשון בשני בתרי בעל פשיטא שפסולים זה לזה לכתחלה) ומה שהקילו בעדות יותר מבדיינים נ"ל הטעם כמ"ש בסמ"ע בריש הסי' ע"ש: ה) [ה] דבדיעבד. ע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי מחלקים דכאן איירי לדון זא"ז הוא דאסורין אבל רשאין להצטרף יחד עם ג' לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים דדוקא ב' דיינים השונאים זא"ז אסורין לדון יחד לאחר. לא בשני אוהבים דאדרב' מחמת אהב' שביניהן יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה. סמ"ע:

קורבה דאב והשאר אסמכתא בעלמא וכן משמע קצת מדברי הסמ"ע ס"ק ז' ע"ש ודו"ק: ג) [ג] ביחד. כתב הסמ"ע דבת"ה מסיים בטעמא דחיישינן לב"ד טועין שיסברו דפסולין הם פ"י ויבאו לפסול השטר חנם גם מוכח שם דה"ה שלא יהיו דיינים ביחד או אם הוא לא' מבע"ד שני בשני בתרי בעל אסור לכתחל' וכ"כ הרמ"א בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצ' וא"כ ה"ה עד שהוא שני בשני בתרי בעל עם הבע"ד לא יחתום לכתחלה על השטר. ש"ך: [ד] להורות. (י) נ"ל דלסכרת שרין דדיינים ביחד או לא' מבע"ד אסור לכתחל' שני בשני בתרי בעל רק

Mechaber teaches that we do not say *trei ba'al k'ishto* by *sheini b'sheini*.

שְׁהֵם זֶה עִם זֶה – כל שְׁתֵּי נָשִׁים – Any two women, שְׁנֵי בָּשָׂנִי – whose relationship is *sheini b'sheini*; בְּעֵלֵיהֶם מְעִידִים זֶה לְזֶה – their husbands may testify about each other. דְּתָרִי בְּעַל כְּאִשְׁתּוֹ דְּשְׁנֵי בָּשָׂנִי לֹא – because we do not apply the rule that “a husband is like his wife,” twice, in a case of *sheini b'sheini*.

Rama interjects that although these people may testify about each other, they should nevertheless not serve as witnesses together *l'chatchilah*.

לְכַתְּחִלָּה לֹא יִחְתְּמוּ עִצְמָן עַל – ומיהו – Nonetheless, שְׁטָר בְּיַחַד – *l'chatchilah* they should not sign a *shtar* together.

Mechaber, in accordance with *Rambam* and *Rif*, qualifies that this lenient ruling only applies to *sheini b'sheini*, but not to *rishon b'sheini* or *rishon b'rishon*.

אָבֵל – But אם היו ראושו בראשו – if the two women were *rishon b'rishon*; כְּגוֹן – for example, שָׁלַח – the one man took a woman as his wife, and another man took her daughter as a wife, וְזֶה אִשָּׁה וְזֶה בְּתוּלָה – alternatively, בְּעֵלֵי אַחֵיוֹת – the husbands of two sisters, כְּפֻסְלִים זֶה לְזֶה – in these scenarios, the two husbands are invalid witnesses for each other. דְּאִמְרִינָן בְּהוּ תְּרִי בְּעַל כְּאִשְׁתּוֹ – Because, here,

we do apply the rule of “a husband is like his wife,” twice. וְאִף בְּרִאשׁוֹן בָּשָׂנִי – And even a case of two women who are *rishon b'sheini*, אִמְרִינָן בְּהוּ תְּרִי – we apply the rule of “a husband is like his wife,” twice. שְׂכֵשֵׁם שְׁהוּא פֻּסְלֵי לְהַעֲדִיר לְבֵן אַחֻוֹת – Meaning, just as a person may not testify about his wife's sister's son, כִּךְ – so too, הוּא – he may not testify about his wife's sister's daughter's husband, (i.e., his wife's nephew through marriage).

Mechaber adds a related exception.

אָבֵל – However, מְעִיד לְבֵן בְּעַל אַחֻוֹת אִשְׁתּוֹ – a person may testify about his wife's sister's husband's son, שֵׁשׁ לוֹ מֵאִשָּׁה אַחֵרָה – who was born from a different woman, (i.e., his brother-in-law-through-marriage's child from a previous marriage.)

Mechaber brings the lenient opinion of *Tosfos* and *Rosh* who do not combine a couple into one unit twice-over in a case of *rishon b'sheini*.

וַיֵּשׁ אֲמָרִים – Some authorities maintain, דְּבְרִאשׁוֹן בָּשָׂנִי – that in a case of *rishon b'sheini*, לֹא – we do not apply the rule of “a husband is like his wife,” twice.

Rama agrees with this opinion.

וְכֵן נִרְאֶה לִי לְהוֹרוֹת – And it so seems to me to rule in accordance with those authorities.

Discussions and Explanations

Rama's stringency

Rama quotes *Terumas Hadeshen*: “Although *trei ba'al k'ishto* does not apply to *sheini b'sheini*, nevertheless, *l'chatchilah*, they should not sign on a document together.⁶¹

*Shach*⁶² adds: Obviously, the *Terumas Hadeshen* applies this concern not just to signing on the same

document, but also to the two serving as judges or witnesses together, or to testifying about each other, and would therefore forbid it.

*Ba'er Heiteiv*⁶³ adds: Since this stringency applies to *sheini b'sheini*, it certainly applies to *rishon b'sheini*.

Sources & Notes

Gra [Choshen Mishpat 33:15] who struggle to understand this law, since the general rule is that *battei dinim* are always assumed to rule correctly.

61. If there are no other available *eidim*, it is permitted

[*Levush Ir Shushan* 33:4].

62. *Choshen Mishpat* 33:3.

63. *Choshen Mishpat* 33:4.

הנ"ל והוא פסול לכ"ע משא"כ בפסול חיתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל כאשתו וק"ל: (ט) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון כו'. כלומר דוקא בקורבה הנ"ל דאין בקורב' אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן חד בעל כאשתו אבל

בזה דאיתפליג דרא אפי' חד בעל כאשתו לא אמרינן וק"ל כ"כ הרא"ש בתשובה כלל נ"ז סימן ג' ועד"ר: (י) ומ"מ אם דנין כו'. ור"ל דמ"ש המחבר מכשירים באשתו היינו ביש לה נכסי שאין לבעלה רשות בהן: ד (יא) לא יחתמו עצמן

כו'. שם בת"ה מסיים בטעמא משום דחיישינן לב"ד טועים שיסברו שפסולין הן פי' ויבואו לפסול השטר חנם ומש"ה נקט ב"ד טועין: ה (יב) אתה מעיד לשאר קרוביו. כצ"ל וכן הוא במיימוני ור"ל קרוב שיש לו מאשה אחרת וק"ל: ו (יג) ונ"ל דבדיעבד דינו דין. עיין ד"מ שם סימן ז' שהביא לדברי מהרי"ק שורש כ"א דמכשיר לדון והכריע שם דבדיעבד אף בעל העיטור מודה דינו דין (כמ"ש כאן בהג"ה) והיינו משום דאינו אוהב ממש וע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי שיש מחלקים ומפרשי' מ"ש מור"ם כאן דאסורין לדון היינו דוקא

לדון זה את זה אבל הן רשאין להצטרף יחד עם שלישי לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים ודוקא בשני דיינים ששונאים זה את זה קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר כמ"ש הטור והמחבר בסימן ז' ס"ח ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שביניהן אדרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה:

באר הגולה

דפליגי אגמרא דידן וכ' בתשו' כלל נ"ח שהכרעה שהכריעו נגד הרי"ף הוא הכרע' מוכרעת שאין לה להשיב עליה ושכן דנין כל חכמי אשכנז וצרפת: טז ג"ז ל' הרמב"ם שם ולמד מהא דאכשר רב חסדא באחי האח וק"ל כוותיה: יז ג"ז מימרא דרב חסדא שם: יח ׀ ולהצטרף יחד עם הג' לדון אחרים ע"ל סי' ו' סעיף ח': יט ולכ"ע יכול ׀ לברר דיינין וכן הוא שם במהרי"ק והביאו ג"כ הרמ"א לעיל סי' ז' מעוברא דרב

דג) ומיהו לכתחלה לא יחתמו. מוכח בת"ה שם דה"ה להיות דיינים ביחד או לאחד מבעלי דינין אסור לכתחל' ב' בב' תרי בעל גבי חליצה ע"ש וכ"כ הר"ב בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצה ע"ש וא"כ ה"ה דעד שהוא ב' בב' ב' בעל עם הבעל דבר לא יחתום לכתחלה על השטר

ודו"ק: ד) כך הוא פסול להעיד. עיין בתשובת מבי"ט ח"ב סי' שיי"ג: ו (ה) אסורין לדון. עיין בתשובת מלובלין סימן ס"ג: ו (ו) ונ"ל דבדיעבד דינו דין. עיין מ"ש בסמ"ע:

לבעלה שהבעל כאשתו וכל בעל שאת' פסול לו כך אתה פסול לאשתו שהאשה כבעלה
(ט) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון י"מכשירים באשתו מפני שהוא מופלג (י) ומ"מ אם דנין על ממון שיש לבעלה הנאה ממנו פסול להעיד

לה דמה שקנתה אשה קנה בעלה (מרדכי פרק זה בורר):

ד י" כל שתי נשים שהם זו עם זו שני בשני בעליהם מעידים זה לזה דתרי בעל כאשתו דשני בשני לא אמרינן (י) ומיהו לכתחלה (יא) לא יחתמו עצמן על שטר (יב) ביחד (ת"ה סימן רכ"ו) אבל אם היו ראשון בראשון כגון שלקח זה אשה וזה בתה וכן בעלי אחיות פסולים זה לזה דאמרינן בהו תרי בעל כאשתו י"ואף בראשון בשני אמרינן בהו תרי בעל כאשתו שכשם שהוא פסול להעיד לבן אחות אשתו (י) כך הוא פסול להעיד לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת י"וי"א דבראשון בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו (וכן נ"ל להורות):

ה י" כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי (יב) אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה:

ו י" אבי חתן ואבי כלה מעידים זה לזה:

הגה וי"א אע"ג דלעדות כשרים (יג) אסורין לדון דה"ל כאוהב ושונא ואפי' הוא דיין קבוע יכול לומר אינו מקובל לי (הגהת מרדכי בשם עיטור) (יד) ונ"ל (יט) דבדיעבד דינו דין (מהרי"ק שורש כ"א):

באר היטב

לענין עדות התירו א"כ מכ"ש כאן בראשון בשני בתרי בעל פשיטא שפסולים זה לזה לכתחלה) ומה שהקילו בעדות יותר מבדיינים נ"ל הטעם כמ"ש בסמ"ע בריש הסי' ע"ש: ה[ה] דבדיעבד. ע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי מחלקים דכאן איירי לדון זא"ז הוא דאסורין אבל רשאין להצטרף יחד עם ג' לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים דדוקא ב' דיינים השונאים זא"ז אסורין לדון יחד לאחר. לא בשני אוהבים דאדרב' מחמת אהב' שביניהן יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה. סמ"ע:

קורבה דאב והשאר אסמכתא בעלמא וכן משמע קצת מדברי הסמ"ע ס"ק ז' ע"ש ודו"ק: ג[ג] ביחד. כתב הסמ"ע דבת"ה מסיים בטעמא דחיישינן לב"ד טועין שיסברו דפסולין הם פי' ויבאו לפסול השטר חנם גם מוכח שם דה"ה שלא יהיו דיינים ביחד או אם הוא לא' מבע"ד שני בשני בתרי בעל אסור לכתחל' וכ"כ הרמ"א בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצה וא"כ ה"ה עד שהוא שני בשני בתרי בעל עם הבע"ד לא יחתום לכתחלה על השטר. ש"ך: [ד] להורות. (י) נ"ל דלסכרת שה"ך דדיינים ביחד או לא' מבע"ד אסור לכתחל' שני בשני בתרי בעל רק

When do we say *trei ba'al k'ishto*?

	<i>Rishon</i>	<i>Sheini</i>	<i>Shlishi</i>
<i>Rishon</i>	<i>Passul</i>	<i>Mechaber: Passul Rama: Kosher, but l'chatchilah should not sign together</i>	<i>Kosher</i>
<i>Sheini</i>		<i>Mechaber: Passul Rama: Kosher, but l'chatchilah should not sign together</i>	<i>Kosher</i>
<i>Shlishi</i>			<i>Kosher</i>

סעיף ה

Mechaber clarifies that although a person may not testify about their relative's spouse, that disqualification ends there.

כָּל אִישׁ – Any man, שְׂאִין אֶתְּהָ מְעִיד לוֹ – that you may not testify about, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַעַל קְרוֹבָתָךְ – for he is the husband of your relative, הֲרִי אֶתְּהָ – you may testify about his other

relatives.⁶⁴ בְּנוֹ וְאָחִיו – his son or brother.

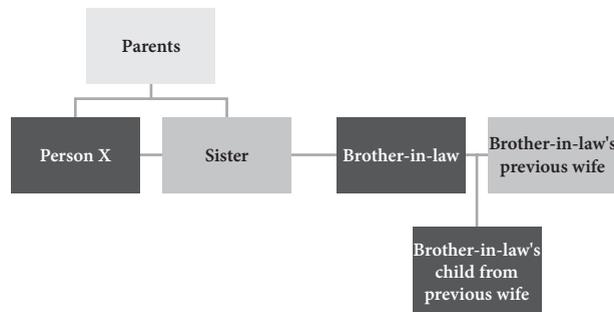
וְכֵן – Similarly, כָּל אִשָּׁה – any woman, שְׂאִין אֶתְּהָ מְעִיד לָהּ – that you may not testify about, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אִשְׁתְּ קְרוֹבָךְ – for she is the wife of your relative, הֲרִי אֶתְּהָ מְעִיד לְשָׂאֵר קְרוֹבֶיהָ – you may testify about her other relatives.

Discussions and Explanations

Testifying about a relative's spouse's family

Mechaber rules that a person may testify

about their relative's spouse's family. See chart for example. E.g., One's sister's husband's children from a previous marriage.⁶⁵ See chart below.

Sources & Notes

64. **Smeh** [*Choshen Mishpat* 33:12] clarifies that this refers to his relatives from a different wife. In the second part of the *halachah*, “her relatives,” refers to those from a different husband.

65. Understandably, the case (and therefore the example

brought) must be where the children of the brother-in-law come from a previous marriage. The children that the brother-in-law has with one's sister are anyways forbidden as a result of one's relationship to them through his sister.

דג) ומיהו לכתחלה לא יחתמו. מוכח בת"ה שם דה"ה להיות דיינים ביחד או לאחד מבעלי דינין אסור לכתחל' ב' בב' תרי בעל גבי חליצה ע"ש וכ"כ הר"ב בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצה ע"ש וא"כ ה"ה דעד שהוא ב' בב' ב' בעל עם הבעל דבר לא יחתום לכתחלה על השטר ודו"ק: ד) כך הוא פסול להעיד. עיין בתשובת מבי"ט ח"ב סי' שיי"ג: ו) אסורי' לדון. עיין בתשובת מלובלין סימן ס"ג: ו) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין מ"ש בסמ"ע:

הנ"ל והוא פסול לכ"ע משא"כ בפסול חיתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל כאשתו וק"ל: ז) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון כו'. כלומר דוקא בקורבה הנ"ל דאין בקורב' אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן חד בעל כאשתו אבל

לבעלה שהבעל כאשתו וכל בעל שאת' פסול לו כך אתה פסול לאשתו שהאשה כבעלה
 ז) ולדעת הפוסלים שלישי בראשון י"מכשירים באשתו מפני שהוא מופלג (י) ומ"מ אם דנין על ממון שיש לבעלה הנאה ממנו פסול להעיד

בזה דאיתפליג דרא אפי' חד בעל כאשתו לא אמרינן וק"ל כ"כ הרא"ש בתשובה כלל נ"ז סימן ג' ועד"ר: (י) ומ"מ אם דנין כו'. ור"ל דמ"ש המחבר מכשירים באשתו היינו ביש לה נכסי' שאין לבעלה רשות בהן: ד) (יא) לא יחתמו עצמן כו'. שם בת"ה מסיים בטעמא משום דחיישינן לב"ד טועים שיסברו שפסולין הן פ"י ויבואו לפסול השטר חנם ומש"ה נקט ב"ד טועין: ה) (יב) אתה מעיד לשאר קרוביו. כצ"ל וכן הוא במיימוני ור"ל קרוב שיש לו מאשה אחרת וק"ל: ו) (יג) וג"ל דבדיעבד דינו דין. עיין ד"מ שם סימן ז' שהביא לדברי מהרי"ק שורש כ"א דמכשיר לדון והכריע שם דבדיעבד אף בעל העיטור מודה דדינו דין (כמ"ש כאן בהג"ה) והיינו משום דאינו אוהב ממש וע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי שיש מחלקים ומפרשי' מ"ש מור"ם כאן דאסורין לדון היינו דוקא לדון זה את זה אבל הן רשאין להצטרף יחד עם שלישי לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים ודוקא בשני דיינים ששונאים זה את זה קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר כמ"ש הטור והמחבר בסימן ז' ס"ח ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שביניהן אדרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה:

לה דמה שקנתה אשה קנה בעלה (מרדכי פרק זה בורה):

ד) **כל שתי נשים שהם זו עם זו שני בשני בעליהם מעידים זה לזה דתרי בעל כאשתו בשני לא אמרינן** (י) ומיהו לכתחלה (יא) לא יחתמו עצמן על שטר (יב) ביחד (ת"ה סימן רכ"ו) אבל אם היו ראשון בראשון כגון שלקח זה אשה וזה בתה וכן בעלי אחיות פסולים זה לזה דאמרינן בהו תרי בעל כאשתו י"ואף בראשון בשני אמרינן בהו תרי בעל כאשתו שכשם שהוא פסול להעיד לבן אחות אשתו (י) כך הוא פסול להעיד לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת י"וי"א דבראשון בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו (וכן נ"ל להורות):

ה) **כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי (יב) אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה:**

ו) **אבי חתן ואבי כלה מעידים זה לזה:**

הגה וי"א אע"ג דלעדות כשרים (יג) אסורין לדון דה"ל כאוהב ושונא ואפי' הוא דיין קבוע יכול לומר אינו מקובל לי (הגהת מרדכי בשם עיטור) (יד) (י"ט) וג"ל (יז) דבדיעבד דינו דין (מהרי"ק שורש כ"א):

באר הגולה

דפליגי אגמרא דידן וכ' בתשו' כלל נ"ח שהכרעה שהכריעו נגד הרי"ף הוא הכרע' מוכרעת שאין לה להשיב עליה ושכן דנין כל חכמי אשכנז וצרפת: טז ג"ז ל' הרמב"ם שם ולמד מהא דאכשר רב חסדא באחי האח וק"ל כוותיה: יז ג"ז מימרא דרב חסדא שם: יח ׀ ולהצטרף יחד עם הג' לדון אחרים ע"ל סי' ו' סעיף ח': יט ולכ"ע יכול ׀ לברר דיינין וכן הוא שם במהרי"ק והביאו ג"כ הרמ"א לעיל סי' ז' מעוברא דרב

יא תוס' שם ע"א בשם ר"ת שפוסק כרב שם ושכן משמע בירושלמי וכ"פ בה"ג: יב שם בתו' וכו' יוחנן שם בירושלמי: יג גם זה שם מהא דתני רבי יוסי גיסו לברו ואיפסקא הלכתא כוותיה שם ע"ב וכ"כ התו' שם שהוא כ"ש וכ"פ הרא"ש: יד ממה שפירשו בירושל' אהא דתנן גיסו: טו הרא"ש שם בפסקיו מהא דאיפסקא בבבלי הלכתא שם כרבי יוסי והירושלמי הביא הרי"ף דראי' דאמרי' בשני בשני תרי בעל כאשתו אפשר

באר היטב

לענין עדות התירו א"כ מכ"ש כאן בראשון בשני בתרי בעל פשיטא שפסולים זה לזה לכתחלה) ומה שהקילו בעדות יותר מבדיינים נ"ל הטעם כמ"ש בסמ"ע בריש הסי' ע"ש: ה) [ה] דבדיעבד. ע"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי מחלקים דכאן איירי לדון זא"ז הוא דאסורין אבל רשאין להצטרף יחד עם ג' לדון אחרים אפילו הם אוהבים גמורים דדוקא ב' דיינים השונאים זא"ז אסורין לדון יחד לאחר. לא בשני אוהבים דאדרב' מחמת אהב' שביניהן יודה א' לחבירו על האמת ויהיו נשמעין זה לזה. סמ"ע:

קורבה דאב והשאר אסמכתא בעלמא וכן משמע קצת מדברי הסמ"ע ס"ק ז' ע"ש ודו"ק: ג) [ג] ביחד. כתב הסמ"ע דבת"ה מסיים בטעמא דחיישינן לב"ד טועין שיסברו דפסולין הם פ"י ויבאו לפסול השטר חנם גם מוכח שם דה"ה שלא יהיו דיינים ביחד או אם הוא לא' מבע"ד שני בשני בתרי בעל אסור לכתחל' וכ"כ הרמ"א בא"ע סי' קס"ט ס"א לענין חליצ' וא"כ ה"ה עד שהוא שני בשני בתרי בעל עם הבע"ד לא יחתום לכתחלה על השטר. ש"ך: [ד] להורות. (י) נ"ל דלסכרת שרין דיינים ביחד או לא' מבע"ד אסור לכתחל' שני בשני בתרי בעל רק

סעיף ו

מקורות: סנהדרין כ"ב:ב ורש"י שם | מרדכי סנהדרין רמז תש"ז | טור חו"מ ז: ודרכי משה שם ז: וב"ח שם ז: ג"ד מהרי"ק

Introduction:

Mechutanim as eidim and judges: The *Gemara*⁶⁶ states: *Rav Chisda* says, “The father of the groom and the father of the bride may testify about each other. Their relation to each other is like the seal on top of a barrel.” *Rashi*⁶⁷ explains: Although their children have married, this does not bring them close together. They are like a seal and a barrel which are not similar at all (even though they are placed together).

*Ba'al Ha'itur*⁶⁸ holds that notwithstanding *Rav Chisda's* ruling in regards to *eidus*, they are disqualified from judging each other, because they are friends.⁶⁹ The later *Poskim* debate *Ba'al Ha'itur's* intention: (1) *Bach*⁷⁰ understands that they are *passul* as judges even *b'di'eved*, after the judgement has been decided. (2) *Rama*⁷¹ understand that they are *passul l'chatchilah*, but *b'di'eved*, the judgement stands.⁷²

Mechaber rules regarding the *mechutanim*.

וְאָבִי בְּלָהּ – וְאָבִי חָתָן – **The father of a groom, and the father of a bride, may testify about each other.**

Rama discusses how this law applies to judging together.

אֶף עַל – וְיֵשׁ אוֹמְרִים – **Some authorities maintain, that even though these people are valid witnesses for each other, they**

are disqualified from judging each other. דְּהָיִי לְהוּ – קְאוּהָב וְשׁוֹנֵא – **For they fit into the category of a friend or enemy.** וְאַפְלוּ הוּא דִּין קְבוּעַ – **And even if one of them is an established judge, the litigant (who in this case is the other father) could claim, אינו מקבל לי – I do not accept you as my judge.** וְנִרְאָה לִי – **It seems to me, דְּבָדִיעֵבֶר דִּינוּ דִּין – that b'di'eved if he did rule in this case, his ruling stands.**

Discussions and Explanations

May mechutanim sit together as judges?

Some explain that *Rama's* stringency only applies where one *mechutan* is the judge and the other is the litigant. However, they are permitted to serve as judges together, (with a third judge). For in this scenario the closeness between them

will be beneficial. They will respect each other, and thus, happily admit to the truth that the other speaks. [In contrast, two people who dislike each other are inclined to argue in spite of recognizing the truth of the other's words, and therefore may not sit on the bench together.]⁷³

Sources & Notes

66. *Sanhedrin* 28b.

67. S.v. *Avi choson*–s.v. *Elah ki Uchla*.

68. Quoted by *Mordechai Sanhedrin siman* 721 s.v. *Kosav*.

69. *Mechaber Choshen Mishpat* 33:1.

70. *Choshen Mishpat* 7:13 s.v. *Maharik*.

71. *Darchei Moshe Choshen Mishpat* 7:5.

72. See the opinion of the *Rosh* brought in the footnotes to *se'if aleph*.

73. *Smeh Choshen Mishpat* 33:13.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנוולדו מיהו באחד מהן שנוולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמר' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פי"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טז) כ"כ ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ז"ד) אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (י"ח) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (טז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמינה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם וממיומר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנוולד בגיורתו

סעיף ז

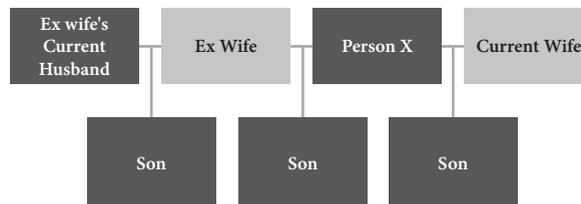
מקורות: סנהדרין כ"ח:ב | סמ"ע חו"מ ל"ג:יד

Introduction:

A person's relationship to his half-brother's half-brother: The *Mishnah* lists relatives that a person may not testify about.⁷⁴ Amongst them is, "a person's step-father's son." The *Gemara*⁷⁵ records a *machlokes* between *Rav Chisda* and *Rabbi Yirmiyah* how to understand this case:⁷⁶

(1) *Rav Chisda* maintains that this refers to one's maternal half-brother (i.e. the two share a mother but have different fathers. Therefore, the *Mishnah* refers to this as one's "step-father's son.") (2) *Rabbi Yirmiyah* maintains that this refers to one's half-brother's half-brother. (The two individuals are unrelated, but they share a half brother, one through the mother and one through the father.) (See family tree.)^{77, 78}

The *Gemara* continues: "*Rav Chisda* permitted two men who shared a half-brother to be witnesses together. They said to him, "Have you not heard that *Rabbi Yirmiyah* rules that they are invalid?" He responded, "I do not agree with his ruling"." The *halachah* follows *Rav Chisda*.

Sources & Notes

74. *Sanhedrin* 27b.

75. *Sanhedrin* 28b.

76. The *Mishnah* says that a man and his step-father's son are *p'ssulei kurvah*. A straightforward explanation of these words would be where a man and woman each had a son from a previous marriage. Each parent divorced from their previous spouse and then married each other. In other words: the classical case of a step-brother.

Nonetheless, both *Rav Chisda* and *Rabbi Yirmiyah* agree that such an understanding is incorrect, and such step-brother's are *kosher*. Marriage simply does not have that much power. It can bring a man to feel a closeness for his wife's son or son-in-law, but it doesn't bring a closeness between step-brothers who are completely unrelated to each other. [Even *Rabbi Yirmiyah*, who invalidates men who share a half-brother, that is because they both spend time with their blood relative.] See *Chazon Ish Sanhedrin siman* 18:3 ois 3.

77. *Smeh* [33:14, quoting *Tur* 33:7] details how this case could play out: *Reuven* marries *Rachel* and they have a son *Yamin*. Now, *Reuven* also has a son from a previous marriage by the name of *Nemuel*. Then *Reuven* dies, and

Rachel marries *Shimon*, and they have a son *Ohad*. Now, *Yamin* and *Nemuel* are half-brothers in that they share a father, and *Ohad* and *Yamin* are half-brothers in that they share a mother. *Mechaber* rules that *Nemuel* and *Ohad* may still testify about each other, even though they share a half-brother *Yamin*, because they are not actually related to each other.

Nesivos Hamishpat [33:7] presents the same scenario just with a different (more straightforward) sequence of events. *Reuven* married *Rachel* and they had a son *Yosef*. *Yaakov* married *Leah* and they had a son *Yehudah*. *Yaakov* and *Rachel* died, so *Reuven* married *Leah* and they had a son *Shimon*. *Yosef* and *Yehudah* may testify about each other.

78. The *Nimukei Yosef* [6b s.v. *Achei H'avl Ha'ach*] explains why *Rabbi Yirmiyah* disqualified this, whereas *Rav Chisda* deemed it *kosher*. *Rabbi Yirmiyah* holds that since they share a half-brother and regularly spend time together with him, they are all considered as one family. *Rav Chisda* holds that nonetheless, since they share no real familial relation, they are *kosher*.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנוולדו מיהו באחד מהן שנוולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמר' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ט"ד) אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמינה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם ומימור' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנוולד בגיורתו

Mechaber rules like *Rav Chisda* in a scenario where two people share a half-brother but are not actually related.

אחי האם מן האם מעידים זה לזה – **The brother of**

one's maternal brother may testify about him, and vice versa, שְׁהָרִי אֵין בִּינֵיהֶם קְרִיבָה פְּלִל – for they are not related at all.

סעיף ה

מקורות: סנהדרין כ"ח:א | טור ובית יוסף חו"מ ל"ג:ח, ב"ח ל"ג:ה,כ"ח | שו"ת מהרש"ל סי' פ' | שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תקפ"ח | ט"ז חו"מ ל"ג:ח, ד"ה ולא לאביה | ט"ז על הטור חו"מ ל"ג:כ"ג | שו"ת עבודת הגרשוני די' צ"ב

Introduction:

Are husband and wife one entity, or *rishon b'rishon*? *Se'if gammel* and *daled* taught that a husband and wife are considered one unit (*ba'al k'ishto* and *ishah k'ba'alalah*). In this *halachah*, *Mechaber* (quoting *Rambam*)⁷⁹ also refers to husband and wife as *rishon b'rishon*. And although in most cases these two ways of looking at the first couple result in the same *din*, there are some cases where they result in differing *dinim*, as will be discussed.

The cases where it makes no difference: Regarding relatives one generation up or down, there is no practical difference between viewing the husband and wife as one unit, or as *rishon b'rishon* (e.g., by parents-in-law, children-in-law, and step-children). Take a father-in-law to a son-in-law, for example. Whether we consider a couple one unit (*ba'al k'ishto*) and view the father-in-law to son-in-law relationship as *rishon b'rishon*, or whether we consider a couple *rishon b'rishon*, and view the father-in-law to son-in-law relationship as *rishon b'sheini*, the two are still forbidden from testifying about each other. Similarly, regarding relatives one generation up or down through two marriages, there is no *halachic* difference there either. E.g., a man will always be *passul* to his step-daughter's husband.⁸⁰

However, in regards to two generations up or down (grandparents-in-law with grandchildren-in-law, or step-grandchildren), these two options lead to different conclusions. This will be discussed.

Mechaber rules that a husband and wife are *rishon b'rishon* and details the ramifications.

ראשון – האישה עם אשתו – **A man with his wife, are *rishon b'rishon*.** וְלִפְיָקָהּ – **Therefore, אינו מעיד לא לבנה – he cannot testify about her son, וְלֹא לְאִשְׁתּוֹ בְּנָה – nor about her daughter-in-law,**

וְלֹא לְבַעַל בְּתָהּ – **nor about her daughter, וְלֹא לְאָבִיהָ – nor about her son-in-law, וְלֹא לְאִמָּהּ – nor about her father, וְלֹא לְאִמָּהּ – nor about her mother, וְלֹא לְבַעַל אִמָּהּ – nor about her mother's husband, וְלֹא לְאִשְׁתּוֹ אָבִיהָ – nor about her father, who is not her father, וְלֹא לְאִשְׁתּוֹ אָבִיהָ – nor about her father's wife, who is not her mother.**

Sources & Notes

---

79. *Hilchos Eidus* 13:13.

80. If we only take the view of *ba'al k'ishto*, the mother and daughter are *rishon b'rishon*, and in cases of *rishon b'rishon* we apply the rule of *ba'al k'ishto* twice. So the step-father-in-law who is married to the first *rishon* (the mother) is *passul* to the step-son-in-law who is married to the other *rishon* (the daughter). If we view the wife's mother and her

husband (the step-father) as *rishon b'rishon*, then the step-daughter is *sheini b'rishon* to the step-father. The step-son-in-law and the step-father-in-law are therefore *passul* to each other because the rule of *ba'al k'ishto* applies once in cases of *sheini b'rishon*. [See *Bach Choshen Mishpat* 3:28.]

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנוולדו מיהו באחד מהן שנוולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא ז) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמרי' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ט"ד) אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמינה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם וממיומר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנוולד בגיורתו

Discussions and Explanations

May one testify about his wife's grandparents?

Mechaber rules that since a husband and wife are *rishon b'rishon*, the husband may not testify for his wife's parents or children, because they are *sheini b'rishon*.

However, *Mechaber* does not clearly rule regarding a husband testifying about his wife's grandparents. And this *din* is going to depend on how we view a couple. If we look at a couple as *ba'al k'ishto*, then one would be forbidden from testifying about his wife's grandparents, because

that is *rishon b'sheini* with one *ba'al k'ishto*. But if we view a couple as *rishon b'rishon*, then it would be permitted to testify about them because it is *shlishi b'rishon*, which is *mutar* according to *Rambam*.

Additionally, *Mechaber* or *Rama* do not specify what *Rabbeinu Tam*,⁸¹ who holds *rishon b'shlishi* are *passul*, holds in this case, and also do not discuss whether *Rabbeinu Tam* views a couple as just *ba'al k'ishto*, or also as *rishon b'rishon*. The *Poskim* debate this topic at length.

	<i>Rif and Rambam</i>	<i>Rabbeinu Tam and Rosh</i>
<i>Maharshal</i> ⁸² and <i>Bach</i> ⁸³	<i>kosher</i>	<i>kosher</i>
<i>Smeh</i> ⁸⁴	<i>kosher</i>	<i>passul</i>
<i>Taz</i> ⁸⁵	<i>passul</i>	<i>passul</i>

Sources & Notes

81. Mentioned in *se'if beis*.

82. *Sha'alos U'teshuvos Maharshal siman 80*. See also *Sha'alos U'teshuvos Radbaz chelek gimmel siman 588*. They explain that in truth, this is not a case of *rishon b'shlishi*. Because: A wife and her grandfather are *rishon b'sheini*; thus, the husband's relation to the wife's grandfather is one *ba'al k'ishto* plus *rishon b'sheini*.

Nevertheless, although in general we do apply the rule of *ba'al k'ishto* one time in cases of *rishon b'sheini*, here, all opinions agree that the rule of *ba'al k'ishto* does not apply because there is a generation gap between the two people in question. Therefore, *Rambam* and *Rabbeinu Tam* both agree that in this case the husband can testify about the wife's grandfather. [The rationale behind this is as follows: According to *Maharshal* and *Radbaz*, in regards to the law of *ba'al k'ishto*, the generation gap is not defined by a *halachic* generation gap (from *rishon* to *shlishi*), but by an actual generation gap (a grandparent to grandchild) even though *halachically* they are *rishon b'sheini*.]

83. *Choshen Mishpat 33:18*. According to *Rambam*, the relationship between a husband and his wife's grandfather is *rishon b'shlishi*: Husband and wife are *rishon b'rishon*, husband to wife's father, *rishon b'sheini*, husband to wife's grandfather, *rishon b'shlishi*. Although regularly *Rabbeinu Tam* holds that *rishon b'shlishi* are *passul*, *Bach* explains that

this is only in regards to blood relatives, such as a person and his great-grandfather. However, he agrees that *rishon b'shlishi* through marriage are *kosher*.

84. *Choshen Mishpat 33:16-17*. *Smeh* infers *Rambam's* opinion from the fact that in this *halachah* *Rambam* only disqualifies a father-in-law, but not the father-in-law's father.

The rationale why *Rambam* rules leniently here is because they are *rishon b'shlishi*: husband and wife are *rishon b'rishon*, husband with wife's father *rishon b'sheini*, and husband with wife's grandfather *rishon b'shlishi*. *Smeh* does not write explicitly what *Rabbeinu Tam* would hold, but his words imply that they are *passul*. [*Rama* does not mention this. Possibly because he suffices with what he wrote earlier in *se'if beis*.]

85. *Choshen Mishpat 33:8* s.v. *V'lo l'aviha*. [See also *Taz* on *Tur Choshen Mishpat 33:23*.] *Taz* argues with *Smeh's* inference, and maintains that *Rambam* does not mean to be specific about the father-in-law, thus excluding the grandfather-in-law. *Rambam* only intends to illustrate that relatives through marriage are *passul*.

[The reason why this needs to be clarified: The wording of *se'if gimmel*, "Any woman whom you are *passul* to testify about, you are *passul* to her husband," might be misunderstood to refer specifically to a case which affects the woman, such as a financial lawsuit. Since you are *passul*

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנוולדו מיהו באחד מהן שנוולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמר' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"כ ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ה הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ט"ד) אבל אם העיד כ"ה לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוק ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ה הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ה דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי: יב כ"ה כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמינה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לבדו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם ומימר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנוולד בגיורתו

Understanding the difference

Mechaber rules here that husband and wife are *rishon b'rishon*. This seems to directly contradict his ruling in *se'if daled* (also quoting *Rambam*) that a husband and wife are one unit (*ba'al k'ishto*), as follows:

Based on *se'if daled*, a person is forbidden from testifying about their spouse's grandparents. For the grandparents are *rishon b'sheini* with the spouse, and by *rishon b'sheini* we apply the rule of *ba'al k'ishto*, so therefore the spouse of the grandchild would be *passul*. However, based on

how *Mechaber* rules in this *se'if*, that husband and wife are *rishon b'rishon*; *Maharshal*, *Bach*, and *Smeh* conclude that one may testify about his wife's grandparents/grandchildren.

The question is—what changed? Why do we rule here that a husband and wife are *rishon b'rishon*?⁸⁶

One of the answers given is that once a generation gap has been created, we no longer view a husband and wife as one unit, but as *rishon b'rishon*.⁸⁷

May one testify about his wife's grandchildren (i.e. step-grandchildren)?

	<i>Rif</i> and <i>Rambam</i>	<i>Rabbeinu Tam</i> and <i>Rosh</i>
<i>Taz</i> ⁸⁸	<i>kosher</i>	<i>kosher</i>
<i>Smeh</i> ⁸⁹	<i>kosher</i>	<i>passul</i>
<i>Bach</i> ⁹⁰	<i>passul</i>	<i>passul</i>

סעיף ט

Shidduchin, Eirusin, and Nissu'in: There are three stages through which the marital bond between a husband and wife is established:

Sources & Notes

---

to the wife, you cannot testify about her husband, because that would affect the wife. Therefore, it must be made clear that a husband can never testify about his wife's relatives. *Taz Choshen Mishpat* 33:8 s.v. *Ha'ish*.]

86. According to *Taz* who renders them *passul*, the deviating wording poses no difficulty. *Rambam's* writing *rishon b'rishon* can be explained as follows: Since a man's wife and her father/son/daughter are *rishon b'rishon* to her, they are also *rishon b'rishon* with him—because *ba'al k'ishto*. [See *Rosh Yosef* 44 and *Meiri* to *Sanhedrin* 27b s.v. *V'nimtzah*.]

87. *Sha'alos U'teshuvos Chavos Ya'ir siman* 17. [A difficulty with this answer may be that *Rambam* never mentions anything about a generation gap.]

88. *Taz* on *Tur Choshen Mishpat* 33:23. *Taz* explains: Although all opinions agree that a person may not testify about their spouse's grandparents because they are *rishon b'sheini* and *ba'al k'ishto*; they would agree that a person may testify about their wife's grandchildren, and there is no relation between them.

The reason: A grandfather feels close to his grandchildren (“grandchildren are like children”) and this closeness spreads to a granddaughter's husband. However, a grandchild does not feel that closeness for a grandparent. [*Sha'alos U'teshuvos Avodas Hagershuni siman* 92.]

Alternatively, a husband feels close to his wife's grandparents because she was born from them. However, he does not feel close to the grandchildren of his wife who were born through a different husband. [*Taz* on *Tur Choshen Mishpat* 33:23.]

89. *Smeh* [*Choshen Mishpat* 33:16-17] maintains that the *machlokes* regarding *shlishi b'rishon* applies both regarding a wife's grandparents and grandchildren.

90. *Choshen Mishpat* 33:5 (regarding the opinion of *Rif*. See also *Sha'alos U'teshuvos Avodas Hagershuni siman* 92 who applies this to the opinion of *Rambam*). Although the *Mishnah* in *Sanhedrin* 28b teaches that a person is *passul* to “*chorgo l'vado*,” (his step-son alone) that is to the exclusion of the step-son's son-in-law and not the step-son's son.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנוולדו מיהו באחד מהן שנוולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנוולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמר' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ט"ד) אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמינה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם ומימר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנוולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנוולד בגיורתו

(1) *Shidduchin*: The man and woman speak to each other and agree to become engaged. This is commonly celebrated with a “*L'chaim*” or “*Vort*.” At this stage, they have no *halachic* relationship at all.

(2) *Eirusin* or *Kiddushin*: The man acquires the woman as his wife through one of the following three ways⁹¹—*keseif* (giving her a *prutah*⁹² worth of money), *shtar* (giving her a document which states that he is acquiring her as his wife), or *bi'ah* (marital relations). The *Chachamim* later forbade *eirusin* through *bi'ah*,⁹³ and the common custom is to make the acquisition through *keseif* (by the man giving the woman a ring.) The primary accomplishment of *eirusin* is that the woman is now considered a married woman, and is forbidden to marry anyone else. However, she is still forbidden to be alone with her husband, and they may not live together as husband and wife.

(3) *Nissu'in*: They become fully married as husband and wife. This stage is accomplished through *chuppah*⁹⁴ and reciting the *sheva brachos*⁹⁵ in the presence of a *minyan*.

In the times of the *Mishnah*, there was generally a large span of time between *eirusin* and *nissu'in* (usually about a year). After the *eirusin*, the woman would remain in her home until *nissu'in*. Later, the custom became to do *eirusin* and *nissu'in* together, as we do nowadays.⁹⁶

An *arus* as an *eid* for his *arusah*: The *Gemara* writes: An *arus* may not testify about his *arusah*; for although they are not fully husband and wife, they are nevertheless considered *krovim* regarding *eidus*. The reason why the *Torah* disqualifies *krovim* is not because of the actual familial connection, but because of the affection and closeness between them. Therefore, an *arus* is *passul* to his *arusah*, for they surely feel a closeness and affection toward each other.⁹⁷

Where the *eid* may benefit from testifying: Any witness who may benefit from testifying is *passul*; regardless if he is related to the litigant or not. The reason is that we are concerned that his bias will cause him to testify falsely. Judges must be vigilant to investigate if an *eid* has any, even far-fetched, benefit from testifying; and disqualify him if he does.⁹⁸

Therefore, the *Hagahos Ashri*⁹⁹ writes that although during the *shidduchin* stage, a man may testify about his bride-to-be, we need to ensure that he does not benefit from his testimony; for then he is disqualified. Therefore, he may only testify if doing so causes her to lose money.

Sources & Notes

---

91. *Mishnah*, *Kiddushin* 2a.

92. Ancient coin. Equivalent, according to many contemporary *poskim*, to approx. 8 cents, USD.

93. *Kiddushin* 12b.

94. There are different opinions regarding the definition of *chuppah*: 1) The husband and wife being in seclusion (the “*yichud* room”). 2) A canopy over the heads of the groom and bride (what is commonly referred to as “the *chuppah*”). 3) Covering the bride’s face with a veil.

Our custom is to endeavor to fulfill all of the above in order to fulfill the *chuppah* requirement in accordance with all the opinions. [See *Even Ha'ezer* 55:1.]

95. Beginning of *Maseches Kallah*.

96. See *Even Ha'ezer* 55:1.

97. *Sanhedrin* 28b.

Minchas Chinuch [*Mitzvah* 589 *se'if aleph*] asks: In the following *se'if*, *Mechaber* writes that the reason why *krovim* are *passul* is not because of their affection, but because *Torah* decreed so. This seems to directly contradict this quote from the *Gemara*!?

Kovetz Shiurim [*Bava Basra siman* 124] answers that *Torah* decreed that a relative is *passul*. However, which person is considered a relative is dependent on the level of closeness and affection.

98. *Choshen Mishpat* 37:21.

99. *Sanhedrin perek gimmeil siman* 20.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינים כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו באחד מהן שנולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש. ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמר' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ד') אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמנה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם וממיומר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינים כקטן שנולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנולד בגיורתו

Mechaber rules that a bride and groom, even if not fully married yet *halachically* are considered relatives to a degree.

הָאָרוּס - An *arus*, פְּסוּל לְהַעֲדִיר לְאִרוּסָתוֹ - is disqualified from testifying about his bride. אָבֵל - However, אִם הֵעִיד לְקִרְבָּיָהּ - if he testified about her relatives, אֵין פּוֹסְלִין אֶתְהָ עֲדוּת - we would not disqualify the testimony.

Rama adds that if they have just had *shidduchim*, they are not considered relatives and he may testify about her.

Nevertheless, we must take care that he will not benefit from testifying.

וְדוֹקָא אָרוּסָה - This law applies specifically to a man testifying about his *arusah*. אָבֵל שְׂדוּכִין בְּעֵלְמָא - However, engagement alone, אֵין פּוֹסְלִים - does not disqualify the groom from testifying about his bride. וּמִיָּהוּ - Nonetheless, אִם רֹצֵה לְהַעֲדִיר שְׂתוּזָה בְּמַמּוֹן - if he wants to testify about a matter that will cause her to profit financially, אֶפְשָׁר - it is possible, דְּנוֹגֵעַ בְּדָבָר - that he may be biased.

Discussions and Explanations

Relatives of the *arusah*

Mechaber rules that if the *arus* testified about the relatives of his *arusah*, we do not disqualify his testimony. However, this implies that *l'chatchilah*, he should not do so.¹⁰⁰

The source of this ruling is a *machlokes Rishonim*:¹⁰¹ (1) *Rosh*:¹⁰² The *arus* has no connection to the relatives of the *arusah*, and he may testify about them even *l'chatchilah*. (2) *Rif*¹⁰³ and *Rambam*:¹⁰⁴ *L'chatchilah*, he should not testify about her relatives. *B'dieved*, we do not disqualify his *eidus*. *Mechaber's* source appears to be in accordance with *Rif* and *Rambam*.

Ensuring that the *eidim* do not gain from their *eidus*

Rama warns that care must be taken to ensure that the *chosson* will not benefit from his *eidus* during the *shidduchin* period.

Here are several other practical examples of a person who may benefit from testifying and is thus disqualified:

(1) A *m'shareis* (Jewish housekeeper), who works in the house of the groom or bride should not be an *eid* at the wedding, because he has an interest in his master's benefit.¹⁰⁵ (2) A *shadchan*

Sources & Notes

---

100. *Smeh Choshen Mishpat* 33:17.

101. There is a third opinion (mentioned by *Mordechai* [*Sanhedrin remez* 698] in the name of "there are those that explain") who maintains that the *arus* is *passul* to her relatives even *b'dieved*.

102. *Sanhedrin* 3:20.

103. *Teshuvos HaRif siman* 29.

104. *Hilchos Eidus* 13:14

105. *Pischei Teshuvah* [*Choshen Mishpat* 37:1] quotes *Poskim* who debate whether a *m'shareis* is disqualified from serving as an *eid* for his master:

Radbaz holds that he is *passul* because he will benefit from his master becoming wealthier, and lose from his master losing money. *Radbaz* gives an example: *Shimon* became engaged to *Rachel*, *Reuven's* daughter. *Reuven* is a

wealthy man. *Shimon's m'sharsim* are *passul* to be *eidim* for the *kiddushin* because they will benefit from this marriage.

The *K'neses Hagdolah* and the *Tumim* hold that a man in that position is definitely *kosher*. If a close friend may testify (see *se'if aleph*), then certainly a *m'shareis*, who has less affection for his master, is *kosher*.

The *Pischei Teshuvah* concludes that he does not understand the dispute. *Mechaber* clearly writes [*Choshen Mishpat* 37:21] that in every case the judges must discern if the *eidim* have any benefit from giving testimony. If they do, they are *passul*. If not, they are *kosher*.

See *Nisu'in K'hilchosom* [8:51] who rules that a *m'shareis* should not serve as an *eid*. See also *Ohr Hachaim Bamidbar* 14:10.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהר"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו באחד מהן שנולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הר"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמר' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פי"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ט"ד) אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוק ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו באחד מהן שנולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

שמנה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לבדו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם וממיומר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

באר היטב

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנולד בגיורתו

(matchmaker) who has not yet received payment for making the match may not be an *eid* by the wedding, because he has a personal interest in the effectuation of the marriage.¹⁰⁶

There is discussion about whether the *Rav* who is overseeing the wedding may be an *eid*, because the *Rav* is usually compensated for his services.¹⁰⁷

סעיף י

The source for *p'ssulei kurvah*: The *Gemara*¹⁰⁸ discusses a case where *Reuven* knew testimony about *Shimon*, and before he could testify, *Reuven* became *Shimon's* son-in-law, thereby rendering him *halachically passul*. (The *Gemara* asks:) “Why do we not believe *Reuven*?” (The *Gemara* quotes *Rav Nachman*:) “The reason why relatives cannot serve as *eidim* is not because we do not believe them, nor that they may lie. Rather, it is a decree of *Torah*. *Moshe* and *Aharon* could not serve as witnesses regarding their fathers-in-law. Do you think this is because we do not believe them?! Rather, it is *Torah's* decree. So too, in our case, *Reuven* cannot serve as a witness for his-father-in-law, not because we do not believe him, but because *Torah* decreed as such.”

Mechaber explains why relatives cannot testify about each other.

זה שפסל לה תורה ערות הקרובים - **Torah disqualifies a relative's testimony**, לא מפני שהם בחזקת אהבים, זה את זה - **not because we assume that these people love each other**, and thus will testify dishonestly for the benefit of their loved one. שיהי פסולין

להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו - **This cannot be true for they are disqualified from testifying whether to incriminate or acquit**, ואפילו משה ואהרן אינם - **and even Moshe and Aharon are disqualified from testifying about each other**, and they surely would not lie. אלא גזרת הכתוב הוא - **Rather, it is simply a Torah decree.**

Discussions and Explanations

Why Close Friends are *Passul*

Tur concludes this *halachah*: “Based on this fact that relatives are invalidated due to a *gzeiras hakasuv*, we can now understand the first *halachah* in this *siman*—that a close friend or enemy are *kosher eidim*.”

*Smeh*¹⁰⁹ explains: The law that a close friend can

serve as an *eid*, clearly indicates that we are not concerned that the *eid* will testify falsely due to his love. This shows that *Torah* disqualifies *krovim*, not because we suspect them of lying, but because *Hashem* so decreed. If the *p'ssul* of *krovim* was due to their love, then a close friend would be *passul*, too.

Sources & Notes

---

106. See *Nisu'in K'hilchosom* 8:50.

107. See *Nisu'in K'hilchosom* 8:49. Most *Poskim* rule that he is *kosher* as an *eid kiddushin*.

108. *Bava Basra* 159a.

109. *Chohen Mishpat* 33:18.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהרי"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו באחד מהן שנולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הרי"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש' ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמרי' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פי"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ד"ד) אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי: יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו באחד מהן שנולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

שמנה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דחורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם וממיומר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

סעיף יא

מקורות: יבמות כ"ב,א' | יבמות צ"ז,ב' | ב"י חו"מ ל"ג:א' | רש"י שביעית ל"ט, ד"ה המחזיר | דרכי משה חו"מ ל"ג:ח'

Introduction:

Non-Jewish brothers who converted to Judaism: The *Gemara*¹¹⁰ debates if brothers who converted may testify together: “*Rav Nachman* says... Maternal brothers should not testify together *l'chatchilah*. *B'di'eved*, their *eidus* is acceptable. Paternal brothers may even testify *l'chatchilah*.¹¹¹ *Ameimar* says, even maternal brothers may testify together *l'chatchilah*... A convert who converts is like a child just born.”¹¹²

The *halachah* follows *Ameimar*.

Mechaber teaches that converts do not retain their relationships.

הַגְּרִים – Converts, אֵין לָהֶם קְרִיבָה – have no halachic relationships. אֶפְלוּ שְׁנֵי אֲחִים תְּאוֹמִים

שְׁנֵי תְּאוֹמִים – Even two twin brothers who converted to Judaism, מְעִירִים זֶה לָזֶה – may testify about each other. דָּגַר שְׁנֵי תְּאוֹמִים בְּקִטּוֹן שְׁנוֹלָד דְּמִי – For a non-Jew who converts to Judaism is like a new-born child.

Discussions and Explanations**Twins who were conceived as non-Jews, and born as Jews**

Mechaber writes that a non-Jew who converts is like a new-born child. Therefore, two brothers who converted may testify about each other.

The *Beis Yosef*¹¹³ discusses twins who were conceived as non-Jews, but were born as Jews because their mother converted while pregnant. On the one hand, the words, “a convert who converted is like a new-born child,” imply only if that person converted. In this case, where the

mother converts, the twins would be considered brothers. On the other hand, perhaps their mother's conversion is considered as their own conversion, and therefore, they would not be related. The *Beis Yosef* leaves this question unanswered.

The *Darchoi Moshe*¹¹⁴ writes: *Rashi*¹¹⁵ clearly indicates that only someone born non-Jewish and who underwent conversion himself is considered a new-born.

*Smeh*¹¹⁶ rules like the *Darchoi Moshe*, and adds

Sources & Notes

110. *Yevamos* 22a.

111. All opinions agree that paternal brothers are not related at all because they have no *halachic* relation to their father [see *Yevamos* 98a]. Regarding maternal brothers, *Rav Nachman* agrees that in essence they have no relation, because they are as newborn children when they convert. Therefore, their *eidus* is acceptable *b'di'eved*. However, *Rav Nachman* holds that *mid'rabbanan* they are related. We see this from the law that if a non-Jewish man and woman who are born from the same mother convert, they may not marry each other. Therefore, in regards to *eidus*, maternal brothers should not testify together *l'chatchilah*.

112. *Ameimar* explains that we do not infer the

laws of *eidus* from the law that a brother and sister who converted may not marry each other. The reason for that decree is because people do not necessarily go to *beis din* to marry. Consequently, other people see the brother and sister marrying, they may not know that converts are not *halachically* related and conclude that it is actually permitted for a Jewish brother and sister to marry each other. However, *eidus* is always given in *beis din*, and their joint testimony will not be misinterpreted.

113. *Choshen Mishpat* 33:11.

114. *Choshen Mishpat* 33:8.

115. *Mishnayos, Sh'vi'is* 10:9 s.v. *Hamachazir*.

116. *Choshen Mishpat* 33:19.

ז (יד) אחי האח מן האם מעידין בו, ז"ל הטור כגון ראובן נשא רחל וילדה לו את ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו נמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן ונשאת רחל לשמעון וילדה לו את אוהד הוא אחי ימין מן האם נמואל ואוהד כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן

עכ"ל: ח (טו) ולפיכך אינו מעיד לא לבנה וכו', בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמחשבים לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוויין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נחשבים הבעל עם אשתו לראשון בראשון אלא לגוף א' לגמרי אז לא היה בן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יחד כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל: ט (טז) ולא לאביה ולא לאמה. דוק בדבריו והן מדברי הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי חמיו או אבי אמה דהיינו אבי חמותו וזה כמ"ש דלהרי"ף והרמב"ם זהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון ודוק: ט (יז) אבל אם העיד לקרוביה. דייק וכתב אם העיד כו' שהו' ל' דיעבד

הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: י (יח) לא מפני שהם בחזקת אוהבים בו, הטור סיים וכתב לפיכך אוהב ושונא כשרים להעיד וכמ"ש בר"ם זה והוא כמו הוכח' אחרת ור"ל דאי טענות דפסול קרובים הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואנן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יא (יט) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ונתגייר' אמו כשהית' מעוברת וילד' בקדוש' אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעינן ג"כ שיה' לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו באחד מהן שנולד בגיורת ונתגייר סגי ויכול להעיד לאחיו ישראל אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא:

באר הגולה

דעתא: כד אבל לכתחלה אין מקבלין עדות הארוס לקרוביה וכ"כ הרי"ף בתשובה וכמ"ש העיטור באות ק' קבלת העדות וכן כ' הגהות מרדכי דסנהדרין ושכ"מ בשם גאון כ"מ שם: כה ג"ז שם ממסקנת הגמ' ב"ב דף קנ"ט ע"א: כו כאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומברית' שם דף צ"ו ע"ב: כז שם בגמ': כח ג"ז שם ריש פ"ד ממשנה סנה'

באר היטב

ונתגייר סגי ויכול להעיד אפילו לאחיו ישראל שהית' הורתו ולידתו בקדושה עכ"ל והש"ך כתב דנ"ל דליכא דליכא ספיקא כלל בזה למה שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט ס"ד דשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדושה דחייבין כרת משום אשת אח אם כן פשיטא דפסולים מדאוריית' עכ"ל [וכ"כ הט"ז], ולפי מ"ש בס"ק ב' דגבי עדות שאני ע"ש נרא' דלק"מ ודו"ק: יב [ח] מתה. נראה דה"ה אם נתגרש'. ש"ך:

יא (ז) דגר שנתגייר בקמין שנולד דמי. כ' הסמ"ע בב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדוש' וכו' עד ובד"מ הביאו וכו' עליו דבעי' ג"כ שיהיה לידתו שלא בקדושה עכ"ל סמ"ע וז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיתה לידתו שלא בקדוש' עכ"ל ומביאו הב"ח ולדידי בלא"ה ליכא פסיקא כלל דכיון דאמרי' בפ' נושאין על האנוסה (סוף דף צ"ו) ובריי"ף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' חייבין כרת משום אשת אח וכ"כ הרמב"ם פי"ד מהל' איסורי ביאה והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ב"י"ד סי' רס"ט סעיף ד' א"כ פשיטא דפסולין מדאורייתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן וזה ברור: יב [ח] אם מתה אשתו. נראה דה"ה נתגרשה:

ז (יד) אחי האח מן האם מעידים זה לזה שהרי אין ביניהם קורבה כלל:

ח כ"ה האיש עם אשתו ראשון בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה (טו) כ"ב ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה:

ט כ"ג הארוס פסול להעיד לארוסתו (שם ברמב"ם דף ד') אבל אם העיד כ"ד לקרוביה אין פוסלין אותה עדות. ודוקא ארוסה אבל שידוכין בעלמא אינן פוסלים ומיהו אם רוצה להעיד שתזכה בממון אפשר דנוגע בדבר (הגהת אשר"י):

י כ"ה זה שפסלה תורה עדות הקרובים (ט"ה) לא מפני שהם בחזקת אוהבי' זה את זה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו ואפי' משה ואהרן אינם כשרי' להעיד זה לזה אלא גזירת הכתוב הוא:

יא כ"ו הגרים מעכו"ם אין להם קורבה אפי' שני אחים תאומים שנתגיירו מעידים זה לזה (ט"ז) כ"ז דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

יב כ"ח כל מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך (ח) אם מתה אשתו אע"פ שהניחה לו בנים ה"ז נתרחק וכשר:

שמנה לרב כהנא שם דף ז' ע"א: כ מהא דאכשר רב חסדא אחי האח פי' שיש לאחיו מאמו אח מצד האב: כא ג"ז שם ממשנה שם דף כ"ז ע"א ומבריי' דתורגו לברו דף כ"ח ע"א וכבר נתבאר לעיל סעיף ג' דאשה כבעלה ובעל כאשתו: כב ממשנה שם וממיומר' דרב נחמן שם דף כ"ח ע"א: כג ממסקנת הגמ' שם ע"ב משום אקרובי

ח [ו] לאביה. דדקדק וכתב לאביה או לאמה אבל לאבי אביה ואבי אמה הוי בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו מחשבי לראשון בראשון. סמ"ע: יא [ז] שנתגייר. כתב הסמ"ע דהב"י נסתפק כשהורתן שלא בקדושה ולידתן בקדוש' כגון שנתגיירה אמן מעוברת אי ג"כ מיקרו גרים סתם ודינם כקטן שנולד או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן שיהא גם לידתן שלא בקדוש' מיהו בא' מהן שנולד בגיורתו

that the same would apply in a case where one brother was born non-Jewish, and the other was conceived non-Jewish but born Jewish. The first brother is like a new-born, and has no relation to the other, regardless of whether the second is considered "new-born" or not.

*Shach*¹¹⁷ dismisses *Beis Yosef's* question entirely. Obviously, only if the non-Jew himself converted

is he considered a new-born. The proof is from the fact that the *Gemara*¹¹⁸ itself says that if a non-Jewish mother became pregnant with twins, and converted before they were born, the twins are Jewish and related as brothers. Therefore, if one married, and the other had relations with the wife, he is liable for having relations with his brother's wife. All *Poskim* agree with this law,¹¹⁹ and the same applies to the laws of *eidus*.

סעיף יב

Mechaber rules that a relative through marriage only remains a relative if the marriage is intact.

קָל מִי - Any person, שְׂאִין אֶתָּה מֵעִיד לּוֹ - that you may not testify about, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֹעֵל קְרוֹבָתְךָ - for he is the husband of your relative; אִם מָתָה אִשְׁתּוֹ - if his wife, i.e., your blood relative, dies,¹²⁰ אַף עַל פִּי

הָרִי שֶׁהִנִּיחָה לּוֹ בָּנִים - even if she left him children, זֶה נִתְרַחֵק - this person becomes "distanced" from you, i.e., halachically no longer considered your relative, וְכִשֶּׁר - and you are qualified to testify about him.

Sources & Notes

---

117. *Choshen Mishpat* 33:7.

118. *Yevamos* 97b.

119. See *Yoreh Dei'ah* 269:4.

120. Or if he divorced his wife. [*Shach Choshen Mishpat* 33:8.]

טא אם נפסק הדין. כ"כ הבי"ב בשם בעל העיטור אבל אין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אבל כוונת בעל העיטור לומר כשהעד העיד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אח"כ לתבעו עוד בעד זה אחר

שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא יהא כשקרן וכן משמע בבעל העיטור אות קו"ף דף ל"ח סוף ע"א להדיא וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא ואיפסל ופסקו ובתר כמה יומי נתרחק דאי הוי מסהיד ההיא שעתא כשר הוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא סתר דינא דעביד אינש לאחזוקי דיבוריה עכ"ל והר"ב והאחרונים לא ביארו זה והיה להם לבאר: **יג** היה יודע לו בעדות. נראה דמי שגירש את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות שראה לה קודם שנשאת אבל בעדות שרא' לה אחר שנשאת לא משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות ואפי' להראב"ד וסייעתו לקמן סימן ל"ד סכ"ו ועמ"ש לקמן סימן ל"ד גבי מה שהשגתי על תשובת ריב"ש סימן של"ט: **יד** אין הצוואה כלום. עיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות.

וכ"פ בתשובת ר"ן חיים ס"ס כ"ט שהכרעת המחבר מכרעת ובתשובה סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיקא דדינ' וע"ש ועמ"ש לקמן סי' ל"ז סעיף י"ט ועיין בתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וסי' ק"ה: **טז** אין ל"ש אם הלוה בא לפטור עצמו בו. עיין סמ"ע עד ועיין דריש' שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיין בב"ח פי' אחרים נכונים:

יב (ב) נפסק הדין כשהי' קרוב. פי' אף שראה העדות מקודם כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחלה וסופו בכשרות הואיל שכבר נפסק הדין אבל אם הי' קרוב כשראה העדות בלא"ה

פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: **יג** (בא) ונעש' חתנו פסול בו. ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע כו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפסל בנתיים לא מצינו שקפיד קרא: **יד** (כב) ויש מי שמכשיר. הואיל דבצווא' לא הי' תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקים עמו אף בשעה שנמסר להן העדות: **טו** (כג) בפסול ממון א"צ בו. הטעם דדוקא בפסול קורבה דאף דנתרחק ממנו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה נשאר בפסול. משא"כ בפסול התלוי בנגיעת ממון כיון שנסתלק מאותו הנא' ונכנס אחר תחתיו לאותו הנאה הרי הוא כאלו לא הי' לו הנאה ממנו מעולם וגם בפסול ממון לא חל עליו שם פסול. מחמת נגיע' מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורב' ועפ"ר: **טז** (כד) ל"ש אם הלוה בא לפטור בו. פי'

ל"מ אם הלוה טוען להד"ם שלוית' פשיטא דפסולין ללוה כיון דהן קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלוה מ"ה באו להעיד דבעדותן שמעדין שלוה מכניסין הן הלוה במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלוה אלא אפי' טען

הנה מיהו **טז** אם **טז** נפסק הדין כשהיה קרוב לא יוכל לחזור לתובעו אחר כך בעדות זה שנתרחק דהואיל ^[א] ונפסק הדין נפסק **יב**:

יג ^[ב] היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו **יג** ונעש' חתנו פסול לו וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול אבל אם ידע העדות בשעה שלא היה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו מאחר שתחלתו וסופו בכשרות אע"פ שנפסל בנתיים כשר:

יד ^[ג] שכיב מרע שצוה בפני עדים הקרובים לו ורחוקים מבניו ^[ד] אין הצוואה כלום כיון שהיו קרובים בשעה שנמסר להם העדות **יב** לא ויש מי ^[א] שמכשיר:

טו ^[ב] בפסול ממון ^[ג] לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות שאם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהי' לו הנאה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יהי' לו הנאה בדבר ^[א] ויעיד:

טז ^[ג] עדים הקרובים לערב פסולים ללוה ^[ד] לא שנא אם הלוה ^[א] ליפטור

באר הגולה

ד' כ"ז ע"ב וכת"ק: כ"ט שם מברייית' ב"ב דף קכ"ח ע"א: ל טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלא כדברי הגאון שהכשיר: לא שם בשם גאון: לב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים: לג טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דעובא וכו' מכות דף ו' ע"א: לד כפי' רש"י שם:

באר היטב

יהא כשקרן וכן משמע בהעיטור להדיא כו' ע"ש: **יד** [י] שמכשיר. הואיל דבצוואה לא היה תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקין עמו אף בשעה שנמסר העדות כ"כ הסמ"ע ויעיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** [יא] ויעיד. כתב הסמ"ע והטעם דבפסול ממון לא חל עליו שם פסול מחמת נגיעה מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורבה וע' בתשובת ר"א ן' חיים ס"ס כ"ט וסי' ק"ג ובתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וק"ה:

יב ונפסק. פירוש שרא' העדות כשהיה רחוק ואח"כ נעש' קרוב ופסקו הדין כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק זה העד אף שהיה תחלתו וסופו בכשרות הואיל וכבר נפסק הדין עכ"ל הסמ"ע והש"ך כתב דאין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אלא דכוונת בעל העיטור מרא דדינא לומר כשהעיד העד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע ונפסל ופסקו הדין לא יוכל עוד לתובעו בעד זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא

Rama adds that the litigant may not appeal to the court to revisit the case after the verdict has been delivered, even if he now wants to use the testimony of the person who is no longer his relative and is now a *kosher* witness.

מיהו – **However**, אם נפסק הדין כשהיה קרוב – **if a verdict was delivered** to his loss **while he was still**

related, לא יוכל לחזור לתבעו אחר כך בעדות זה שנתרחק – **he cannot come back and reclaim** from the other party **by using the testimony of the person who became distanced**, i.e., no longer his relative, דהואיל ונפסק הדין – **for once the verdict has been given, it has been given** and cannot be revoked.

Discussions and Explanations

Once the ruling was given

Rama's source is the *Ba'al Ha'itur*,¹²¹ who writes: "Two men came to *beis din*. A witness entered to testify, but was found to be a relative and thereby *passul*. The *beis din* then passed a ruling for the case. Several days later, the once-relative became unrelated, and if he were to testify now, his testimony would be acceptable and the ruling could be changed. It is logical that since the ruling has already passed, this case is over and we cannot retract the ruling."

The *Poskim* debate *Ba'al Ha'itur's* intention: (1) *Rama*:¹²² The story was that the *eid* witnessed the matter at hand before he was related. At the time of the court case, he was related, and unable to

testify. After the ruling was passed, he became unrelated again. The *halachah* is that it is too late, and he may not now testify as a *kosher eid*. (2) *Shach*¹²³ argues that in such a scenario, he may testify. *Ba'al Ha'itur* referred to a case where, after witnessing the matter as a non-relative, he actually delivered his testimony in court, but was discovered to be *passul*. In this case, after becoming unrelated again, he may not go back to testify. The reason has nothing to do with the ruling being passed or not. Rather the reason is as follows: We assume that his first testimony was untruthful (since he lied to protect his relative). And now we are concerned that he will not retract and testify truthfully, since if he were to change his testimony, he would be perceived as a liar.¹²⁴

סעיף יג

מקורות: ערכין י"ז, ב', י"ח, א' | ש"ך ח"מ ל"ג: | ב"י ח"מ ל"ג: | (א) ד"ה הי

Introduction:

Kashrus of the eid while witnessing and testifying: The *Torah* says: An eyewitness to something may not deny that he saw and knows what happened. If, in addition to denying, he also swears falsely that he does not know, he must bring a *karban*. The *passuk* which teaches us this *halachah* says:¹²⁵ "If he is bound by an oath to give evidence in court, where he was a witness who saw or knew something, and he does not testify, he must bear his guilt"

From the fact that the words "he saw" and "he does not testify" follow the words "he is a witness,"

Sources & Notes

---

121. *Ois Kuf, Kabolat Eidus* 59d.

122. As explained by *Smeh* [*Choshen Mishpat* 33:20].

123. *Choshen Mishpat* 33:9.

124. *Noda B'yehudah* [*Sha'alos U'Teshuvos Noda*

B'yehudah Even Ha'ezar siman 27] writes: *Shach* would agree that if a ruling was not yet given, we are not worried that he would lie to uphold his previous *eidus*.

125. *Vayikra* 5:1.

טא אם נפסק הדין. כ"כ הבי"ב בשם בעל העיטור אבל אין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אבל כוונת בעל העיטור לומר כשהעד העיד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אח"כ לתבעו עוד בעד זה אחר

שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא יהא כשקרן וכן משמע בבעל העיטור אות קו"ף דף ל"ח סוף ע"א להדיא וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא ואיפסל ופסקו ובתר כמה יומי נתרחק דאי הוי מסהיד ההיא שעתא כשר הוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא סתר דינא דעביד אינש לאחזוקי דיבוריה עכ"ל והר"ב והאחרונים לא ביארו זה והיה להם לבאר: **יג** היה יודע לו בעדות. נראה דמי שגירש את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות שראה לה קודם שנשאת אבל בעדות שרא' לה אחר שנשאת לא משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות ואפי' להראב"ד וסייעתו לקמן סימן ל"ד סכ"ו ועמ"ש לקמן סימן ל"ד גבי מה שהשגתי על תשובת ריב"ש סימן של"ט: **יד** אין הצוואה כלום. עיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות.

וכ"פ בתשובת ר"ן חיים ס"ס כ"ט שהכרעת המחבר מכרעת ובתשובה סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיקא דדינ' וע"ש ועמ"ש לקמן סי' ל"ז סעיף י"ט ועיין בתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וסי' ק"ה: **טז** יג' ל"ש אם הלוח בא לפטור עצמו כו'. עיין סמ"ע עד ועיין דריש' שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיין בב"ח פי' אחרים נכונים:

יב (ב) נפסק הדין כשהי' קרוב. פי' אף שראה העדות מקודם כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחלה וסופו בכשרות הואיל שכבר נפסק הדין אבל אם הי' קרוב כשראה העדות בלא"ה

פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: **יג** (בא) ונעש' חתנו פסול כו'. ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע כו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפסל בנתיים לא מצינו שקפיד קרא: **יד** (כב) ויש מי שמכשיר. הואיל דבצווא' לא הי' תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקים עמו אף בשעה שנמסר להן העדות: **טו** (כג) בפסול ממון א"צ כו'. הטעם דדוקא בפסול קורבה דאף דנתרחק ממנו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה נשאר בפסול. משא"כ בפסול התלוי בנגיעת ממון כיון שנסתלק מאותו הנא' ונכנס אחר תחתיו לאותו הנאה הרי הוא כאלו לא הי' לו הנאה ממנו מעולם וגם בפסול ממון לא חל עליו שם פסול. מחמת נגיע' מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורב' ועפ"ר: **טז** (כד) ל"ש אם הלוח בא לפטור כו'. פי'

ל"מ אם הלוח טוען להד"ם שלוית' פשיטא דפסולין ללוח כיון דהן קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלוח מ"ה באו להעיד דבעדותן שמעדין שלוח מכניסין הן הלוח במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלוח אלא אפי' טען

הנה מיהו **ט** אם **ט** נפסק הדין כשהיה קרוב לא יוכל לחזור לתובעו אחר כך בעדות זה שנתרחק דהואיל ^[א] ונפסק הדין נפסק **ב** ^[ב]:

יג ^[א] היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו **ט** ונעש' חתנו פסול לו וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול אבל אם ידע העדות בשעה שלא היה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו מאחר שתחלתו וסופו בכשרות אע"פ שנפסל בנתיים כשר:

יד ל שכיב מרע שצוה בפני עדים הקרובים לו ורחוקים מבניו ^[א] אין הצוואה כלום כיון שהיו קרובים בשעה שנמסר להם העדות **כב** לא ויש מי ^[א] שמכשיר:

טו **ט** בפסול ממון ^[ב] לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות שאם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהי' לו הנאה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יהי' לו הנאה בדבר ^[א] ויעיד:

טז עדים הקרובים לערב פסולים ללוח ^[א] לא שנא אם הלוח ליפטור

באר הגולה

ד' כ"ז ע"ב וכת"ק: כ"ט שם מברייית' ב"ב דף קכ"ח ע"א: ל טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלא כדברי הגאון שהכשיר: לא שם בשם גאון: לב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים: לג טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דעובא וכו' מכות דף ו' ע"א: לד כפי' רש"י שם:

באר היטב

יהא כשקרן וכן משמע בהעיטור להדיא כו' ע"ש: **יד** ^[א] שמכשיר. הואיל דבצוואה לא היה תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקין עמו אף בשעה שנמסר העדות כ"כ הסמ"ע ויעיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** ^[א] ויעיד. כתב הסמ"ע והטעם דבפסול ממון לא חל עליו שם פסול מחמת נגיעה מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורבה וע' בתשובת ר"א חיים סי' כ"ט וסי' ק"ג ובתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וק"ה:

טז ונפסק. פירוש שרא' העדות כשהיה רחוק ואח"כ נעש' קרוב ופסקו הדין כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק זה העד אף שהיה תחלתו וסופו בכשרות הואיל וכבר נפסק הדין עכ"ל הסמ"ע והש"ך כתב דאין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אלא דכוונת בעל העיטור מרא דדינא לומר כשהעיד העד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע ונפסל ופסקו הדין לא יוכל עוד לתובעו בעד זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא

the *Gemara*¹²⁶ learns that a witness must be *kosher* both at the time the event occurred, and at the time that he testifies.

Mechaber rules in a scenario where a person witnessed an event occur to a person who then became his relative. Can the now-relative testify?

הִיָּה יוֹדֵעַ לֹא בְּעֵדוּת עַד שֶׁלֹּא נִעְשָׂה הַתְּנִי - If a man was aware of a matter that he could testify about for someone else before he became that man's son-in-law, וְנִעְשָׂה הַתְּנִי - and then he became his son-in-law; פְּסוּל לֹא - he is disqualified from testifying for his father-in-law. וְכֵן - Similarly, אִם יָדַע הָעֵדוּת בְּשָׂהִיָּה הַתְּנִי - If he was aware of a matter that he could testify about while he was someone's son-in-law, וְיָמְתָה בְּתוֹ - and then his father-in-law's daughter, i.e. his wife, died, פְּסוּל

- he is disqualified.

Mechaber teaches a scenario where the son-in-law may testify.

אֲבָל - But, אִם יָדַע הָעֵדוּת בְּשָׂהִיָּה שֶׁלֹּא הִיָּה הַתְּנִי - if he was aware of a matter that he could testify about before he became someone's son-in-law, וְנִעְשָׂה הַתְּנִי - and then he became that man's son-in-law, וְיָמְתָה בְּתוֹ - and then his father-in-law's daughter, i.e., his wife, died; מֵאַחַר שֶׁתְּחַלְתּוּ וְסוּפוּ - since at the beginning and end of this episode, the son in-law was a valid witness. אֲףֵי עַל - Even though he was disqualified in the middle, כֶּשֶׁר - he is a valid witness.

Discussions and Explanations

Other examples of this *halachah*

*Shach*¹²⁷ writes that the same applies to a man who divorced his wife: If he wants to testify about her after the divorce, he can only do so if he witnessed “the scene” either before they married or after they divorced.¹²⁸

The *Beis Yosef*¹²⁹ brings another example for

this *halachah* from *Hagahos Ashri*.¹³⁰ Two men were married to two sisters. They both witnessed an event while their wives were alive, and soon after, their wives passed away. Now, they are completely unrelated. Nevertheless, they may not testify together.

סעיף יד

מקורות: רמב"ם הל' זכי' ומתנה פ' ח' | תשובות גאונים קדמונים ס' כ" | רי"ף סנהדרין ז', ב' | סמ"ע חו"מ ל"ג:כ"ב | ט"ז חו"מ ל"ג:י"ד | קצות החושן חו"מ ל"ג:ג'

Introduction:

***Sh'chiv M'ra*:** “*Sh'chiv m'ra*,” lit. “lying sick,” refers to a person who is bedridden due to illness and has a high chance of dying soon. Generally, a person in this situation will divide and give away his property in a last will and testament.

In this scenario, there is a unique set of laws regarding gifts.

Generally, in order for a person to transfer ownership of a belonging to someone else, a *kinyan* (act of acquisition) is necessary. However, the *Chachamim* were concerned that if we require *kinyanim*

Sources & Notes

---

126. *Arachin* 17b-18a.

127. *Choshen Mishpat* 33:10.

128. *Chochmas Shlomo* [*Choshen Mishpat* 33:13] asks: *Shach* seems to be stating the obvious. This is exactly

Mechaber's teaching in the *halachah*? See there.

129. *Choshen Mishpat* 33:13(a) s.v. *Haya*.

130. *Shavuot* chapter 4 *siman* 15.

טא אם נפסק הדין. כ"כ הבי"ב בשם בעל העיטור אבל אין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אבל כוונת בעל העיטור לומר כשהעד העיד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אח"כ לתבעו עוד בעד זה אחר

שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא יהא כשקרן וכן משמע בבעל העיטור אות קו"ף דף ל"ח סוף ע"א להדיא וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא ואיפסל ופסקו ובתר כמה יומי נתרחק דאי הוי מסהיד ההיא שעתא כשר הוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא סתר דינא דעביד אינש לאחזוקי דיבוריה עכ"ל והר"ב והאחרונים לא ביארו זה והיה להם לבאר: **יג** היה יודע לו בעדות. נראה דמי שגירש את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות שראה לה קודם שנשאת אבל בעדות שרא' לה אחר שנשאת לא משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות ואפי' להראב"ד וסייעתו לקמן סימן ל"ד סכ"ו ועמ"ש לקמן סימן ל"ד גבי מה שהשגתי על תשובת ריב"ש סימן של"ט: **יד** אין הצוואה כלום. עיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות.

וכ"פ בתשובת ר"ן חיים ס"ס כ"ט שהכרעת המחבר מכרעת ובתשובה סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיקא דדינ' וע"ש ועמ"ש לקמן סי' ל"ז סעיף י"ט ועיין בתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וסי' ק"ה: **טז** אין ל"ש אם הלוה בא לפטור עצמו בו. עיין סמ"ע עד ועיין דריש' שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיין בב"ח פי' אחרים נכונים:

יב (ב) נפסק הדין כשהי' קרוב. פי' אף שראה העדות מקודם כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחלה וסופו בכשרות הואיל שכבר נפסק הדין אבל אם הי' קרוב כשראה העדות בלא"ה

פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: **יג** (בא) ונעש' חתנו פסול בו. ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע בו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפסל בנתיים לא מצינו שקפיד קרא: **יד** (כב) ויש מי שמכשיר. הואיל דבצווא' לא הי' תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקים עמו אף בשעה שנמסר להן העדות: **טו** (כג) בפסול ממון א"צ בו. הטעם דדוקא בפסול קורבה דאף דנתרחק ממנו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה נשאר בפסול. משא"כ בפסול התלוי בנגיעת ממון כיון שנסתלק מאותו הנא' ונכנס אחר תחתיו לאותו הנאה הרי הוא כאלו לא הי' לו הנאה ממנו מעולם וגם בפסול ממון לא חל עליו שם פסול. מחמת נגיע' מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורב' ועפ"ר: **טז** (כד) ל"ש אם הלוה בא לפטור בו. פי'

ל"מ אם הלוה טוען להד"ם שלוית' פשיטא דפסולין ללוה כיון דהן קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלוה מ"ה באו להעיד דבעדותן שמעדין שלוה מכניסין הן הלוה במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלוה אלא אפי' טען

הנה מיהו **טז** אם **טז** נפסק הדין כשהיה קרוב לא יוכל לחזור לתובעו אחר כך בעדות זה שנתרחק דהואיל ^[א] ונפסק הדין נפסק **ב**':

יג ^[א] היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו **טז** ונעש' חתנו פסול לו וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול אבל אם ידע העדות בשעה שלא היה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו מאחר שתחלתו וסופו בכשרות אע"פ שנפסל בנתיים כשר:

יד ^[א] שכיב מרע שצוה בפני עדים הקרובים לו ורחוקים מבניו ^[א] אין הצוואה כלום כיון שהיו קרובים בשעה שנמסר להם העדות **כב** לא ויש מי ^[א] שמכשיר:

טו **טז** ^[ב] בפסול ממון ^[ב] לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות שאם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהי' לו הנאה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יהי' לו הנאה בדבר ^[א] ויעיד:

טז ^[ג] עדים הקרובים לערב פסולים ללוה ^[ג] לא שנא אם הלוה לי' בא ליפטר

באר הגולה

ד' כ"ז ע"ב וכת"ק: כ"ט שם מברייית' ב"ב דף קכ"ח ע"א: ל' טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלא כדברי הגאון שהכשיר: לא שם בשם גאון: ל'ב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים: לג טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דעובא וכו' מכות דף ו' ע"א: לד כפי' רש"י שם:

באר היטב

יהא כשקרן וכן משמע בהעיטור להדיא בו' ע"ש: **יד** [י] שמכשיר. הואיל דבצוואה לא היה תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקין עמו אף בשעה שנמסר העדות כ"כ הסמ"ע ויעיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** [יא] ויעיד. כתב הסמ"ע והטעם דבפסול ממון לא חל עליו שם פסול מחמת נגיעה מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורבה וע' בתשובת ר"א ין חיים ס"ס כ"ט וסי' ק"ג ובתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וק"ה:

טז ונפסק. פירוש שרא' העדות כשהיה רחוק ואח"כ נעש' קרוב ופסקו הדין כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק זה העד אף שהיה תחלתו וסופו בכשרות הואיל וכבר נפסק הדין עכ"ל הסמ"ע והש"ך כתב דאין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אלא דכוונת בעל העיטור מרא דדינא לומר כשהעיד העד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע ונפסל ופסקו הדין לא יוכל עוד לתובעו בעד זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא

in the case of a *sh'chiv m'ra*, it may be detrimental to his health. In his state, he feels an urgency for his desires to be carried out; and the need for *kinyanim* can cause him to lose his mind. Therefore, *halachically*, it is enough for him to just state his desires, i.e., who should take ownership of which of his belongings. With these words alone, the belongings transfer ownership as soon as he dies.

If he does not die, and recovers from the sickness, all of these verbal agreements become worthless. He only gave away his property under the assumption that he would die. Since he did not, everything is reversed.

However, if a *sh'chiv m'ra* gives away only a portion of his property,¹³¹ keeping some for himself, obviously, he does not believe he is dying. If that were the case, he would have given everything away. The fact that he only gave part of his belongings proves that he gave this gift regardless of whether he dies or not.¹³²

Relatives to the *sh'chiv m'ra*, but not to his children: There was a story where a *sh'chiv m'ra* divided his estate amongst his children in front of *eidim*. These *eidim* were *krovim* to the *sh'chiv m'ra* but not to his children. Whether these were good *eidim* or not was a *machlokes*: (1) *Ga'on*:¹³³ These *eidim* may testify for the children, because they are not related to them. (2) *Rif*¹³⁴ and *Rosh*:¹³⁵ These *eidim* are *passul*. Although now (when when they give testimony) they are unrelated to the litigants, nevertheless, when they witnessed the testimony, they were *passul*.

Mechaber rules like *Rif* and *Rosh*, but brings the opinion of the *Ga'on*.

Mechaber rules like *Rif* and *Rosh* in the case of a *sh'chiv m'ra*.

שְׂכִיב מֵרַע – A dangerously ill person – who gave instructions regarding the distribution of his estate – בְּפְנֵי עֵדִים הַקְּרוּבִים לוֹ וְרֵחוּקִים מִבְּנָיו – in the presence of witnesses who were related to him but not related to his sons; אֵין הַצְּוָאָה

בֵּינוֹן שְׁהָיוּ קְרוּבִים – this last will is ineffective, בְּשָׂעָה שֶׁנִּמְסַר לָהֶם הָעֵדוּת – since the witnesses were his relatives when he conveyed the testimony to them.

Mechaber mentions the *Ga'on*'s opinion.

וַיֵּשׁ מִי שֶׁמְכַשֵּׁיר – There is an authority who permits these witnesses.

Discussions and Explanations

The *Ga'on*'s logic

Se'if yud gimmel taught that the *eidim* must be *kosher* both at the time of witnessing and testifying. If so, how could the *Ga'on* authorize the relatives of the *sh'chiv m'ra* to give testimony?

Smeh¹³⁶ answers: The *sh'chiv m'ra* has no

personal gain from this *eidus*, because he is about to die. In other words, the *eidus* is not about him, but about his children. Therefore, it makes no difference that the *eidim* were related to him. Since they were not related to the children at any point, they are *kosher*. In the words of *Taz*:¹³⁷ Since the *sh'chiv m'ra* only spoke about what should be

---

Sources & Notes

---

131. Without explicitly stating that he is giving the gift as one from a *sh'chiv m'ra*.

132. See *Rambam Hilchos Z'chiyah U'Matanah* 8:2,8,14,15,16,17.

133. *Teshuvos Ge'onim Kadmonim Siman* 20. Quoted by

Rif Sanhedrin 7b.

134. *Sanhedrin* 7b.

135. *Sanhedrin* chapter 3 *Siman* 21.

136. *Choshen Mishpat* 33:22.

137. *Choshen Mishpat* 33:14. *Taz* is not arguing or

טא אם נפסק הדין. כ"כ הבי"ב בשם בעל העיטור אבל אין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אבל כוונת בעל העיטור לומר כשהעד העיד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אח"כ לתבעו עוד בעד זה אחר

שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא יהא כשקרן וכן משמע בבעל העיטור אות קו"ף דף ל"ח סוף ע"א להדיא וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא ואיפסל ופסקו ובתר כמה יומי נתרחק דאי הוי מסהיד ההיא שעתא כשר הוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא סתר דינא דעביד אינש לאחזוקי דיבוריה עכ"ל והר"ב והאחרונים לא ביארו זה והיה להם לבאר: **יג** היה יודע לו בעדות. נראה דמי שגירש את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות שראה לה קודם שנשאת אבל בעדות שרא' לה אחר שנשאת לא משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות ואפי' להראב"ד וסייעתו לקמן סימן ל"ד סכ"ו ועמ"ש לקמן סימן ל"ד גבי מה שהשגתי על תשובת ריב"ש סימן של"ט: **יד** אין הצוואה כלום. עיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות.

וכ"פ בתשובת ר"א ן' חיים ס"ס כ"ט שהכרעת המחבר מכרעת ובתשובה סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיקא דדינ' וע"ש ועמ"ש לקמן סי' ל"ז סעיף י"ט ועיין בתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וסי' ק"ה: **טז** אין ל"ש אם הלוה בא לפטור עצמו כו'. עיין סמ"ע עד ועיין דריש' שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיין בב"ח פי' אחרים נכונים:

יב (ב) נפסק הדין כשהי' קרוב. פי' אף שראה העדות מקודם כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחלה וסופו בכשרות הואיל שכבר נפסק הדין אבל אם הי' קרוב כשראה העדות בלא"ה

פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: **יג** (בא) ונעש' חתנו פסול כו'. ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע כו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפסל בנתיים לא מצינו שקפיד קרא: **יד** (כב) ויש מי שמכשיר. הואיל דבצווא' לא הי' תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקים עמו אף בשעה שנמסר להן העדות: **טו** (כג) בפסול ממון א"צ כו'. הטעם דדוקא בפסול קורבה דאף דנתרחק ממנו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה נשאר בפסול. משא"כ בפסול התלוי בנגיעת ממון כיון שנסתלק מאותו הנא' ונכנס אחר תחתיו לאותו הנאה הרי הוא כאלו לא הי' לו הנאה ממנו מעולם וגם בפסול ממון לא חל עליו שם פסול. מחמת נגיע' מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורב' ועפ"ר: **טז** (כד) ל"ש אם הלוה בא לפטור כו'. פי' ל"מ אם הלוה טוען להד"ם שלוית' פשיטא דפסולין ללוה כיון דהן קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלוה מ"ה באו להעיד דבעדותן שמעדין שלוה מכניסין הן הלוה במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלוה אלא אפי' טען

הנה מיהו **טא** אם **טב** נפסק הדין כשהיה קרוב לא יוכל לחזור לתובעו אחר כך בעדות זה שנתרחק דהואיל ^[א] ונפסק הדין נפסק **ב** ^[ב]:

יג ^[א] היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו **טב** ונעש' חתנו פסול לו וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול אבל אם ידע העדות בשעה שלא היה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו מאחר שתחלתו וסופו בכשרות אע"פ שנפסל בנתיים כשר:

יד ל שכיב מרע שצוה בפני עדים הקרובים לו ורחוקים מבניו ^[א] אין הצוואה כלום כיון שהיו קרובים בשעה שנמסר להם העדות **כב** לא ויש מי ^[א] שמכשיר:

טו **טב** ^[ב] בפסול ממון ^[ב] לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות שאם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהי' לו הנאה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יהי' לו הנאה בדבר ^[א] ויעיד:

טז ^[ג] עדים הקרובים לערב פסולים ללוה ^[א] **יד** לא שנא אם הלוה ^[ב] ליפטור

באר הגולה

ד' כ"ז ע"ב וכת"ק: כ"ט שם מברייית' ב"ב דף קכ"ח ע"א: ל טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלל כדברי הגאון שהכשיר: לא שם בשם גאון: לב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים: לג טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דעובא וכו' מכות דף ו' ע"א: לד כפי' רש"י שם:

באר היטב

יהא כשקרן וכן משמע בהעיטור להדיא כו' ע"ש: **יד** ^[א] שמכשיר. הואיל דבצוואה לא היה תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקין עמו אף בשעה שנמסר העדות כ"כ הסמ"ע ויעיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** ^[א] ויעיד. כתב הסמ"ע והטעם דבפסול ממון לא חל עליו שם פסול מחמת נגיעה מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורבה וע' בתשובת ר"א ן' חיים ס"ס כ"ט וסי' ק"ג ובתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וק"ה:

טא ונפסק. פירוש שרא' העדות כשהיה רחוק ואח"כ נעש' קרוב ופסקו הדין כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק זה העד אף שהיה תחלתו וסופו בכשרות הואיל וכבר נפסק הדין עכ"ל הסמ"ע והש"ך כתב דאין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אלא דכוונת בעל העיטור מרא דדינא לומר כשהעיד העד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע ונפסל ופסקו הדין לא יוכל עוד לתובעו בעד זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא

done with his estate in front of *eidim*, but did not make any *kinyan*, he can always retract what he said. The *eidim*'s testimony has no bearing on his possessions, but only what will belong to the children.¹³⁸

Rif and *Rosh*, on the other hand, maintain

that the *eidus* does concern the *sh'chiv m'ra*. This is because: (1) They are testifying to uphold his desires.¹³⁹ (2) The rationale for why the *sh'chiv m'ra* does not need to make a *kinyan*, and *eidim* alone suffice, is because we want to prevent the *sh'chiv m'ra* from losing his mind and health. Thus, the *eidus* directly benefits him.¹⁴⁰

סעיף טו

מקורות: בבא בתרא מ"ד, ב"מ"ג, ג"א' עם תוס ד"ה וליסלקו | שו"ת הרא"ש כלל נ"ח סי' א' | ב"י חו"מ ל"ג:ט"ו | ש"ך חו"מ ל"ז:ג"ב | פתחי תשובה חו"מ ל"ג:ה'

Introduction:

Does a witness on a monetary case also need to be *kosher* both at the time of seeing the event and at the time of delivering testimony about it? The *Gemara*¹⁴¹ discusses the laws of partners and writes that *Shmuel* maintains that partners may testify about each other. The *Gemara* asks: Seemingly, the partner has personal benefit from this *eidus*, because if, for example, someone claims that part of a field is his, because one of the partners owes him money, the other partner may be testifying to save himself from a loss. Since they both share the property, if part is taken away, it affects both of them. We see that the testimony benefits the partner, why then may he testify?

The *Gemara* answers: *Shmuel* refers to a case where the partner completely disowned his portion of the relevant property (and even made a *kinyan* to strengthen his relinquishment of it) . Since they are no longer partners, and he has nothing to gain from testifying, he may.

*Tosfos*¹⁴² asks: In *Bava Basra*,¹⁴³ the *Gemara* rules that an *eid* must be *kosher* both at the beginning (while witnessing the testimony) and the end (while delivering the testimony). Seemingly, in this case, the partner was *passul* at the beginning, and only *kosher* at the end?

Tosfos answers: The requirement to be *kosher* at the beginning and end only applies where the witness is *passul* because of his very being (such as a relative). However, if the *p'ssul* is due to monetary bias, as soon as he no longer gains financially from testifying, he may.¹⁴⁴

Sources & Notes

---

giving a different reason than *Smeh*. He is just saying the same answer in different words. [See beginning of *K'tzos Hachoshen Choshen Mishpat* 33:3.]

138. *Taz* continues to say that if there was indeed a *kinyan*, as in a case where the *sh'chiv m'ra* wanted to distribute only part of his estate, he would not be able to retract. The *eidus* then directly affects him, and therefore the *eidim* are *passul*. [This can be inferred from *Smeh*'s wording as well, because in this case there may be a loss to the *sh'chiv m'ra*. The *eidus* therefore does affect him.]

Others argue that even in this case the *Ga'on* would say the *eidim* are *kosher*. Once the *sh'chiv m'ra* dies, they are not testifying about him or his money. Their *eidus* concerns

the children alone, and to them the *eidim* are completely *kosher* from beginning to end. [See *K'tzos Hachoshen Choshen Mishpat* 33:3.]

139. *Sha'alos U'teshuvos Mishkenos Ya'akov Choshen Mishpat siman* 15.

140. *Chochmas Shlomo Choshen Mishpat* 33:12 (in the name of his son Chaim Yehudah).

141. *Bava Basra* 42b-43a.

142. *Bava Basra* 43a s.v. *V'lisalku*.

143. 128a.

144. *Nemukei Yosef* [*Bava Basra* 23a s.v. *V'amai*, as explained by *K'sones Pasim* brought in *Yalkut Meforshim* on the *Rif*] explains the rationale behind this difference:

טא אם נפסק הדין. כ"כ הבי"ב בשם בעל העיטור אבל אין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אבל כוונת בעל העיטור לומר כשהעד העיד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אח"כ לתבעו עוד בעד זה אחר

שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא יהא כשקרן וכן משמע בבעל העיטור אות קו"ף דף ל"ח סוף ע"א להדיא וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא ואיפסל ופסקו ובתר כמה יומי נתרחק דאי הוי מסהיד ההיא שעתא כשר הוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא סתר דינא דעביד אינש לאחזוקי דיבוריה עכ"ל והר"ב והאחרונים לא ביארו זה והיה להם לבאר: **יג** היה יודע לו בעדות. נראה דמי שגירש את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות שראה לה קודם שנשאת אבל בעדות שרא' לה אחר שנשאת לא משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות ואפי' להראב"ד וסייעתו לקמן סימן ל"ד סכ"ו ועמ"ש לקמן סימן ל"ד גבי מה שהשגתי על תשובת ריב"ש סימן של"ט: **יד** אין הצוואה כלום. עיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות.

וכ"פ בתשובת ר"א ן' חיים ס"ס כ"ט שהכרעת המחבר מכרעת ובתשובה סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיקא דדינ' וע"ש ועמ"ש לקמן סי' ל"ז סעיף י"ט ועיין בתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וסי' ק"ה: **טז** אין ל"ש אם הלוח בא לפטור עצמו כו'. עיין סמ"ע עד ועיין דריש' שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיין בב"ח פי' אחרים נכונים:

יב (ב) נפסק הדין כשהי' קרוב. פי' אף שראה העדות מקודם כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחלה וסופו בכשרות הואיל שכבר נפסק הדין אבל אם הי' קרוב כשראה העדות בלא"ה

פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: **יג** (בא) ונעש' חתנו פסול כו'. ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע כו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפסל בנתיים לא מצינו שקפיד קרא: **יד** (כב) ויש מי שמכשיר. הואיל דבצווא' לא הי' תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקים עמו אף בשעה שנמסר להן העדות: **טו** (כג) בפסול ממון א"צ כו'. הטעם דדוקא בפסול קורבה דאף דנתרחק ממנו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה נשאר בפסול. משא"כ בפסול התלוי בנגיעת ממון כיון שנסתלק מאותו הנא' ונכנס אחר תחתיו לאותו הנאה הרי הוא כאלו לא הי' לו הנאה ממנו מעולם וגם בפסול ממון לא חל עליו שם פסול. מחמת נגיע' מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורב' ועפ"ר: **טז** (כד) ל"ש אם הלוח בא לפטור כו'. פי' ל"מ אם הלוח טוען להד"ם שלוית' פשיטא דפסולין ללוה כיון דהן קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלוח מ"ה באו להעיד דבעדותן שמעידין שלוח מכוניסין הן הלוח במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלוח אלא אפי' טען

הנה מיהו **טז** אם **טז** נפסק הדין כשהיה קרוב לא יוכל לחזור לתובעו אחר כך בעדות זה שנתרחק דהואיל ^[א] ונפסק הדין נפסק **ב** ^[ב]:

יג ^[א] היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו **טז** ונעש' חתנו פסול לו וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול אבל אם ידע העדות בשעה שלא היה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו מאחר שתחלתו וסופו בכשרות אע"פ שנפסל בנתיים כשר:

יד ל שכיב מרע שצוה בפני עדים הקרובים לו ורחוקים מבניו ^[א] אין הצוואה כלום כיון שהיו קרובים בשעה שנמסר להם העדות **כב** לא ויש מי ^[א] שמכשיר:

טו **טז** בפסול ממון ^[ב] לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות שאם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהי' לו הנאה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יהי' לו הנאה בדבר ^[א] ויעיד:

טז עדים הקרובים לערב פסולים ללוה ^[א] לא שנא אם הלוח ליפטור

באר הגולה

ד' כ"ז ע"ב וכת"ק: כ"ט שם מברייית' ב"ב דף קכ"ח ע"א: ל טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלא כדברי הגאון שהכשיר: לא שם בשם גאון: לב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים: לג טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דעובא וכו' מכות דף ו' ע"א: לד כפי' רש"י שם:

באר היטב

יהא כשקרן וכן משמע בהעיטור להדיא כו' ע"ש: **יד** ^[א] שמכשיר. הואיל דבצוואה לא היה תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקין עמו אף בשעה שנמסר העדות כ"כ הסמ"ע ויעיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** ^[א] ויעיד. כתב הסמ"ע והטעם דבפסול ממון לא חל עליו שם פסול מחמת נגיעה מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורבה וע' בתשובת ר"א ן' חיים ס"ס כ"ט וסי' ק"ג ובתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וק"ה:

טז ונפסק. פירוש שרא' העדות כשהיה רחוק ואח"כ נעש' קרוב ופסקו הדין כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק זה העד אף שהיה תחלתו וסופו בכשרות הואיל וכבר נפסק הדין עכ"ל הסמ"ע והש"ך כתב דאין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אלא דכוונת בעל העיטור מרא דדינא לומר כשהעיד העד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע ונפסל ופסקו הדין לא יוכל עוד לתובעו בעד זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא

*Maharam*¹⁴⁵ disagrees. Even by *eidus* for monetary cases, the *eidim* must be *kosher* from beginning to end. Removing their bias in the middle is ineffective.¹⁴⁶

Mechaber rules how one loses his disqualified status in monetary cases.

בְּפֶסוּל מִמּוֹן – Regarding a disqualification from testimony due to a monetary gain/bias, לֹא לְעֵינֵי תְחִלָּתוֹ וְסוּפּוֹ בְּבִשְׁרוּת – the requirement of the beginning and end being in a valid state does not apply. שְׂאֵם הָיָה נוֹגֵעַ בְּדָבָר בְּשַׁעַת רְאִיתָ הָעֵדוּת – For if a person was disqualified due to a monetary bias

at the time that he witnessed the event, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לוֹ הַנָּאֵה בְּדָבָר – since he will benefit from this matter being judged one way or the other; יָכוֹל לְהִסְתַּלֵּק – he can remove himself from his bias, בְּעֵינֵי שְׂלֵא יְהִיָּה לוֹ הַנָּאֵה בְּדָבָר – in a way that he no longer will benefit or lose from the outcome of the case, וַיְעִיד – and then he may testify.

Discussions and Explanations

Mechaber's ruling

Mechaber rules like *Tosfos* (and most *Rishonim*) that if a potential witness gets rid of his involvement after witnessing the testimony, he may then testify

*Shach*¹⁴⁷ argues that we do not completely disregard *Maharam's* opinion. Therefore, a litigant has the right to claim in court that he holds like *Maharam*; and a witness who would have been financially impacted by the case at the time he witnessed the event would become invalid.

Summary of this topic

*Chasam Sofer*¹⁴⁸ summarizes the topic of, “we require the beginning and end of the *eidus* to be *b'kashrus*.” (1) Regarding *p'ssulei kurvah*, the beginning and end must be *b'kashrus*. (2) Regarding disqualification due to monetary bias, the *Poskim* argue, but most hold that only the delivery of the the testimony must be done *b'kashrus*. (3) Regarding disqualification due to a witness transgressing a sin, in most cases the beginning does not need to be *b'kashrus*.¹⁴⁹

Sources & Notes

Whether a person can serve as a *kosher eid* depends on the people, not the objects involved in the case.

Regarding the witness who was being impacted financially while he saw the event, we view it as if he is testifying about himself. This is not *eidus* at all! A person is not considered a *passul eid* for himself, but rather the concept of *eidus* does not even apply. When he removes the monetary gain, he now enters the category of an *eid*, and is completely *kosher*.

However, where the witness was related to the person he is testifying for; he is, in fact, an *eid*, but a *passul* one. Therefore, even after the relation dissipates, the beginning of the *eidus* process was invalid, and he remains *passul* forever.

Smeh [*Choshen Mishpat* 33:23] adds that the *eid* always had the ability to remove himself from the monetary gain—from the second he witnessed the testimony. When he actually removes himself, we can consider as if he was always

removed because he always had that option. Whereas by a family connection, a person cannot just sever his relation at any second.

145. Quoted in *Beis Yosef Choshen Mishpat* 33:15.

146. *Beis Yosef* [*Choshen Mishpat* 33:15] asks on *Maharam*: The *Gemara* clearly states that the partner can remove himself from having anything to do with the property, and he is then a *kosher* witness?

Shach [*Choshen Mishpat* 37:32] answers: The *Gemara* refers to a partner who removed himself before he even witnessed the testimony.

147. *Choshen Mishpat* 37:32.

148. *Shailos Ut'shuvos Chasam Sofer Chelek Choshen Mishpat siman* 36, quoted in *Pischei Teshuvah Choshen Mishpat* 33:8.

149. See *Shach* to *Choshen Mishpat* 34:33.

טא אם נפסק הדין. כ"כ הבי"ב בשם בעל העיטור אבל אין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אבל כוונת בעל העיטור לומר כשהעד העיד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אח"כ לתבעו עוד בעד זה אחר

שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא יהא כשקרן וכן משמע בבעל העיטור אות קו"ף דף ל"ח סוף ע"א להדיא וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא ואיפסל ופסקו ובתר כמה יומי נתרחק דאי הוי מסהיד ההיא שעתא כשר הוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא סתר דינא דעביד אינש לאחזוקי דיבוריה עכ"ל והר"ב והאחרונים לא ביארו זה והיה להם לבאר: **יג** היה יודע לו בעדות. נראה דמי שגירש את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות שראה לה קודם שנשאת אבל בעדות שרא' לה אחר שנשאת לא משום דבעי' תחלתו וסופו בכשרות ואפי' להראב"ד וסייעתו לקמן סימן ל"ד סכ"ו ועמ"ש לקמן סימן ל"ד גבי מה שהשגתי על תשובת ריב"ש סימן של"ט: **יד** אין הצוואה כלום. עיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות.

וכ"פ בתשובת ר"ן חיים ס"ס כ"ט שהכרעת המחבר מכרעת ובתשובה סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיקא דדינ' וע"ש ועמ"ש לקמן סי' ל"ז סעיף י"ט ועיין בתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וסי' ק"ה: **טז** אין ל"ש אם הלוה בא לפטור עצמו כו'. עיין סמ"ע עד ועיין דריש' שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיין בב"ח פי' אחרים נכונים:

יב (ב) נפסק הדין כשהי' קרוב. פי' אף שראה העדות מקודם כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחלה וסופו בכשרות הואיל שכבר נפסק הדין אבל אם הי' קרוב כשראה העדות בלא"ה

פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: **יג** (בא) ונעש' חתנו פסול כו'. ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע כו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפסל בנתיים לא מצינו שקפיד קרא: **יד** (כב) ויש מי שמכשיר. הואיל דבצווא' לא הי' תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקים עמו אף בשעה שנמסר להן העדות: **טו** (כג) בפסול ממון א"צ כו'. הטעם דדוקא בפסול קורבה דאף דנתרחק ממנו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה נשאר בפסול. משא"כ בפסול התלוי בנגיעת ממון כיון שנסתלק מאותו הנא' ונכנס אחר תחתיו לאותו הנאה הרי הוא כאלו לא הי' לו הנאה ממנו מעולם וגם בפסול ממון לא חל עליו שם פסול. מחמת נגיע' מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורב' ועפ"ר: **טז** (כד) ל"ש אם הלוה בא לפטור כו'. פי'

ל"מ אם הלוה טוען להד"ם שלוית' פשיטא דפסולין ללוה כיון דהן קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלוה מ"ה באו להעיד דבעדותן שמעדין שלוה מכניסין הן הלוה במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלוה אלא אפי' טען

הנה מיהו **ט** אם **ט** נפסק הדין כשהיה קרוב לא יוכל לחזור לתובעו אחר כך בעדות זה שנתרחק דהואיל ^[א] ונפסק הדין נפסק **ב** ^[ב]:

יג ^[א] היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו **ט** ונעש' חתנו פסול לו וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול אבל אם ידע העדות בשעה שלא היה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו מאחר שתחלתו וסופו בכשרות אע"פ שנפסל בנתיים כשר:

יד ל שכיב מרע שצוה בפני עדים הקרובים לו ורחוקים מבניו ^[א] אין הצוואה כלום כיון שהיו קרובים בשעה שנמסר להם העדות **ב** לא ויש מי ^[א] שמכשיר:

טו **ט** בפסול ממון ^[ב] לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות שאם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדות מפני שהי' לו הנאה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יהי' לו הנאה בדבר ^[א] ויעיד:

טז ^[ב] עדים הקרובים לערב פסולים ללוה ^[א] לא שנא אם הלוה לי פטר

באר הגולה

ד' כ"ז ע"ב וכת"ק: כ"ט שם מברייית' ב"ב דף קכ"ח ע"א: ל טור וכ"כ הרא"ש בסנה' שם ושלא כדברי הגאון שהכשיר: לא שם בשם גאון: לב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהא דפריך וליסלקו בי תרי מינייהו ולדיינו ב"ב דף מ"ג ע"א וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרא"ש ושאר פוסקים: לג טור מעובדת דאילע' וטובי' קרובים דעובא וכו' מכות דף ו' ע"א: לד כפי' רש"י שם:

באר היטב

יהא כשקרן וכן משמע בהעיטור להדיא כו' ע"ש: **יד** ^[א] שמכשיר. הואיל דבצוואה לא היה תועלת לשכ"מ כ"א לבניו והם רחוקין עמו אף בשעה שנמסר העדות כ"כ הסמ"ע ויעיין בתשובת מהרי"ט סי' ק"ה: **טו** ^[א] ויעיד. כתב הסמ"ע והטעם דבפסול ממון לא חל עליו שם פסול מחמת נגיעה מעיקרא כיון שהי' יכול לסלק נפשו מיד משא"כ בפסול קורבה וע' בתשובת ר"א חיים סי' כ"ט וסי' ק"ג ובתשובת מהרי"ט סי' כ"ו וק"ה:

[ט] ונפסק. פירוש שרא' העדות כשהיה רחוק ואח"כ נעש' קרוב ופסקו הדין כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק זה העד אף שהיה תחלתו וסופו בכשרות הואיל וכבר נפסק הדין עכ"ל הסמ"ע והש"ך כתב דאין טעם לחלק בין נפסק הדין או לא אלא דכוונת בעל העיטור מרא דדינא לומר כשהעיד העד מתחלה בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואח"כ נודע ונפסל ופסקו הדין לא יוכל עוד לתובעו בעד זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדבריו הראשונים שלא

סעיף טז

מקורות: מכות ז', א', ורש"י שם ד"ה עלאה וטוביה, תוס' שם ד"ה אי | רי"ף מכות ג', א', ונמוקי יוסף, השגת הראב"ד ומלכמת ה', שם ד"ה עלאה וטוביה | מרדכי סנהדרין סי' תרצ"ה | הגהות אשר"י סנהדרין פ' ג', סי' א', אות ג' | נתיבות המשפט חו"מ ל"ג:ט"ו | שו"ת רדב"ז ח"ד סי' רלא

Introduction:

May the *eidim* on a loan be related to the guarantor? The *Gemara*¹⁵⁰ relates: *Il'ah* and *Tuvia* were witnesses, but were related to the guarantor. *Rav Papa* thought that since they were not related to the borrower or lender, they should be *kosher*. *Rav Huna* son of *Rav Yehoshua* said to *Rav Papa*, "If the borrower does not have the money to pay, the lender will surely go after the guarantor?" [Meaning, since the guarantor may end up taking the place of the borrower, the *eidim* are disqualified due to their relation with him.]

*Tosfos*¹⁵¹ writes: We learn from this story that we must ensure that the witnesses are not related to the lender, borrower, or guarantor.

What exactly was the story and what were *Il'ah* and *Tuvia* witnesses for? (1) *Rashi*:¹⁵² They were witnesses of the loan itself. [The lender claimed his money, and the borrower and guarantor argued that the loan never took place. The witnesses came to testify that the lender did indeed lend money to the borrower.]¹⁵³ (2) *Raavad*:¹⁵⁴ They were witnesses that the borrower had not yet paid back the lender. [The witnesses came to testify that on that very day the borrower admitted to the lender in front of them that he had not yet paid.]

May relatives of one who was killed testify against the murderer? *Mordechai*¹⁵⁵ rules that relatives of a man who was murdered may testify to convict the murderer. Once their relative has been killed, they gain nothing from the murderer's punishment. They are therefore not biased.

*Hagahos Ashri*¹⁵⁶ adds that the same applies in a case where someone was harmed. His relatives may testify about the event in order to punish the perpetrator in a manner that does not bring benefit to the one who was harmed, e.g., to ban him from entering *shul*.¹⁵⁷

Mechaber rules to what extent the disqualification of relatives in a monetary lawsuit extends; and effectively rules in accordance with both *Rashi* and *Raavad*.¹⁵⁸

עדים - Witnesses, הקרובים לערב - who are relatives of the guarantor on a loan, פסולים ללווה - are disqualified from testifying for the borrower. לא שנא אם הלווה נא לפטר

Sources & Notes

150. *Makkos* 7a.

151. *Ibid*, s.v. *Ee*.

152. *Ibid*, s.v. *Il'ah v'Tuvia*.

153. *Nemukei Yosef* to *Makkos* 3a s.v. *Il'ah v'Tuvia*.

154. *Hasagos on the Rif* to *Makkos* 3a.

155. *Sanhedrin*, *Siman* 695.

156. *Sanhedrin* chapter 3 *siman* 1 ois 3.

157. *Hagahos Ashri* does not say these words explicitly. However, this is how *Rama* explains his words in the *halachah*.

158. *Pilpula Charifta* [*ois beis* to *Rosh Makkos* chapter 1 *siman* 13-14] writes that *Rashi* and *Raavad* are not arguing, but only giving different interpretations of the story. His proof is from the fact that *Mechaber* rules like both explanations.

However, the difficulty with his words is that *Raavad* himself writes that the *Gemara* cannot refer to where the borrower denied ever borrowing the money and the guarantor denied being a guarantor, for then the *eidim* would be *kosher*.

(יד) והם מעידין עליו [וכו'] שהודה שלא פרעו. או ששטר ביד מלוה והלוה מביא עדים שפרעו והם קרובי לערב ר' ירוחם נתיב ב' ח"ג והב"י כ' על זה ורבינו כתב כדברי כולם וליתא דלא נזכר פי' זה בטור חלא הוא פי' שלישי והוא מדברי הרמב"ן בס' מלחמות שמפרש שם בהפך ממה שפירש הראב"ד ע"ש והוא פי' נכון: (טו) אם טוען שפרע. עיין בב"י וברי"ו נ"ב ח"ג [שדבריהם] מעורבבים בדעת הראב"ד שנראה להדי' מדבריהם שהראב"ד מחלק בין שני דיבורים לדיבור אחד והא ליתא ולהראב"ד אין לחלק כלל בכך אלא מחלק דהתם כיון שהוא מעיד על עצמו א"כ לא

בטענת כפירה (י) והם מעידים עליו שלוה
[כ] או [טו] לה אם טוען שפרע והם מעידים עליו
שהודה שלא פרע:

הנה (טו) קרובי [כ] נרצח (כה) יכולין להעיד על הרוצח (הגהות אשירי ומרדכי פ' זה בורר) וכן קרובי המוכה יכולין להעיד על המכה לגרשו מב"ה או שאר עונש דומה לזה שאין תועלת למוכה בעדותו (הגהות מרדכי שם):

הלוה אין לויתי אבל פרעתיו אח"כ דבטענ' זו נפטר גם הערב מהמלוה נמצא כשעדי' הללו מעידים שלא פרע אין הנאה לערב מזה קמ"ל דאפ"ה פסולין הן גם הלוה מטעם דאי לית ליה ללוה בתר ערבא אזיל מ"ה כל מה דמעידין על הלוה כאלו מעידין אותו על הערב וק"ל ועד"ר שם כתבתי עוד פי' אחר לזה: (כה) יכולין להעיד על הרוצח. והטעם מפורש שם כיון דכבר מת מנ"מ לקרובי נרצח במיתתו של הרוצח וזה שסיים מור"ם וכתב דקרובי המוכה מעידין בדבר שלא יגיע להמוכה הנאה בעדותן כו' והוא ג"כ דברי המרדכי שם וע"ש דכתב עוד דאפי' הנרצח עצמו כל זמן שהוא חי ואינו טריפ' יכול להעיד שהרי האמינו לומר פלוני רבעני עכ"ל ונרא' דדקדק לומר הנרצח ללמדו דמייירי שבשע' שבאנו לדון הרוצח כבר מת המוכה אלא שמעיקר' בשעה שהעיד הוה חי ולא הוה טריפ' ואחר כך מת ומקבלין עדותו להמיתו או לחייבו גלות ע"פ וככה"ג דוקא מותר משום דאין לו הנא' גם להנרצח בהמיתו או בהגלותו אבל אם נשאר חי פשיט' דלא מקבלין עדותו לענוש המכה על פיו בשבת וריפוי ואינך ומור"ם קיצר בזה משום דדין מיתה וגלות אין נוהגים בינינו ולא כתב דין דקרובי הנרצח אלא ללמד ממנו דין קרובי המוכה וק"ל:

שייך ביה עדות כלל שאין אדם נקרא לעצמו עד פסול כדי שנאמר עדות שבטלה מקצת' בטלה כולה משא"כ הכא דה"ל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ועיין בהרא"ש פ"ק דמכות וכמדומה שר' ירוחם והב"י הבינו שגם להראב"ד קאי תירוצא קמא דהרא"ש אבל הא ליתא ע"ש ודוק ותשכח כדברי ועיין בריב"ש סי' של"ט ועיין מ"ש לקמן סי' ל"ד סעיף כ"ו: (טז) קרובי נרצח יכולי' להעיד כו'. ואפי' הנרצח עצמו כל זמן שהוא חי ואינו טריפה יכול להעיד. כן הוא במרדכי שם וכתב ב"י משמע מהכא דטריפה אינו כשר להעיד וכ"כ בסמיני המחודשים בסתם טרפה אינו כשר להעיד משמע מדבריו דטרפה פסול להעיד לכל עדות מצד פסול בגופו שהוא טרפה ואין דבריו נכונים וכמ"ש לקמן ובד"מ כתב דהמרדכי מייירי בדיני נפשות וס"ל כהנ"י פ' זה בורר דלא בעינן עדות שאתה יכול להזימה רק בדיני נפשות ולא בדיני ממונות וכ"כ המרדכי פ' ז"ב בשם ר"י דעדי' הקרובי' לדייני' כשרים דלא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בדי"מ ולכך טרפה כשר להעיד בד"מ ע"כ ומביאו הסמ"ע בקצרה ס"ק כ"ו וכת' דמור"ם קצר כאן ולא הגיה משום דרבים חולקי' עליהם משמע מדבריהם למאי דרבים חולקי' וס"ל דעדוהו הקרובי' לדייני' פסולי' משום דגם בממון בעינן עדות שאתה יכול להזימה וטרפה פסול אף בד"מ וכל דבריהם תמוהין מכמה טעמי' חדא נהי דבממון בעינן עדות שאתה יכול להזימה היינו כגון בעדות הקרובי' לדייני' וכה"ג וכמ"ש לקמן דאם מעידין בגוף העדות שאי אתה יכול להזימה לאו עדות הוא דבעדות זה לא יבוא לידו הזמה אבל עד טרפה נהי דהוא טרפה מ"מ מה שהוא מעיד בממון שייך ביה הזמה דכשיוזם ישלם ממון וכי מה ענין טרפה לתשלומי ממון וגם מה דס"ל לב"י דטרפה פסול משום פסול בגופו שהוא טרפה וגם מה שמפלפלין הדרכי משה והסמ"ע בזה נלע"ד דכולן שגו וטעו ואשתמיטתהו ש"ס ערוכה בסנהדרין פ' הנשרפין (סנהדרין דף ע"ח ע"א) דגרסינן התם אמר רבא טרפה שהרג שלא בפני ב"ד פטור דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה (פירש"י דאין יכול לחייבו ע"פ עדים שאם הוזמו אין נהרגין דגברא קטילא בעי למיקטל) ואמר רבא עדים שהעידו בטרפה והוזמו אין נהרגי' עירי טרפה שהוזמו נהרגין רב אשי אמר אפי' עירי טרפה שהוזמו אין נהרגין לפי שאינן בזוממי זוממין וכ"פ הרמב"ם בפ' ד' מה' עדות וכתב הכ"מ שם דצריך לפרש דבשעה שהעידו לא הוי ידעינן שהם טרפה דאל"כ איך העידו וע"ש וא"כ מוכח להדיא דבין לרבא ובין לרב אשי אפי' בדיני נפשות טרפה כשר להעיד מצד עצמו ואינו פסול מצד פסלות בגופו אלא לרב אשי פסול בד"נ משום שאינו בזוממי זוממין משום דגברא קטילא בעי למקטל

באר הגולה

לה כפירוש הראב"ד הביאו הרא"ש בפסקיו וכ"כ ר' ירוחם נ"ב ח"ג וכתב הרא"ש בתשו' דלא אמרינן שיהיו נאמנים לגבי לוח ולא לגבי ערב עדות שבטלה מקצתה מחמת קורב' בטלה כולה והראב"ד כ' טעם אחר:

באר היטב

הד"מ והסמ"ע במ"ש דלמאן דס"ל דגם בד"מ בעינן עדות שאתה יכול להזימה א"כ הטריפ' פסול להעיד וזה אינו דלא דמי כלל לד"נ דהתם לא שייך ביה הזמה משום ד"ל גברא קטילא בעו למיקטל והיינו בעידי טריפה וכשהטריפ' הוא עד ליתיה בזוממי זוממין וכל זה לא שייך בד"מ דנהי דהוא טריפה מ"מ מה שמעיד בממון שייך ביה הזמה דכשיוזם ישלם כו' ע"ש באריכות:

טז [יב] או. עיין בסמ"ע ובב"ח מה שפירשו בזה: [יג] נרצח. ואפילו הנרצח עצמו כ"ו שהוא חי ואינו טריפה יכול להעיד שהרי האמינו לומר פלוני רבעני ומור"ם קיצר בזה משום דדין מיתה וגלות אין נוהגין בינינו ולא כתב דין דקרובי נרצח אלא ללמוד ממנו דין קרובי המוכה עכ"ל הסמ"ע. ובש"ך מאריך בדין זה אם הטריפה יכול להעיד בדיני ממונות אף דבעינן ג"כ עדות שאתה יכול להזימה ע"ש שהשיג על

בְּטַעֲנוֹת כְּפִירָה - **It does not make a difference whether** the claim they are refuting is that **the borrower wishes to absolve himself** from payment by denying the loan, וְהֵם מְעִידִים עָלָיו שֶׁלָּוָה - **and they are testifying that he did borrow** the money; אוֹ אִם טוֹעֵן שֶׁפָּרַע - **or if the borrower claims he has already paid,** וְהֵם מְעִידִים עָלָיו שֶׁהוֹדָה שֶׁלֹּא פָּרַע - **and they are testifying that they heard him admit that he had not yet paid.**

Rama rules if family members of a murdered man may

testify about the murderer.

יְכוּלִין לְהַעֲדִיב עַל הַרוֹצֵחַ - **Relatives of a murder victim,** וְכֵן - **may testify about the murderer.** וְכֵן - **Similarly,** קְרוֹבֵי הַמְּכֻה - **the relatives of a person who was hit,** יְכוּלִין לְהַעֲדִיב עַל הַמְּכֻה - **may testify about the one who hit him,** לְגַרְשׁוֹ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת - **to banish him from the synagogue,** אוֹ שְׂאָר עֲנֹשׁ דּוּמָה לָזֶה - **or to punish him with some similar punishment.** שְׂאִין - **The reason is because the victim gains nothing from their testimony.**

Discussions and Explanations

Relatives of the guarantor

*Smeh*¹⁵⁹ explains the novelty in *Mechaber's* quoting both *Rashi* and *Ra'avad*: In the case where the borrower completely denies the loan (*Rashi's* case), the witnesses actually aid the guarantor by testifying that the loan did take place. The reason is that they know the guarantor (their relative) to be an honest man. He will admit to being the guarantor, and will end up needing to pay instead of the borrower. By them testifying that the loan took place, the lender will go to the borrower first to get his money back. Therefore, the *eidim* are *passul*. *Mechaber* then adds that even where the borrower claims that he paid already (*Raavad's* case,) wherein the guarantor will be exempt as well, and the *eidim* are testifying that he did not yet pay, they are still *passul*. Since the lender will collect payment from the guarantor if the borrower does not pay, they are considered to be testifying directly against their relative. They are therefore *passul*, even though the guarantor receives no benefit from their *eidus*.

*Shach*¹⁶⁰ adds that there is actually a third

interpretation of the story in the *Gemara*, which *Mechaber* does not bring—that of the *Ramban*.¹⁶¹ He maintains that the lender had a document proving that he was owed the money. The witnesses came to support the borrower, testifying that he already paid. Since they are related to the guarantor, and are indirectly benefiting him, they are *passul*.

Shach concludes that this explanation of the story is correct.

Relatives of the murdered person

Rama rules that the relatives of a murder victim may testify against the murderer in order that he be punished. Since there is no benefit to one who is already dead, they are *kosher*.

*Smeh*¹⁶² adds that even the victim himself, right before he dies, may testify to convict the murderer. Since at the end of the day, he will receive no compensation or gain from having the murderer punished.¹⁶³

*Nesivos Hamishpat*¹⁶⁴ adds that even if the *eidim*

Sources & Notes

---

159. *Choshen Mishpat* 33:24.

160. *Choshen Mishpat* 33:14.

161. *Milchamos Hashem* to *Rif Makkos* 3a.

162. *Choshen Mishpat* 33:25. From **Mordechai** [*Sanhedrin siman* 695].

163. **Smeh** writes that **Rama** did not spell out these details because the laws of murder, exile, and capital punishment are not ruled upon nowadays.

164. *Choshen Mishpat* 33:15.

בעד המעיד אבל עד שאין צריך להעיד כגון שיש אחרים שיעידו נעשה דיין ודוקא בדיני ממון אבל בדיני נפשות אפי' עד הרואה אין נעשה דיין לר' עקיבא כו' עכ"ל וכ"כ עוד התוס' סוף פ' החובל (בבא קמא דף צ' ע"ב) בשם ר"י ע"ש הרי מוכח להדיא דעת ר"י איפכא דאף בממון בעינן עדות שאתה יכול להזימה אלא דמכשיר בעדים הקרובי' לדיינים דזה הוי עדות שיכול להזימה בכ"ד אחר ולפי דעתי אין שום פוסק שיחלוק לומר דבממון לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה וכמו שאוכיח לקמן מן הש"ס וכן נראה מדברי הר"ף והרא"ש פ' זה בורר שהביא את הירושלמי בסתם דעדים לא יהיו קרובים לדיינים משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה משמע מדבריהם דלענין ממון הב אוהו שהרי אין דרכם להביא מה דשייך דוקא לענין ד"ג וכן נראה עוד להדיא מדברי הרא"ש בפ"ב דכתובות גבי קיום וכ"כ הר"ן להדיא בספ"ב דכתובות ע"ש שהאריך וכן משמע פשטא דסוגיא דפ' מרובה סוף (בבא קמא דף ע"ה) דפריך התם והא ק"ל דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות וכו' ועוד נלע"ד להוכיח כן מן הש"ס דגם בממון בעינן עדות שאתה יכול להזימה דאמרינן בש"ס ריש פ' אד"מ דת"א אחד ד"מ ואחד ד"ג צריכין דרישה וחקיר' ומ"ט אמרו ד"מ לא בעינן דריש' וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוי' ובדיני קנסות וכן בדין מרומה אוקמא אראורייתא ובפ' היו בודקין אמרי' בש"ס דטעמא דדריש' וחקירה הוא משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה הוא וא"כ אף בהודאות והלואות נהי דתקנו רבנן דלא בעינן דרישה וחקירה היינו שאין הב"ד צריכים לכתחל' לחקור ולדרוש העדים משום שלא תנעול דלת בפני לוי' אבל מ"מ מוכח דבעינן עדות שאתה יכול להזימה אף בד"מ ואפי' בהודאות והלואות ונפקא מיניה אלו חקרו הב"ד את העדים כדיעבד ואמרו איני יודע בחקירות ודרישות עדותן בטלה כדאמרינן להדיא בש"ס ס"פ היו בודקין דאפי' עד א' שאומר איני יודע בדרישות וחקירות עדותן בטל' דה"ל עדות שא"א יכול להזימה ובבדיקות עדותן קיימת דעדות שאתה יכול להזימה הוא ודוחק לו' דעקרו רבנן משום נעילת דלת דינא דעדות שאתה יכול להזימה לגמרי דזה לא מסתבר כלל: ועוד דגרסי' בפ' ז"ב סוף (דף ל) אמר רב יודא עדות המכחשת זא"ז בבדיקות כשרה בד"מ ומשמע דבחקירות פסול' וכמ"ש הרמב"ם רפ"ג מה' עדות וסמ"ג וט"ו לעיל ס"י ל' וכ"כ נ"י פ' ז"ב גבי אחד אומר בדיוטא עליונ' כו' וכ"כ הריב"ש ס"י רס"ו דעדות המוכחשת בחקירות פסולה אפי' בד"מ דלא בעינן בהו דרישה וחקירה דדוק' מוכחשת בבדיקות היא דכשרה בד"מ וכהנהו גוונא דאיתמר התם בפ' ז"ב אבל בחקירות לכ"ע פסולה אפי' בד"מ כו' וכ"כ ר' ירוחם נ"ב ח"ב ושאר פוסקים להדיא והיינו ע"כ מטעם שכתב רש"י וז"ל בבדיקות שאינו משבע חקירות באיזו יום באיזו שעה שהזמה תלוי בהן אלא בכלים שחורים וכלים לבנים שאין דין הזמה תלוי בהן עכ"ל הרי בהדיא דעדות המכחשת זא"ז בחקירות פסול' מטעם דבעינן עדות שאתה יכול להזימה דאם לא כן אין טעם כלל לפסול עדות המכחשת זה את זה בחקירות דמה בכך שמכחשת זה את זה בחקירות סוף סוף בגוף הענין עדותם מכיונת ולמה יגרע ממכחשת זא"ז בבדיקות א"ו כדפי' ויצא לנו מזה דנהי דבד"מ לא בעינן לכתחלה דרישה וחקירה מ"מ אם חקרו ואמר א' מהן אפי' איני יודע עדותן בטלה ואין סברא כלל

והוי ליה עדות שא"א יכול להזימה וכמו שפירש רש"י שם וזה לא שייך כלל בממון דמ"מ כשיזומו יתחייבו לשלם ממון וכי מה ענין תשלומי ממון לטרפה וא"כ מה שכתב המרדכי כל זמן שהוא חי ואינו טרפה כו' היינו משום דמייירי בד"ג גם מ"ש הד"מ והסמ"ע שדעת הנ"י פ' ז"ב והמרדכי פ' ז"ב בשם ר"י דבממון לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה ליתא דאדרבא בנ"י שם משמע להדיא איפכא דמייתי את הירושלמי דעדים הקרובי' לדיינים פסולי' משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה ומשמע מדבריו דהיינו לענין ממון ע"ש וכן משמע עוד מדברי הנ"י פ' החובל ע"ש ומה שכתב הנ"י ר"פ אחד ד"מ ד"מ לא בעינן דרישה וחקירה ומינה דלא בעינן עדות שאתה יכול להזימ' דטעמא דדרישה וחקירה משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימ' הוא עכ"ל ר"ל דלכתחלה לא בעינן לחקור משום עדות שאתה יכול להזימה דלכתחלה אין מדקדקין בזה משום שלא תנעול דלת בפני לוי' וכמ"ש לקמן לפרש דברי הרמב"ם דבפ' ב' מהל' רוצח כן ע"ש ואמרינן מסתמא יודעים באיזו יום ובאיזו שעה הוא ולא בעינן שיעידו בפירוש בענין שתהא ראוי להזמה אבל אם ידעינן בודאי שאין יודעים באיזו יום ובאיזו שעה וה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה לאו עדות הוא וכמו שהוכחתי לקמן מן הש"ס ע"ש וכן צריך לפרש דברי בעל העיטור שבסוף אות ק' קרובים דף ל"ט ע"ג כתב שלא יהיו העדים קרובי' למלוה ולדיינים דהא שייכא הזמה בעידי קיום עכ"ל אלמא דבעינן בממון עדות שאתה יכול להזימה ולעיל באותו דף בע"א כתב ד"ת א' ד"מ וא' ד"ג בדרישה וחקירה כו' עד כדי שלא תנעול דלת בפני לוי' הלכך לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה אלא בדיני נפשות עכ"ל א"ו צ"ל דבריו כמו שפרשתי דברי הנ"י ודוק וכן מ"ש הרמב"ם ס"פ כ"ג מהלכות מלוה ולוה (והסמ"ג דף קע"ז ע"ד) וז"ל מכאן אתה למד ששטר שאין בו מקום או זמן כשר אע"פ שעדות זו אי אתה יכול להזימה שאין מדקדקין בד"מ בדרישה וחקירה כמו שיתבאר שלא תנעול דלת בפני לוי' ולפיכך שט"ח המאוחרין כשרין אע"פ שא"א יכול להזימן עכ"ל ונראה שהוציא כן מהש"ס דר"פ א' ד"מ ועיין בה' המגיד שם היינו נמי דלענין לכתחלה לא בעינן לחקור ולידע אם הם עדות שראויה להזמה ואמרי' מסתמ' העדים יודעים המקו' והזמן אבל אם היו העדים לפנינו ולא ידעו או שהכחישו זא"ז בחקירות עדותם בטל' משום דבעינן עדות שראויה להזמה וכמו שאוכיח לקמן מן הש"ס ורמב"ם וסמ"ג ושאר פוסקים תדע שהרי הר"ן סוף כתובות מביא דברי הרמב"ם דס"פ י"ז מה' מלוה והרי הר"ן ספ"ב דכתובות ס"ל דגם בד"מ בעינן עדות שראויה להזמ' א"ו כמ"ש ומ"ש המרדכי פ' ז"ב דר"י מכשיר עדות הקרובי' לדיינים לא כמו שהבינו הד"מ והסמ"ע דהיינו מטעם דבממון לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה אלא אדרב' מדברי ר"י מוכח להפך שהרי כתב המרדכי שם ור"י מכשיר בפ"ב דכתובות גבי עד ודיין מצטרפין ע"כ ובפ"ב דכתובות (דף כ"א ע"ב) שם כתבו התוס' וז"ל אין עד נעשה דיין הטעם כמ"ש רשב"ם וי"מ משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה ואם העדים נעשו דיינים עדות שאין אתה יכול להזימה הוא שלא יקבלו הזמה על עצמם ומיהו לפי טעם זה אם העדים קרובים לדיינים אינם יכולים להעיד דלא יקבלו הזמה עליהם אלא כיון דכני הזמה נינהו בכ"ד אחר עדות שאתה יכול להזימה קרינא בהו ה"נ יהיה הדיין נעשה עד ודוק'

intend to take revenge against the murderer, they are nevertheless *kosher*. Since practically, they do not benefit, they are not considered biased.

*Radbaz*¹⁶⁵ argues that the relatives of the murder

victim, and certainly the victim himself (before he dies) are *passul*. There is no question that they would do anything in their ability to take revenge on the murderer, and they cannot be trusted as *eidim*.

לחלק בין עדות המכחשת לאומר איני יודע דכיון דאמרין בש"ס ס"פ היו בודקין טעמא דאומר איני יודע בחקירות עדותן בטלה משום דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה וכבר הוכחתי דגם בד"מ בעינן עדות שאתה יכול להזימה ולהכי עדות

המכחשת בחקירות עדותן בטלה א"כ ה"ה באומר איני יודע ושוב מצאתי בריב"ש סי' רס"ו שכתב שנראה דבהודאות והלואות אפי' בדין מרומה לא בעי דרישה וחקירה כד"נ ממש אלא שצריך הדיין לחקור בו כל מה דאפשר לו שאם אמר בא' מן החקירות איני יודע שתהא עדותן בטלה כד"נ כו' ע"ש ומביאו ב"י בקצרה לעיל סי' ל' מחו' ו' וכן הב"ח שם אין דבריו

יז (כו) או שקרובי' לדיינים פסול'. וה"ט משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה והדייני' לא יקבלו הזמה על קרוביה' ועד"מ שכ' בשם ר"י ונ"י דבדיני ממונות לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה ומה"ט מכשיר בעדי' הקרובי' להדייני' גם כשהעד הוא טריפה ע"ש וקיצר כאן מור"ם

משום דרבים חולקין עליה' ועמ"ש בהגד"מ בשם מור"ש ז"ל: יח (כו) אם הקהל מינו עדים כו'. ע"ל ס"ס ל"ז בסכ"ב מדיינים אלו ולעיל סי' כ"ח סכ"ג לענין קבלת עדות:

יז לו העדים שקרובים זה לזה (כו) או שקרובים לדיינים (י) פסולים:

יח (כו) לז אם [יד] הקהל מינו עדים ותקנו שלא ישוה שום עדות זולתם כשרים להעיד אפי' לקרוביהם כיון שקבלום עליהם (יח) (וע"ל סי'

ל"ז סכ"ב):

הגה אבל אם מינו סתם עדים בעיר אין כוונתם שיעידו לפסולים וכן דיינים הממונים בעיר לא ידונו לקרוביהם (ריב"ש סי' שי"א) וכן נוהגין:

מוכרחים ונלע"ד כמ"ש מהך דפ' ז"ב דעדות המכחשת בד"מ בחקירות פסולה וגם פשט הסוגיא דר"פ אד"מ לא משמע כדבריו ע"ש גם בסוגיא דפ' מרובה (סוף בבא קמא דף ע"ה) גבי הא דאמרין התם והא קי"ל דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות ה"מ היכא דלא ידעו באיזו יום באיזו שעה דליכא עדות כלל כו' לא משמע כדבריו דדוחק לומר דדוקא בדיני קנסות מיירי התם ואפי' לפי דבריו היינו דוקא לענין דרישה וחקירה אבל מודה דבעלמא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בד"מ ודו"ק ולפיכך יזהר הדיין לכתחלה שלא יחקור רק בדין מרומה וכה"ג דכיון דאינו צריך לזה למה יביא את הבע"ד לידי הפסד דשמא יאמר א' מהן איני יודע ואל יטען לשון השר מקוצי במרדכי פ' ז"ב ללמוד מדבריו דדוק' בד"נ בעינן עדות שאתה יכול להזימה אדרב' כשתדקדק היטב תרא' דס"ל דגם בד"מ בעינן ומ"ש ד"נ ר"ל דבד"נ אין עד הרואה נעשה דיין כמ"ש התוס' פ"ב דכתובות ופ' החובל שם ע"ש ודו"ק ומ"ש הרמב"ם פ"ב מה' רוצח גבי טרפ' שהרג דכל עדות שאיני ראויה להזימה אינה עדות בד"נ כ' הלח"מ ס"פ כ' מה' עדות דקשה לשונו דהא בפ' הנשרפין אמרו סתם כל עדות שא"א יכול להזימה אינו עדות משמע בין בממון בין בנפשות דבממון ג"כ שייכא הזמה וכן נראה מדברי הר"ן ס"פ האשה שנתארמלה כו' עכ"ל ולפי דבריו ה"ל להקשו' מכל הפוסקי' הנ"ל ומש"ס ר"פ ז"ב שהבאתי ופסק הרמב"ם גופיה כן ברפ"ג מהל' עדות דעדות המכחשת זא"ז בחקירות פסולה אף בד"מ א"ו לק"מ דמ"ש בה' רוצח אתי לאפוקי ד"מ לענין חקירה לכתחלה לא בעינן שתהא ראוי להזימ' דהא לכתחלה לא צריך דריש' וחקיר' בד"מ משום נעילת דלת וכמו שהבאתי לעיל דברי הרמב"ם סוף פ' י"ז מה' מלוה וכמו שפירשתי לעיל דברי הר"ן גופיה והעיסור והנ"י אבל ד"נ בכל ענין בעינן עדות שתהא ראויה להזימ' ואין ספק דאישתמיטתיה לבעל לח"מ דברי הרמב"ם דסוף פ"י מה' מלוה ולוה ודברי הר"ן דסוף כתובות הנ"ל שהבאתי: יז (ז) פסול'. ע"ל סי' ז' ס"ט וע' ב"ח דלענין מעשה צ"ע אם יש לפסול דיעבד ע"ש ובפסקי רקנ"ט סי' תל"ה הביא הירושלמי ודברי ר"י ומסיק ור' שמחה הכשיר העדי' הקרובים להדייני' וכתב ריא"ז לענין מעשה לא ידענא מאי אידון ביה: יח (יח) וע"ל. ע"ל סי' ח' סס"א בהג"ה:

באר הגולה

לו ירושלמי בפ' זה בורר והביאו הר"ף והרא"ש שם וכ' הרשב"א בתשו' שאפי' בדיעבד לא עשו כלום: לז טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ו' סי' י"ט:

באר היטב

יח [יד] הקהל. ע"ל סי' ל"ז סכ"ב מדיינים אלו ולעיל סי' כ"ח סכ"ג לענין עדות ע"ש:

סעיף יז

מקורות: ירושלמי, סנהדרין ג:ט' | ר"ף סנהדרין ח,ב' | נמוקי יוסף סנהדרין י,ב' ד"ה מעוכרין

Introduction:

Eidim Zomemin: If a pair of *eidem* testified to convict a litigant, and a second pair of witnesses claims, “The first pair must be lying because they were with us somewhere else at the time they said the event occurred,” the first pair is considered *eidim zomemin*. The *Torah* says that we trust the second pair over the first, and the first pair is punished with whatever sentence they tried to impose upon the defendant.¹⁶⁶ For example, if the first pair testified about a murder, attempting to have the defendant sentenced to death, and they were then disqualified as *eidim zomemin*, they are then put to death.

The *Gemara* rules that no testimony can be accepted in *beis din* unless the witnesses can be falsified as *eidim zomemin*.¹⁶⁷

Are witnesses allowed to be related to each other, or to the judges? Based on the above, the *Yerushalmi* states:¹⁶⁸ “The two *eidim* may not be related to each other or to the judges.”

To each other: *Halachah* only deems the witnesses *eidim zomemin* if they are both accused of being somewhere other than where they claimed to be. Thus, it turns out that each one’s testimony actually works against the other, for it allows the other to be punished. Since relatives cannot testify for each other’s detriment, they cannot become *eidim zomemin*. Therefore, the *eidus* is *passul* from the outset.

To the judges: If the *eidim* are deemed *eidim zomemin*, the court must rule to sentence them. Since a person may not be put to death because of a close relative; the judge, who is related to the witness, cannot sentence them to whatever punishment they deserve as *eidim zomemin*. Therefore, the *eidus* is *passul* from the outset.

Witnesses unrelated to the judges by monetary cases: The *Rishonim* debate whether the witnesses need to be unrelated to the judges only in capital cases, or also in monetary cases. (1) *Rif* (and most *Rishonim*):¹⁶⁹ These *eidim* are *passul* by monetary cases also, as implied from the above-mentioned *Yerushalmi*. (2) *Nemukei Yosef* (and others):¹⁷⁰ In monetary cases, *eidim* may be related to the judges. The rule that we only accept testimony that can be falsified in the manner of *eidim zomemin* only applies to cases of capital punishment.¹⁷¹

Mechaber teaches that witnesses may not be related to each other, or to the judges.

הַעֲרִימִים – Witnesses, שְׁקֵרוּזִים זֶה לְזֶה – who are

related to each other, אִו שְׁקֵרוּזִים לְרֵיגִימִים – or who are related to the judges, פְּסוּלִים – are invalid.

Sources & Notes

166. *Devarim* 19:16-21. See *Makkos* chapter 1.

167. See *Bava Kamma* 75b.

168. *Sanhedrin* 3:9.

169. *Sanhedrin* 8b.

170. *Sanhedrin* 10b s.v. *M'ucharin*.

171. *Shach* [*Choshen Mishpat* 33:16] goes to great lengths to prove that these *Rishonim* agree that relatives of the judges may not serve as witnesses even for financial lawsuits.

In regards to the *eidim* being related to each other, that would disqualify the *eidus* in any case. The *Gemara* [*Sanhedrin* 28a] explains that ultimately, the reason why the *eidim* may not be related to each other is not because they can not become *eidim zomemin*, but because we learn from the seemingly extra word “*Ubanim*” in the *passuk* [*Dvorim* 24:16] that relatives are *passul* to testify together about anyone.

יז (כו) או שקרובי' לדיינים פסול'. וה"ט משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה והדייני' לא יקבלו הזמה על קרוביה' ועד"מ שכ' בשם ר"י ונ"י דבדיני ממונות לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה ומה"ט מכשיר בעדי' הקרובי' להדייני' גם כשהעד הוא טריפה ע"ש וקיצר כאן מור"ם משום דרבים חולקין עליה' ועמ"ש בהגד"מ בשם מור"ש ז"ל: **יח (כו) אם הקהל מינו עדים כו'.** ע"ל ס"ס ל"ז בסכ"ב מדיינים אלו ולעיל סי' כ"ח סכ"ג לענין קבלת עדות:

יז לו העדים שקרובים זה לזה (כו) או שקרובים לדיינים (י) פסולים:

יח (כו) ל"ז אם [יד] הקהל מינו עדים ותקנו שלא ישוה שום עדות זולתם כשרים להעיד אפי' לקרוביהם כיוון שקבלום עליהם (יח) (וע"ל סי' ל"ז סכ"ב):

הגה אבל אם מינו סתם עדים בעיר אין כוונתם שיעידו לפסולים וכן דיינים הממונים בעיר לא ידונו לקרוביהם (ריב"ש סי' שי"א) וכן נוהגין:

מוכרחים ונלע"ד כמ"ש מהך דפ' ז"ב דעדות המכחשת בד"מ בחקירות פסולה וגם פשט הסוגיא דר"פ אד"מ לא משמע כדבריו ע"ש גם בסוגיא דפ' מרובה (סוף בבא קמא דף ע"ה) גבי הא דאמרין התם והא קי"ל דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות ה"מ היכא דלא ידעו באיזו יום באיזו שעה דליכא עדות כלל כו' לא משמע כדבריו דדוחק לומר דדוקא בדיני קנסות מיירי התם ואפי' לפי דבריו היינו דוקא לענין דרישה וחקירה אבל מודה דבעלמא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בד"מ ודו"ק ולפיכך יזהר הדיין לכתחלה שלא יחקור רק בדין מרומה וכה"ג דכיון דאינו צריך לזה למה יביא את הבע"ד לידי הפסד דשמא יאמר א' מהן איני יודע ואל יטען לשון השר מקוצי במרדכי פ' ז"ב ללמוד מדבריו דדוק' בד"ג בעינן עדות שאתה יכול להזימה אדרב' כשתדקדק היטב תרא' דס"ל דגם בד"מ בעינן ומ"ש ד"נ ר"ל דבד"ג אין עד הרואה נעשה דיין כמ"ש התוס' פ"ב דכתובות ופ' החובל שם ע"ש ודו"ק ומ"ש הרמב"ם פ"ב מה' רוצח גבי טרפ' שהרג דכל עדות שאינ' ראויה להזימה אינה עדות בד"ג כ' הלח"מ ס"פ כ' מה' עדות דקשה לשונו דהא בפ' הנשרפין אמרו סתם כל עדות שא"א יכול להזימה אינו עדות משמע בין בממון בין בנפשות דבממון ג"כ שייכא הזמה וכן נראה מדברי הר"ן ס"פ האשה שנתארמלה כו' עכ"ל ולפי דבריו ה"ל להקשו' מכל הפוסקי' הנ"ל ומש"ס ר"פ ז"ב שהבאתי ופסק הרמב"ם גופיה כן ברפ"ג מהל' עדות דעדות המכחשת זא"ז בחקירות פסולה אף בד"מ א"ו לק"מ דמ"ש בה' רוצח אתי לאפוקי ד"מ לענין חקירה לכתחלה לא בעינן שתהא ראוי להזימ' דהא לכתחלה לא צריך דריש' וחקיר' בד"מ משום נעילת דלת וכמו שהבאתי לעיל דברי הרמב"ם סוף פ' י"ז מה' מלוה וכמו שפירשתי לעיל דברי הר"ן גופיה והעיסור והנ"י אבל ד"ג בכל ענין בעינן עדות שתהא ראויה להזימ' ואין ספק דאישתמיטתיה לבעל לח"מ דברי הרמב"ם דסוף פ"י מה' מלוה ולוה ודברי הר"ן דסוף כתובות הנ"ל שהבאתי: **יז (יז) פסול'.** ע"ל סי' ז' ס"ט וע' ב"ח דלענין מעשה צ"ע אם יש לפסול דיעבד ע"ש ובפסקי רקנ"ט סי' תל"ה הביא הירושלמי ודברי ר"י ומסיק ור' שמחה הכשיר העדי' הקרובים להדייני' וכתב ריא"ז לענין מעשה לא ידענא מאי אידון ביה: **יח (יח) וע"ל.** ע"ל סי' ח' סס"א בהג"ה:

באר הגולה

לו ירושלמי בפ' זה בורר והביאו הר"ף והרא"ש שם וכ' הרשב"א בתשו' שאפי' בדיעבד לא עשו כלום: לז טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ו' סי' י"ט:

באר היטב

יח [יד] הקהל. ע"ל סי' ל"ז סכ"ב מדיינים אלו ולעיל סי' כ"ח סכ"ג לענין עדות ע"ש:

Discussions and Explanations

What is Rama's opinion?

*Smeh*¹⁷² notes that *Rama* in *Darchei Moshe*¹⁷³ does bring the opinion of those who permit such *eidim*. However, *le'halachah*, since many *Rishonim* argue with them, he sticks with the *Mechaber's* ruling.

Passul even b'dieved?

Mechaber rules that the *eidim* may not be

related to the judges, and such testimony is invalid. He does not differentiate between monetary and capital cases.

*Bach*¹⁷⁴ and *Shach*¹⁷⁵ rule that although by monetary cases the *eidim* are *passul* if they are related to the judges, *b'dieved*, we will not necessarily disqualify the testimony.

סעיף יח

מקורות: סנהדרין כ"ד, א' | שו"ת הרא"ש כלל ו' סי' ט"ו | שו"ע חו"מ ל"ז:כ"ב | שו"ת הריב"ש סי' שי"א | פתחי תשובה חו"מ ל"ג:י"ב | חוט המשולש, טור א', ט"ו:ד'

Introduction:

Acceptance of a *passul* judge or witness: In monetary cases, litigants may choose to accept a *passul* judge to rule on the case, or a *passul* witness to testify, even though they are *passul mid'oraisa*. If they do so, they are then forced to accept the given ruling or testimony and cannot rescind the decision to accept the *passul* person.¹⁷⁶

Communal witnesses: Based on this principle, many communities established a custom to appoint designated witnesses for the entire community to sign on all documents and communal legalities, notwithstanding the fact that these *eidim* may be related to some members of the community.¹⁷⁷

This custom was established for the benefit of the community; for requiring litigants to find unrelated witnesses in close-knit communities proved to be challenging.¹⁷⁸

Rivash writes that this arrangement has a limitation: It must be clearly stipulated that these communal *eidim* are *kosher* even for their relatives. If it was not stated clearly, they may not testify or judge their relatives.¹⁷⁹

Mechaber teaches a case where relatives may judge or testify for each other.

אם הקהל מנו עדים – **If a community appointed two people to always serve as witnesses, וְתִקְנֵי וְשָׁלֵא יִשְׁוּהוּ שׁוּם עֲרוֹת זֵילָתָם – and the community established that no other testimony shall be**

valued; כְּשֵׁרִים לְהַעֲדוֹ אֶפְלוּ לְקִרְוֵיהֶם – they are qualified to testify even about their relatives, כִּיּוֹן שֶׁקְּבָלוּם עֲלֵיהֶם – since the community accepted these witnesses upon themselves.

Rama clarifies that this arrangement only works if it was clearly stipulated.

Sources & Notes

172. *Choshen Mishpat* 33:26.

173. *Choshen Mishpat* 33:10.

174. *Choshen Mishpat* 33:34.

175. *Choshen Mishpat* 33:17. Brought down in *Nesivos Hamishpat Choshen Mishpat* 33:16.

176. *Mishnah, Sanhedrin* 24a.

177. *Sha'alos U'teshuvos HaRosh klal 6 siman* 15. See *Mechaber Choshen Mishpat* 37:22.

178. *Sha'alos U'teshuvos HaRashba part 1 siman* 680.

179. *Sha'alos U'teshuvos HaRivash siman* 311.

לחלק בין עדות המכחשת לאומר איני יודע דכיון דאמרין בש"ס ס"פ היו בודקין טעמא דאומר איני יודע בחקירות עדותן בטלה משום דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה וכבר הוכחתי דגם בד"מ בעינן עדות שאתה יכול להזימה ולהכי עדות

המכחשת בחקירות עדותן בטלה א"כ ה"ה באומר איני יודע ושוב מצאתי בריב"ש סי' רס"ו שכתב שנראה דבהודאות והלואות אפי' בדין מרומה לא בעי דרישה וחקירה כד"נ ממש אלא שצריך הדיין לחקור בו כל מה דאפשר לו שאם אמר בא' מן החקירות איני יודע שתהא עדותן בטלה כד"נ כו' ע"ש ומביאו ב"י בקצרה לעיל סי' ל' מחו' ו' וכן הב"ח שם אין דבריו

יז (כו) או שקרובי' לדיינים פסול'י. וה"ט משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה והדייני' לא יקבלו הזמה על קרוביה' ועד"מ שכ' בשם ר"י ונ"י דבדיני ממונות לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה ומה"ט מכשיר בעדי' הקרובי' להדייני' גם כשהעד הוא טריפה ע"ש וקיצר כאן מור"ם

משום דרבים חולקין עליה' ועמ"ש בהגד"מ בשם מור"ש ז"ל: יח (כו) אם הקהל מינו עדים כו'. ע"ל ס"ס ל"ז בסכ"ב מדיינים אלו ולעיל סי' כ"ח סכ"ג לענין קבלת עדות:

יו לו העדים שקרובים זה לזה (כו) או שקרובים לדיינים^(ח) פסולים:

יח (כו) ל"ז אם [יד] הקהל מינו עדים ותקנו שלא ישוה שום עדות זולתם כשרים להעיד אפי' לקרוביהם כיון שקבלום עליהם^(ח) (וע"ל סי'

ל"ז סכ"ב):

הגה אבל אם מינו סתם עדים בעיר אין כוונתם שיעידו לפסולים וכן דיינים הממונים בעיר לא ידונו לקרוביהם (ריב"ש סי' שי"א) וכן נוהגין:

מוכרחים ונלע"ד כמ"ש מהך דפ' ז"ב דעדות המכחשת בד"מ בחקירות פסולה וגם פשט הסוגיא דר"פ אד"מ לא משמע כדבריו ע"ש גם בסוגיא דפ' מרובה (סוף בבא קמא דף ע"ה) גבי הא דאמרין התם והא קי"ל דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות ה"מ היכא דלא ידעו באיזו יום באיזו שעה דליכא עדות כלל כו' לא משמע כדבריו דדוחק לומר דדוקא בדיני קנסות מיירי התם ואפי' לפי דבריו היינו דוקא לענין דרישה וחקירה אבל מודה דבעלמא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בד"מ ודו"ק ולפיכך יזהר הדיין לכתחלה שלא יחקור רק בדין מרומה וכה"ג דכיון דאינו צריך לזה למה יביא את הבע"ד לידי הפסד דשמא יאמר א' מהן איני יודע ואל יטען לשון השר מקוצי במרדכי פ' ז"ב ללמוד מדבריו דדוק' בד"נ בעינן עדות שאתה יכול להזימה אדרב' כשתדקדק היטב תרא' דס"ל דגם בד"מ בעינן ומ"ש ד"נ ר"ל דבד"נ אין עד הרואה נעשה דיין כמ"ש התוס' פ"ב דכתובות ופ' החובל שם ע"ש ודו"ק ומ"ש הרמב"ם פ"ב מה' רוצח גבי טרפ' שהרג דכל עדות שאיני ראויה להזימה אינה עדות בד"נ כ' הלח"מ ס"פ כ' מה' עדות דקשה לשונו דהא בפ' הנשרפין אמרו סתם כל עדות שא"א יכול להזימה אינו עדות משמע בין בממון בין בנפשות דבממון ג"כ שייכא הזמה וכן נראה מדברי הר"ן ס"פ האשה שנתארמלה כו' עכ"ל ולפי דבריו ה"ל להקשו' מכל הפוסקי' הנ"ל ומש"ס ר"פ ז"ב שהבאתי ופסק הרמב"ם גופיה כן ברפ"ג מהל' עדות דעדות המכחשת זא"ז בחקירות פסולה אף בד"מ א"ו לק"מ דמ"ש בה' רוצח אתי לאפוקי ד"מ לענין חקירה לכתחלה לא בעינן שתהא ראוי להזימ' דהא לכתחלה לא צריך דריש' וחקיר' בד"מ משום נעילת דלת וכמו שהבאתי לעיל דברי הרמב"ם סוף פ' י"ז מה' מלוה וכמו שפירשתי לעיל דברי הר"ן גופיה והעיסור והנ"י אבל ד"נ בכל ענין בעינן עדות שתהא ראויה להזימ' ואין ספק דאישתמיטתיה לבעל לח"מ דברי הרמב"ם דסוף פ"י מה' מלוה ולוה ודברי הר"ן דסוף כתובות הנ"ל שהבאתי: יז (ז) פסול'י. ע"ל סי' ז' ס"ט וע' ב"ח דלענין מעשה צ"ע אם יש לפסול דיעבד ע"ש ובפסקי רקנ"ט סי' תל"ה הביא הירושלמי ודברי ר"י ומסיק ור' שמחה הכשיר העדי' הקרובים לדייני' וכתב ריא"ז לענין מעשה לא ידענא מאי אידון ביה: יח (יח) וע"ל. ע"ל סי' ח' סס"א בהג"ה:

באר הגולה

לו ירושלמי בפ' זה בורר והביאו הר"ף והרא"ש שם וכ' הרשב"א בתשו' שאפי' בדיעבד לא עשו כלום: לז טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ו' סי' י"ט:

באר היטב

יח [יד] הקהל. ע"ל סי' ל"ז סכ"ב מדיינים אלו ולעיל סי' כ"ח סכ"ג לענין עדות ע"ש:

אָבֵל - **However**, אִם מִנוּ סָתָם עֵדִים בְּעִיר - **if the community appointed witnesses in the city without specifying** that they are qualified to testify for their relatives as well, אֵין כּוֹנְנָתָם שְׂעִירוּ לְכַסּוּלִים - **the intention** of the people appointing them **is not that they**

should testify about people whom they are usually **disqualified** from. וְכֵן - **Similarly**, דִּינִים הַמִּמְנִים לֹא בְּעִיר - **judges that have been appointed in a city, לא ידונו לקרוביהם - may not judge a case involving their relatives, וְכֵן נוֹהֲגִין - and so it is our custom.**

Discussions and Explanations

Unrelated for the duration of the court case

Rama concludes that judges who were appointed for the city without clear stipulation that they may judge relatives, may not do so.

Chasam Sofer writes¹⁸⁰ that even if at the start of the court case the judges were not related, and only at the time of the verdict they became related, they are still *passul*. They must be unrelated for the entire duration of their serving as judge.¹⁸¹

For monetary cases only!

This establishment to appoint communal witnesses is only effective for monetary matters,

because a person can do whatever he wants with his money. If he agrees that someone who is *passul* can judge his case, that is his decision. Additionally, in regards to *eidim*, he can choose to trust a relative, because the *eidim* are only being used to prove and clarify what took place.

However, regarding issues of forbidden relations, such as divorces and marriages, *halachah* always requires *kosher eidim*. A man and woman agreeing that they are married is ineffective.¹⁸² The *halachic* bond is created as a result of *kosher eidim*. If the *Torah* deems them *passul*, the marriage is not effectuated.¹⁸³

Sources & Notes

---

180. *Sha'alos U'teshuvos Chasam Sofer Choshen Mishpat siman 17*. Brought in *Pischei Teshuvah Choshen Mishpat 33:12*. See also *Pischei Teshuvah Choshen Mishpat 33:6* about a similar situation regarding a *sh'chiv m'ra*.

181. As the law is by witnesses. See earlier in this *siman*, *se'if 13*.

182. There is a discussion [See *Even Ha'ezer 42:2*] whether

kiddushin can take effect where there was only one *eid* present and the husband and wife agreed that it happened. However, all agree that the *eid* must be *kosher*. In monetary cases, the *eidim* may be *passul* if so accepted by the litigants.

183. See *Chut Hameshulash, Tur 1 Siman 15:4. Lekkutei Sichos* vol. 19 pg. 188-9.